

Voortgangsrapportage Veiligheidsagenda 2024

Een rapportage voor de gemeenteraad van Utrecht

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Voortgangsrapportage Veiligheidsagenda 2024

Een rapportage voor de gemeenteraad van Utrecht

Colofon

Datum: donderdag 21 maart 2025
Vormgeving: Enof creatieve communicatie

Beeld:
Pagina 5 Robert Oostenbroek
Pagina 6 Robert Oostenbroek
Pagina 10 Jelle Verhoeks
Pagina 13 Robert Oostenbroek
Pagina 14 Eelkje Colmjon
Pagina 16 Renzo Gerritsen
Pagina 21 Terra Kombrink
Pagina 25 Angela Neuvel
Pagina 27 Eelkje Colmjon
Pagina 28 Renzo Gerritsen
Pagina 32 Justin Egberts
Pagina 34 Eddy Steenvoorden
Pagina 41 Eddy Steenvoorden
Pagina 44 Eddy Steenvoorden
Pagina 60 Rebecca Brockbernd
Pagina 66 Rebecca Brockbernd
Pagina 73 Jelle Verhoeks

2025–008.ENOF

Voorwoord

In mijn nieuwjaarstoespraak, januari 2025, refereerde ik aan de Dom, die na jaren weer in volle glorie te bewonderen is. De Dom, die officieel de Martinustoren heet, heeft een belangrijke plaats in onze stad als beschermer en we zullen dit de komende tijd nog hard nodig hebben. 2024 was immers opnieuw een jaar waarin de polarisatie hoog oplaaide, veroorzaakt door geopolitieke ontwikkelingen, spanningen en conflicten wereldwijd. Die spanningen hadden ook effect op de inwoners van onze stad, bij wie de verschillen tussen mensen onderling groeien.

2024 was een jaar met veel gevoelens van boosheid, ontevredenheid en angst. Bijna dagelijks was er wel een demonstratie en niet zelden moesten we samen met onze partners, alle zeilen bijzetten om dat op een ordelijke manier te laten verlopen. De demonstraties laten mij zien dat veel mensen het gevoel hebben dat hen iets wordt afgenomen of dat er onrecht wordt gedaan. Het is belangrijk dat zij dit kunnen uiten, het is een grondrecht. Het toont dat we leven in een samenleving waarin mensen soms lijnrecht tegenover elkaar staan. Zeker als groepen ten onrechte verantwoordelijk worden gemaakt voor acties van enkelen.

Dit raakt ook onze stad, waar sommigen zich niet meer veilig of welkom voelen. Dat mogen we niet laten gebeuren. Ik wil dat niet laten gebeuren. Niet in Nederland, maar zeker niet in Utrecht. Hoe blijven we als samenleving veerkrachtig en stabiel in het licht van alles wat op ons afkomt? Een veilige stad voor iedereen?

Gemene deler is in de wijken en buurten op zoek te gaan naar de overeenkomsten, ook als je het niet met elkaar eens bent. Dan blijk je vaak veel dingen gemeenschappelijk te hebben. Dat merkte ik ook op de bijeenkomst die wij op 27 november hadden met sleutelfiguren uit de stad. Met vertegenwoordigers van de islamitische, joodse en christelijke gemeenschap, het onderwijs, welzijnswerkers, FC Utrecht en jongeren spraken we over hoe we om moeten gaan met de toenemende verdeeldheid en onverdraagzaamheid in Nederland. Ook hier kwam naar voren dat we moeten vasthouden aan wat we gemeenschappelijk hebben. Samen maken we de samenleving en iedereen heeft daar een plek in. Ook wanneer spanningen tussen mensen als gevolg van de politieke en economische ontwikkelingen, gestegen woningprijzen en toenemende dakloosheid toenemen.

In deze voortgangsrapportage leest u in ‘Veiliger wijken’ en ‘Tegengaan excessen van maatschappelijke onrust’ hoe we werkten aan deze doelen. In het hoofdstuk ‘Tegengaan ontwrichtende effecten van drugs-gerelateerde criminaliteit’ valt onder andere te lezen dat we fors investeerden in het tegen gaan van de ongewenste (financiële) inmenging van de onderwereld in de bovenwereld, dat de aanpak plofkraken zijn vruchten afwerpt en dat 23 jongeren uit de criminaliteit zijn gestapt door PGA-interventies. Ik zag me in 2024 echter ook genoodzaakt hier een nieuwe prioriteit, namelijk aanpak van ondermijning in de zorg, aan toe te voegen. In het laatste hoofdstuk gaan we in op de ontwikkelingen van cybercriminaliteit en weerbaarheid. Het vergroten van de weerbaarheid tegen digitale criminaliteit of uitval is belangrijker dan ooit.

Wat we in 2024 deden om onze stad veilig en leefbaar te houden leest u hier. Kern is dat de kracht van werken aan veiligheid in Utrecht vooral zit in investeren in onze bewoners, weten wat er bij hen speelt, waar ze tegen aan lopen en samen met hen, zorg- en veiligheidspartners te werken aan een oplossing. Preventief en als nodig ook reactief.

Sharon Dijksma,
Burgemeester van Utrecht

Inhoudsopgave

Inleiding 5

De stad in cijfers 7

1 Veiliger wijken 10
- 1.1 Extreme woonoverlast in Zuid 12
- 1.2 Aanpak OPG-terrein (Stadsbrug) 12
- **Stedelijke aanpak** Overlast en criminaliteit door (hard)drugsverslaafden 13
- 1.3 Jeugdoverlast in Vleuten - De Meern 14
- 1.4 Jaarwisseling Zuidwest 2024 15
- 1.5 Aanpak veelvoorkomende criminaliteit en High Impact Crimes 2024 16
- 1.6 Aanpak straatintimidatie in Maximapark en andere wijken 18
- 1.7 Buurtaanpak Kanaalstraat/Damstraat en Amsterdamsestraatweg 19
- 1.8 Ontwikkelingen Werkspoor-/ Cartesiusgebied 20
- 1.9 Schouw op Utrecht Science Park na incidentmelding in piket 21
- 1.10 Inzet vanuit wijken tegen polarisatie als gevolg van Midden-Oosten conflict 22
- 1.11 Aanpak ondermijning; voorbeelden uit Overvecht, Leidsche Rijn en Vleuten–De Meern 23
- 1.12 Voetbalvelden Ondiep open voor de buurt 24
- 1.13 Terugdringen overlast stationsgebied 25
- **Stedelijke aanpak** Overlastgevende en criminele vreemdelingen 26
- **Stedelijke aanpak** Detentie en Terugkeer 27

2 Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust 28
- 2.1 In het algemeen 28
- 2.2 Wat deden we in 2024? 29
- 2.3 Wat zien we gebeuren? 33

3 Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit 34
- 3.1 In het algemeen 34
- 3.2 Actuele ontwikkelingen 37
- 3.3 Pijler doorbreken criminele carrières 42
- Preventie en weerbaarheid 43
- Versterken en uitbreiden Persoonsgerichte Aanpak (PGA) jonge aanwas en doorgroeiers 46
- 3.4 Pijler doorbreken criminele geldstromen 52
- Vastgoed 54
- Financiële logistiek 55
- Transport en logistiek 57
- Focusgebieden 58
- 3.5 Tot slot 59

4 Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid 60
- 4.1 In het algemeen 60
- 4.2 Wat deden we in 2024? 61
- 4.3 Wat zien we gebeuren? 65

5 Financiën 66

Inleiding

In het tweede jaar van de uitvoering van de Veiligheidsagenda lag de focus opnieuw op de vier prioriteiten:

- Veiliger wijken
- Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust
- Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit
- Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid

Hiermee werkten we aan een leefbare en veilige stad voor iedereen. Daarnaast vroeg een aantal nieuwe actuele veiligheidsthema's eveneens onze aandacht.

De verslechterde internationale veiligheidssituatie, de oorlogen in Oekraïne en het Midden-Oosten en het veranderende politieke klimaat leidden ook in 2024 tot toenemende maatschappelijke onrust in de stad. Dit uitte zich onder andere in een toenemend aantal (complexe) demonstraties in de stad en in meer piketmeldingen. De voetbalwedstrijd tussen FC Utrecht en Go Ahead Eagles eindigde in grootschalige rellen en confrontaties met de politie.

Afgelopen jaar kregen we meer zicht op (bepaalde) doelgroepen en kwamen nieuwe knelpunten naar boven, zoals ondermijning in de zorg en steeds jongere verdachten van digitale criminaliteit. Nieuwe problematiek die een uitdaging vormt voor het veiligheidsbeleid.

De aanpak van overlast in de Binnenstad door personen met een verslaving (Lucasbolwerk en Lepelenburg) en/of overlastgevende criminele vreemdelingen (Bollendak) vroeg ook in 2024 onze aandacht. Maatregelen daar waren bijvoorbeeld het contact leggen met personen met een verslaving om zorgbehoefte in kaart te brengen door het Eropaf team en verlenging en uitbreiding van het verblijfsontzeggingen-gebied bij het Lucasbolwerk en het Stationsgebied.

Integrale samenwerking

We doen dit alles niet alleen, maar stemmen inzet en werkprocessen af met onze ketenpartners zoals het Jongerenwerk, politie en Openbaar Ministerie, Zorg- en Veiligheidshuis Regio Utrecht, het Regionaal Expertise Centrum Midden-Nederland (RIEC) en de Veiligheidsregio Utrecht (VRU). De samenwerking met onze inwoners en ondernemers is ook heel belangrijk in veel van onze aanpakken. Zij weten wat er speelt en leeft op straat en een aantal bewoners en ondernemers zet zich op een of andere manier actief in om samen de stad veilig en leefbaar te houden. Bijvoorbeeld de Stadmakers, onze bondgenoten en ondernemers die meewerken in buurtaanpakken.

Zicht op effect

In deze rapportage staan geen harde uitspraken over behaald effect. We schetsen hier een beeld van de voortgang van onze beleids-uitvoering. Uitgebreide probleemanalyses, een goede onderbouwing vooraf en het vervolgens nauwgezet volgen van de inzet helpen ons inzicht te geven in ervaren knelpunten en successen.

Vooraf toetsen we zoveel mogelijk wat we met (individuele) acties die we doen kunnen bereiken. Ook tussentijds toetsen we resultaten aan recent onderzoek en kennis over wat wel en niet werkt in hulpverlening of wijkgerichte aanpak. Ook kennis over risico- en beschermende factoren voor afglijden in criminaliteit benutten we in onze aanpakken. Daarbij zetten we zoveel mogelijk acties in die aantoonbaar resultaat hebben. Voor het aanbod van maatregelen kijken we naar wat lokaal nodig is en resultaat kan hebben.

Tijdens de uitvoering wordt de voortgang van wat we doen in de gaten gehouden. In deze rapportage gaan we vooral in op de maatregelen die we hebben ondernomen. Kwantitatieve gegevens over de uitvoering worden naast kwalitatieve bronnen (zoals de ervaringen van professionals) gelegd, zodat er een zo compleet beeld ontstaat. Idealiter hebben we goed in beeld of de beoogde inspanningen inderdaad datgeen in beweging brengen waar we op hopen.

Idealiter is er zicht op het effect van de inzet van ons werk. Daartoe is er aan de voorkant aandacht voor een goede onderbouwing (planevaluatie) en volgen we de uitvoering nauwgezet (procesevaluatie). We maken stappen met de effectmeting van beleid al zijn daar nog meerdere uitdagingen. Een exacte duiding van het succes – de beoogde maatschappelijke impact – van de huidige set aan interventies, blijft een opgave:

1. **We hebben slechts gedeeltelijk zicht op de omvang van de problematiek en daarmee op de vooruitgang die hierop wordt geboekt.**

Veel registraties zijn afhankelijk van (en worden beïnvloed door) aangifte- en meldings-bereidheid van bewoners en ondernemers. Ook zijn registraties afhankelijk van (gebiedsgerichte) inzet van handhavings- en recherchecapaciteit. Een toename van criminaliteitscijfers kan een weergave zijn van toegenomen handhavings- of opsporingscapaciteit. En andersom kan een afname het tegenovergestelde betekenen. Waar dit relevant is, zal dit worden geduid bij de cijfers.

2. **Er is vaak sprake van meerdere niet te beïnvloeden (boven-lokale) factoren, waarbij de causaliteit tussen de specifieke inzet en de toe- of afname van het probleem lastig is aan te tonen.**

Geen enkele interventie staat op zichzelf. Het is altijd onderdeel van een totaalpakket aan samenhangende maatregelen van de gemeente en andere organisaties en gevolg van gebeurtenissen in de stad en de maatschappij. Aan gedragsverandering bij de doelgroep van zorg en veiligheid kunnen bijvoorbeeld ook andere factoren dan onze aanpak bijdragen. Het WODC stelt dat uitspraken over een causaal verband pas acceptabel worden geacht als de resultaten ook worden vergeleken met een controlegroep1. Dit is in de praktijk vaak niet mogelijk of vraagt om intensief langdurig onderzoek. Om onterecht toe- of afnames aan de inzet te relateren, zijn we voorzichtig om indicatoren als effectindicator te bestempelen. Dit geldt ook voor de effecten van preventieve en reactieve acties in wijken.

3. **De problematiek is complex en de aanpak vergt een lange adem, zowel op wijk als op stedelijk niveau.**

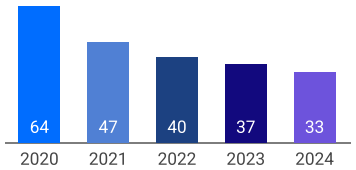
Bronnen

In deze rapportage zijn meerdere data opgenomen. Waar geen bronvermelding is opgenomen, is de gemeente Utrecht de bronhouder.

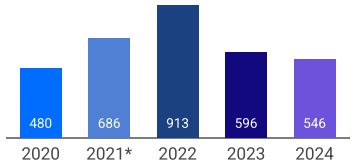
De stad in cijfers

Veiligheid & Zorg

Huiselijk geweld
Aantal opgelegde huisverboden

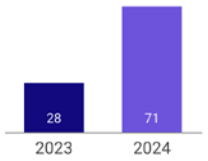

Uitstroom ex-gedetineerden

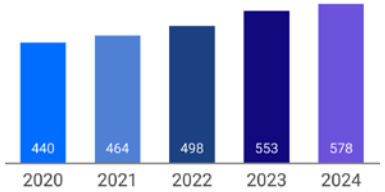

*2021 nacalculatie ivm nieuw clientvolgsysteem

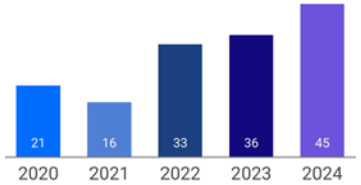
Re-integratie Officier (RIO)
Aantal gedetineerden aangemeld voor RIO traject

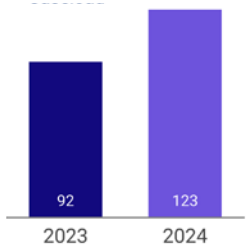
Crisismaatregelen
WvGGZ

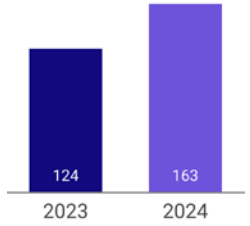
Crisismaatregelen
IBS/WZD

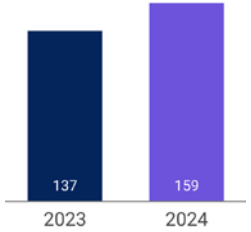
Lokale PGA Jeugd
Caseload

Lokale PGA HRP
Caseload

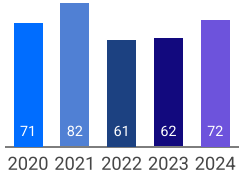
TopX (ZVHRU)
Caseload

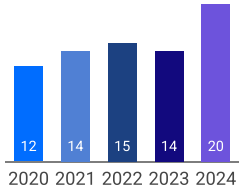
Ondermijning

Aantal delicten handel en vervaardigen drugs in Utrecht (politie)

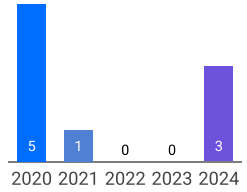
Handel harddrugs

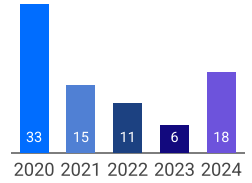
Handel softdrugs

Vervaardigen harddrugs

Vervaardigen softdrugs

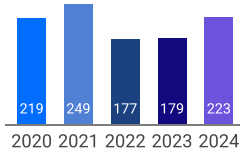

4e plaats Europa
Utrecht staat in 2022 en 2023 op de 4e plaats in Europa qua geschatte XTC/MDMA gebruik.

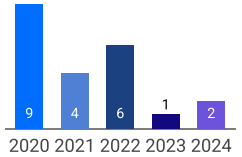
Schatting straatwaarde cocaïne
geconsumeerd in Utrecht
€ 14.479.996 in 2022
€ 18.464.944 in 2023
€ 17.126.861 in 2024

Schatting straatwaarde cannabis
geconsumeerd in Utrecht
€ 12.579.155 in 2022
€ 19.043.311 in 2023
€ 15.896.940 in 2024

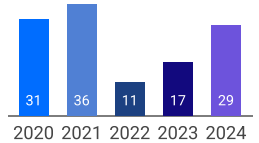
Anonieme meldingen (MMA)
Drugs

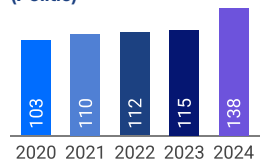
Mensenhandel/-smokkel

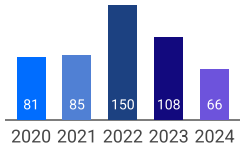
Geweld

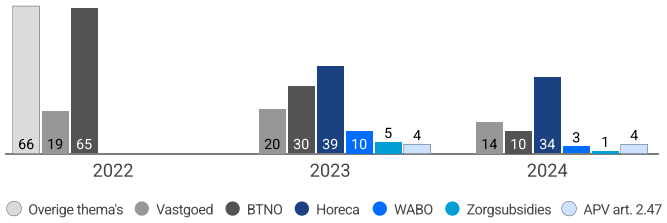
Wapenhandel & bezit (Politie)

Bibob onderzoeken

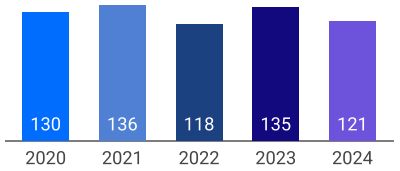
Bibob onderzoeken per thema

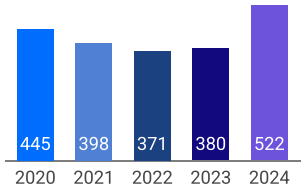
De stad in cijfers

Openbare orde en crisisbeheersing

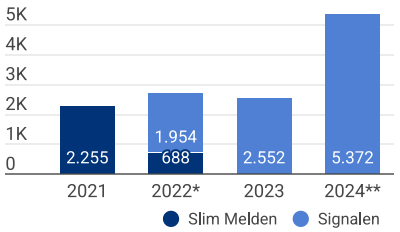
Autobranden
Inclusief jaarwisseling

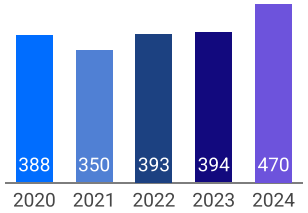
Demonstraties

Meldingen vuurwerkoverlast

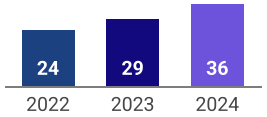
Piketmeldingen

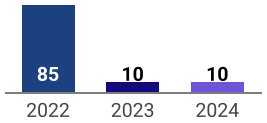
* Trendbreuk vanaf nov 2022 door nieuw systeem
** 649 meldingen in 2024 door automatisch meldsysteem

Bestuurlijk instrumentarium

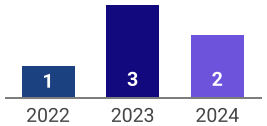
Pandsluitingen (VTH)

Gebiedsverboden

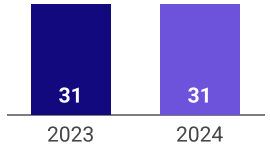

Aanwijzing VBO

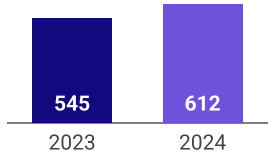

Polarisatie & Radicalisering

PGA casussen radicalisering

Totaal aantal getrainde professionals

Veiligheidsgevoel

Onveiligheidsgevoelens — 34%
Al jaren voelt ongeveer een derde van de Utrechters zich wel eens onveilig in de eigen buurt. T.o.v. 2021 (30%) is dat aandeel wel toegenomen in 2023 (34%), in alle wijken behalve in Noordoost.

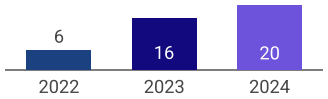
Straatintimidatie — 34%
Ruim een derde van de Utrechters (34%) geeft aan in 2023 geïntimideerd te zijn op straat. In 2021 was dit 31%. Dit verschil is niet significant.

Cameratoezicht

Aantal vaste camera's

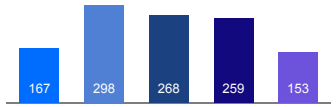
Aantal flexibele camera's

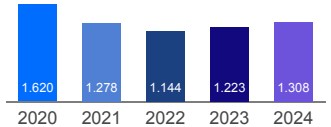
Digitale criminaliteit

18,6% aangiftebereidheid

Cybercrime

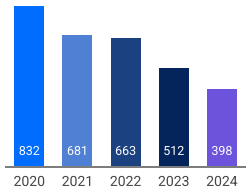

Digitale fraude
fraude met betaalproducten, met online handel en ID-fraude

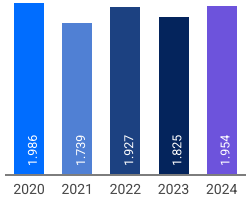

Geregistreerde criminaliteit en overlast

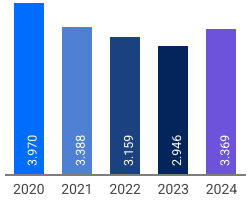
Woninginbraken

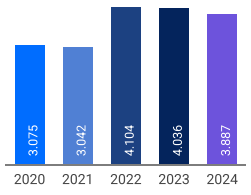
Geweld

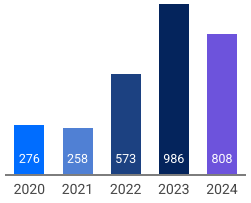
Autokraak

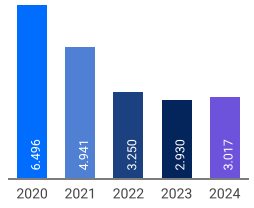
Fietsendiefstal

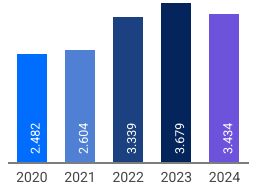
Zakkenrollen

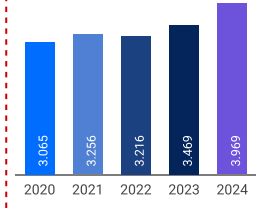
Incidenten jongerenoverlast

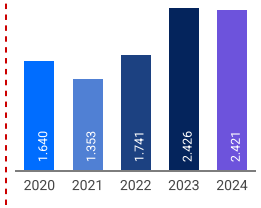
Overlast drugs, drank

Incidenten onbegrepen gedrag

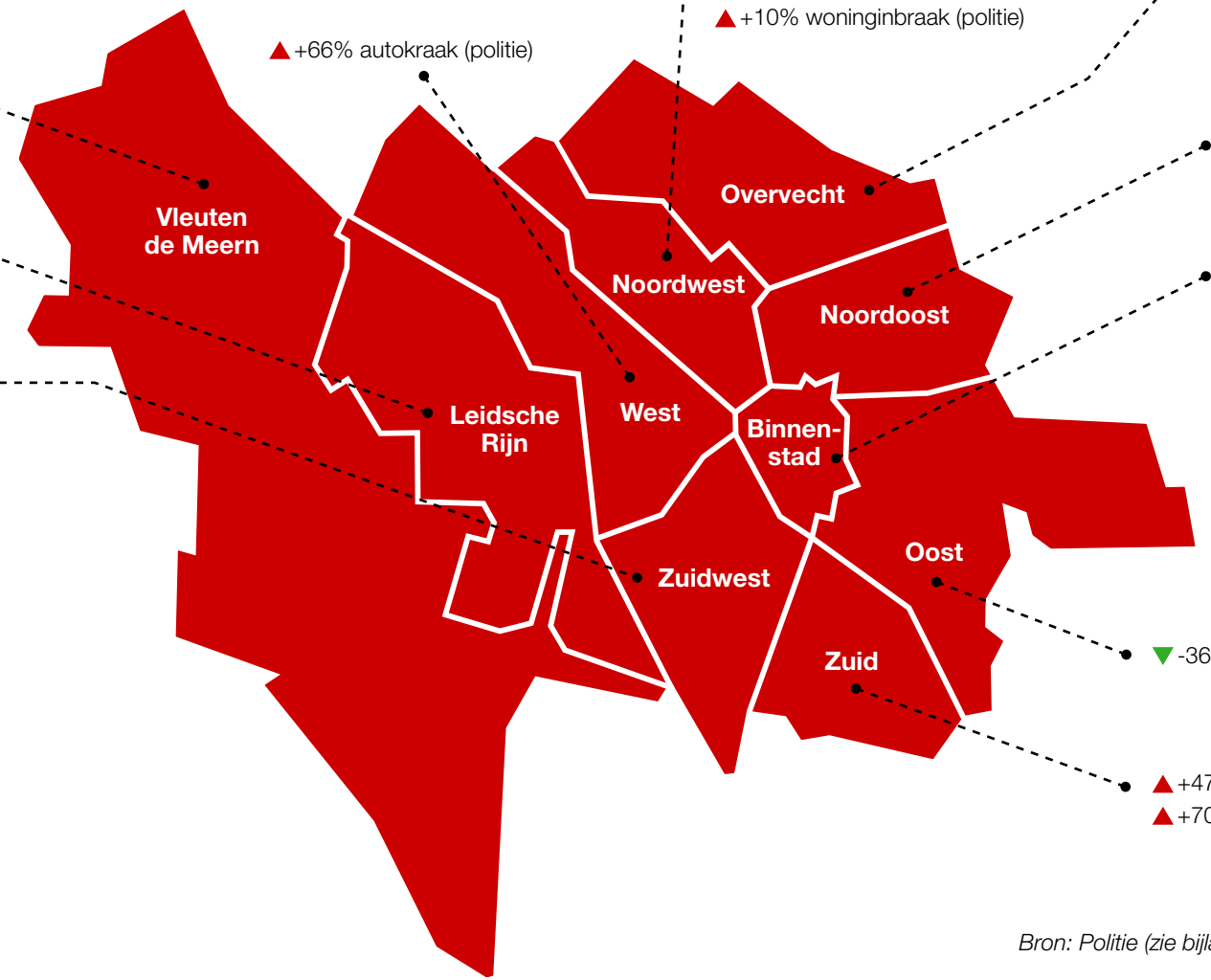

Zwervers

De stad in cijfers

Utrecht in kaart qua criminaliteits- en overlastcijfers

▲ Toename overlast vuurwerk (gemeente)

▼ -18% jongerenoverlast (gemeente)
▲ +17% woninginbraak (politie)

Politie ziet toename van allerlei overlast en criminaliteit
- ▲ +44% verwarde personen (politie)
- ▲ +19% jeugdoverlast (politie)
- ▲ +29% drank/drugs (politie)
- ▲ +47% zwervers (politie)
- ▲ +15% woninginbraak (politie)
- ▼ -10% geweldsmisdrijven (politie)
- ▼ -11% huiselijk geweld (politie)

▲ +66% autokraak (politie)

Zowel politie als gemeente zien een toename van overlast jeugd
- ▲ +22% jeugdoverlast (politie)
- ▲ +111% jongerenoverlast (gemeente)
- ▲ +35% huiselijk geweld (politie)
- ▲ +10% woninginbraak (politie)

Zowel politie als gemeente zien een toename van overlast jeugd
- ▲ +19% jeugdoverlast (politie)
- ▲ +178% jongerenoverlast (gemeente)
- ▲ +33% Huiselijk geweld

▼ -63% woninginbraak (politie)

- ▲ +66% autokraak (politie)
- ▲ +3% geweldsmisdrijven (politie)
- ▲ +12% fietsendiefstal (politie)
- ▲ +14% overlast verwarde personen (politie)
- ▲ +214% jongerenoverlast (gemeente)
- ▲ +34% overlast drugs (gemeente)
- ▼ -4% overlast drank/drugs (politie)
- ▼ -8% overlast zwervers (politie)
- ▼ -19% zakkenrollerij (politie)
- ▼ -12% winkeldiefstal (politie)

▼ -36% jeugdoverlast (gemeente)

- ▲ +47% zwervers (politie)
- ▲ +70% fietsendiefstal (politie)

Bron: Politie (zie bijlage 1 beschrijving criminaliteits- en overlastcijfers)

1 Veiliger wijken

In de Veiligheidsagenda richten we ons onder andere op *Veiliger wijken*. Doel is dat Utrechters zich veiliger voelen in hun buurt. Doelstelling is voorkomen en tegengaan van (ernstige) overlast van personen en groepen. Iedere wijk en buurt in Utrecht heeft eigen kwetsbaarheden en kansen die invloed hebben op een leefbare en veilige buurt.

Samen met politie en bewoners, ondernemers, verenigingen, welzijnsorganisaties en andere partijen benutten we kansen om te werken aan Veiliger Wijken. Omdat alles wat we doen uiteindelijk merkbaar is in één of meerdere wijken van de stad, hangt het werken aan veiliger wijken nauw samen met de andere prioriteiten in de Veiligheidsagenda 2023–2026.

In alle tien de wijken van Utrecht werkt een team medewerkers aan wijkveiligheid. De gebiedsmanager veiligheid voert de regie op veiligheidsissues en werkt nauw samen met de veiligheidspartners (onder andere politie en handhaving) en andere gespecialiseerde collega's. Ze hebben regelmatig contact met ondernemers en bewoners in de wijk. Door hun netwerk met o.a. scholen, religieuze instellingen en verenigingen weten ze wat er speelt in de wijk.

We houden de veiligheidscijfers op wijk- en buurtniveau bij, halen er trends uit en nemen contact op met bewoners die overlast of criminaliteit melden, om hun verhaal achter de melding te horen. Wijkbewoners kunnen actief bijdragen aan de veiligheid in de wijk doordat we ze betrekken in samenwerking, zowel on- als offline. Dat doen we via bewonersgroepen, stadsmakers Veiligheid of sleutelpersonen (zoals de bondgenoten).

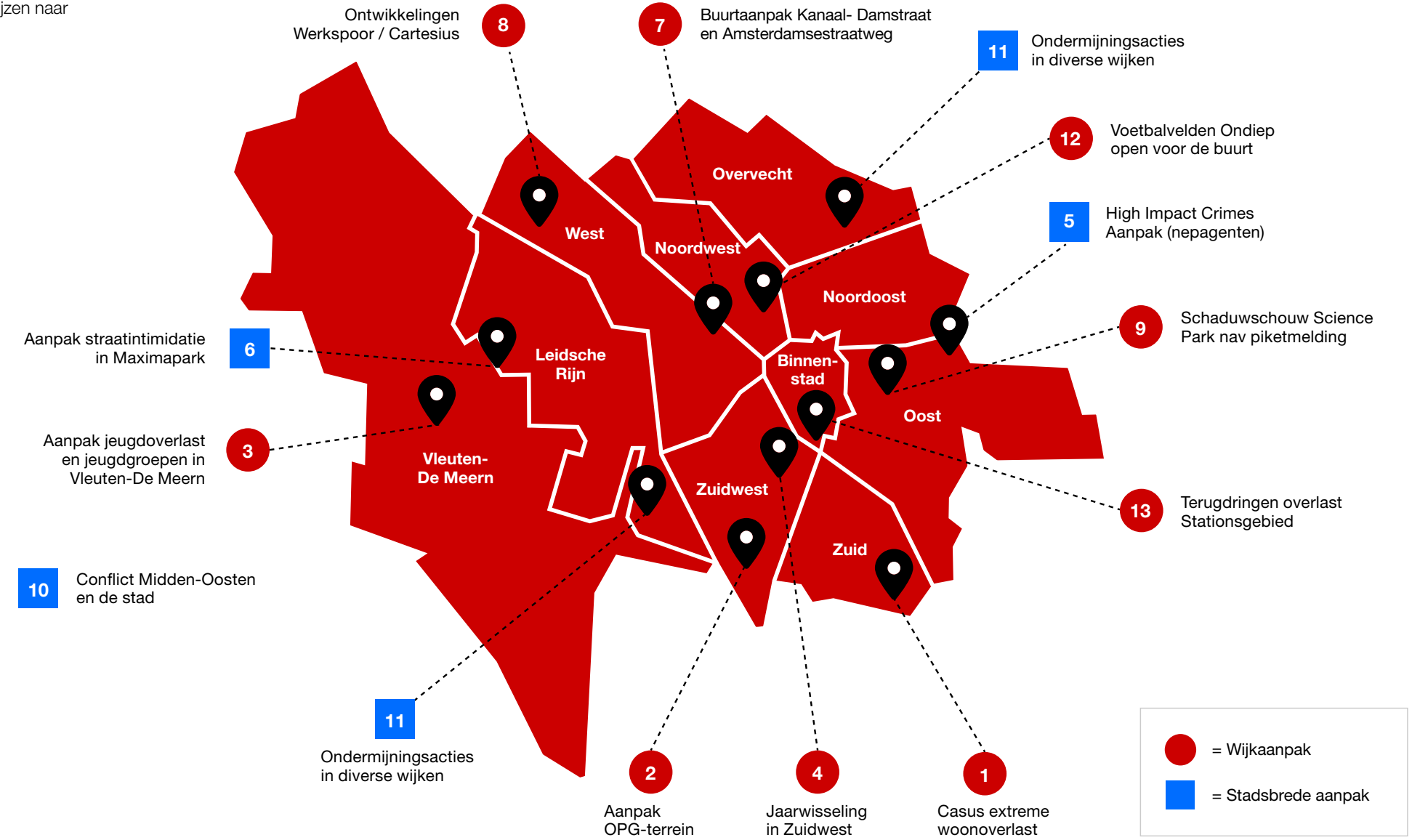
Omschrijving foto: MMA preventie actie in Utrecht Zuid

Duidelijk afspreken wie wat doet op welke plek is belangrijk in de samenwerking met onze veiligheids- en zorgpartners uit de wijken. Alleen dan kunnen we de (soms hardnekkige) overlast en criminaliteit tegengaan. We bedenken een bij de buurt passend antwoord op de problemen die we zien. Jeugdoverlast in de ene buurt kan immers een andere aanpak vragen dan jeugdoverlast in een andere buurt. Dus naast een aanpak op basis van een bepaald delict of een specifieke doelgroep is er ook een gebiedsgerichte aanpak.

We zien steeds vaker dat veiligheid en zorg hand in hand gaan. Vooral in meer kwetsbare wijken en buurten komen meerdere problemen bij elkaar: sociale, leefbaarheids- en veiligheidsproblematiek. Dan is de veiligheidsaanpak onderdeel van een bredere wijkaanpak (zoals Samen voor Overvecht) of een buurtagenda (zoals in Geuzenwijk - Noordwest) of de buurtaanpak Kanaalstraat/Damstraat en Amsterdamsestraatweg.

In dit hoofdstuk vertellen we aan de hand van een aantal aanpakken voor (wijk)veiligheid, wat werken aan veiliger wijken is. Het zijn echt voorbeelden; ze geven geen volledig beeld van alle overlast of de (veiligheids) situatie in de wijk.

De cijfers in het figuur hiernaast verwijzen naar de subparagrafen in hoofdstuk 1.

1.1 Extreme woonoverlast in Zuid

Wat deden we?

In de wijk Zuid werkten we het afgelopen jaar intensief aan het oplossen van een geval van woonoverlast. Omwonenden ervoeren herhaaldelijk veel overlast van hun buren. Het waren ernstige meldingen en de situatie was erg ingewikkeld. Daarom besloten we, in overleg met onze partners, de casus te bestempelen als ‘extreme woonoverlast’. Dat betekent dat U-Centraal de regie pakt en een woonoverlastnetwerk opzet; een samenwerking tussen verschillende partners, die regelmatig met elkaar bespreken wat nodig is om deze extreme overlast aan te pakken. Daarnaast organiseert dit netwerk in dit geval de hulpverlening voor overlastveroorzakers voor wie zorg nodig is. U-Centraal levert een onafhankelijke procesregisseur extreme woonoverlast.

Wat zien we gebeuren?

Deze procesregisseur werkte nauw samen met verschillende instanties als politie, woningcorporatie en hulpverlening om de extreme woonoverlast aan te pakken. Als gemeente bleven we de hele tijd nauw betrokken. Na een aantal huisbezoeken en het maken van onderlinge afspraken tussen overlastgevers en omwonenden is de rust wedergekeerd, maar we blijven alert.

1.2 Aanpak OPG-terrein (Stadsbrug)

Het OPG-terrein ligt in het te ontwikkelen Merwedegebied. Een deel van de gebouwen van dit voormalige apothekersbedrijf op het OPG-terrein doet tijdelijk dienst als nachtopvang van daklozen en een deel wordt gebruikt door culturele en maatschappelijke ondernemers en als evenemententerrein. Er is een klimhal, een circusschool en horeca. De partijen op het terrein hebben verschillende, soms tegengestelde belangen. Het evenemententerrein is gebaat bij een open, vrij toegankelijk terrein, terwijl de nachtopvang juist vraagt om veiligheid en controle.

Omschrijving foto: deel OPG terrein

Wat deden we?

De locatie en inrichting van het terrein trekt veel dak- en thuislozen, omdat het veel schuilmogelijkheden biedt. Deze groep kent het terrein van de opvang in het kader van de koudweerregeling, die hier tot eind 2024 bij De Stadsbrug was. Een aantal van hen veroorzaakten door buiten slapen, onderlinge conflicten, vervuiling, vernieling en diefstal veel overlast voor de overige huurders en bezoekers van het terrein. We namen diverse fysieke veiligheidsmaatregelen, zoals extra stewards op het terrein, de verlichting aanpassen en afspraken maken over extra vuil ophalen. Er kwam een nachtsluiting van het terrein door middel van hekken en er is een regulier (veiligheids)overleg met de ondernemers om de leefbaarheid te bevorderen. In een speciaal overleg, het PGA-overleg, stemmen, mede in het kader van de aanpak overlast en criminaliteit door (hard)drugsverslaafden) verschillende partijen af wat ze kunnen doen voor individuele personen. Aan twintig personen zijn waarschuwingsbrieven verstuurd.

Wat zien we gebeuren?

De mix van maatregelen en de samenwerking tussen handhaving, politie en verschillende zorgpartners, heeft als resultaat dat het aantal dak- en thuislozen afneemt. Ze komen in zorg terecht of vinden elders een plek. Het duurt nog ruim vijf jaar voordat het terrein herontwikkeld wordt. We streven ernaar de situatie tot die tijd leefbaar te houden en zullen de inzet die hiervoor nodig is voortzetten.

Stedelijke aanpak Overlast en criminaliteit door (hard) drugsverslaafden

Bij ernstige aanhoudende overlast zetten we nieuwe instrumenten en maatregelen in om overlast door (hard)drugsverslaafden te verminderen.

In 2022 en 2023 nam de overlast en criminaliteit door mensen met een (hard)drugsverslaving op verschillende plekken in de Binnenstad fors toe

Om de overlast en criminaliteit terug te dringen, startten we in 2022 een gezamenlijke aanpak met gerichte maatregelen vanuit zorg, bestuursrecht en strafrecht, die ook in 2024 doorliep. Zie ook Raadsbrief Evaluatie APV harddrugsverbod.

Wat deden we?

Onder regie van de gemeente zijn er in 2024 meer dan 200 personen in beeld gebracht, is hun hulpvraag op urgentie beoordeeld en indien nodig persoonsgerichte aanpakken en interventies ingezet. Daarnaast zijn er door middel van een stevige samenwerkingsstructuur knelpunten opgehaald, geëscaleerd en opgelost.

Inzet van het Eropaf-team, bestaand uit medewerkers met verschillende expertises op het gebied van verslaving, ggz, medisch en forensisch. Ze werken onder regie van de gemeente en ook het Meldpunt Perspectief en Fivoor (forensische zorg) zijn betrokken. Het team loopt rondes op verschillende tijden. Op basis van signalen van overlast worden nieuwe locaties meegenomen en er worden nachtdiensten gedraaid.

Het Eropaf- team is hands on zonder vaste caseload. Ze registreren contacten niet en houden toegeleidingen evenmin bij in een systeem. Op basis van de communicatie tussen leden van het Eropaf-team en de wekelijkse briefings is een schatting gemaakt van het aantal interventies.

Afbeelding 1: Interventies aanpak

We hadden gesprekken met gebruikers zelf, belangenbehartigers en zorginstanties. Gebruikers wilden een plek waar ze (buiten) samen kunnen gebruiken; met De Stek, de gemeente en gebruikers is er bij De Stek in mei een buitentuin gerealiseerd waar dit kan. Hierdoor steeg het aantal unieke bezoekers en bezoeken (van 1840 in januari, naar 3046 in december). De tijdelijke extra politie- en handhavingscapaciteit is geformaliseerd in een dagelijkse ‘aanpak overlastdienst’.

Het verblijfsontzeggingsgebied Stationsgebied en Lombok Oost is uitgebreid met Sijpesteijntunnel, Smakkelaarsveld en Smakkelaarsburcht. Het verblijfsontzeggingsgebied “Lucasbolwerk, Hieronymusplantsoen en Park Lepelenburg” zijn we voornemens om op 1 februari 2025 te verlengen. In 2024 zijn 295 verblijfsontzeggingen opgelegd in het VBO Lucas Bolwerk eo en 850 in het VBO Stationsgebied eo.

Vanaf 1 augustus 2023 is het verbod op harddrugs in de openbare ruimte opgenomen in de APV. In 2024 zijn 389 boetes opgelegd voor het overtreden hiervan. Ook in 2024 is er gebruik gemaakt van de inzet van (flexibele) camera’s. Met omwonenden van de overlastlocaties en betrokken ondernemers is intensiever contact via een mailgroep en tijdens diverse bijeenkomsten.

Wat zien we gebeuren?
De combinatie en inzet van repressieve- en zorgmaatregelen zorgde voor een afname van de overlast en incidenten. Ook de toestroom van gebruikers (en dealers) van buiten de stad daalde sinds de start van het APV-verbod en het ‘Eropaf-team’. We zien dat langdurig verslaafde mensen weer meer en vaker gebruik maken van het zorgaanbod en hierdoor minder vaak afglijden in heftiger gebruik.

Veiligheid en Zorg hand in hand:
Ben is onder invloed en valt mensen lastig op de singel. Hij overtreedt hiermee zijn verblijfsontzegging. Als de politie hem hiervoor aanhoudt, wordt het Eropaf-team gevraagd of dit niet een mooi moment is om Ben te proberen naar zorg te krijgen. Graag! Er wordt geregeld dat Ben meteen nog naar De Stek kan, en Lister direct aansluit bij de intake. Ben uit de cel, maar ook van de straat. Samen met Ben werken Lister en De Stek aan een structurele vervolgplek en behandeling.

1.3 Jeugdoverlast in Vleuten - De Meern

Jeugd verplaatst zich steeds makkelijker van plek naar plek door de hele stad, vaak op een fatbike of scooter. Ze zijn heel actief op social media en spreken daar af hoe laat en waar ze elkaar zullen ontmoeten, om te ‘hangen’, in een steeds weer wisselende samenstelling. Er is veel aandacht voor overlast van jeugd in de wijken. Het is lastig om van een jeugdgroep te spreken wanneer deze vaak wisselt van samenstelling. Mede hierdoor is ook in 2024 het aantal gelabelde jeugdgroepen laag.

In 2024 startten we in Veldhuizen in De Meern een pilot voor een jeugdgroep met jongeren die rondhingen bij winkelcentrum De Veldhof en negatief in beeld kwamen bij de politie, handhaving en jongeren-organisatie JoU. Er waren bij de professionals zorgen over de contacten die zij hadden met mannen met een criminele reputatie in de buurt.

Wat deden we?

Om te voorkomen dat deze jongeren afgleden in de criminaliteit, zetten we in op een aanpak op maat, waarbij we rekening hielden met de cultuur en achtergrond van de individuele jongeren. Hun ouders kregen hierbij een prominente rol. We organiseerden kleinschalige bijeenkomsten voor ouders met kinderen met wie het fout dreigde te gaan. In die gesprekken konden de ouders met mensen van Jellinek, buurteam, politie en JoU praten over de problemen die ze hebben. Bijvoorbeeld individuele (opvoed)problematiek, groepsdruk en het gebrek aan voorzieningen voor jeugd in de wijk. In vervolgbijeenkomsten kregen ouders uitleg over wat het buurteam en Jellinek doen en wat zij kunnen betekenen voor de ouders en hun kinderen.

Wat zien we gebeuren?

Door de gevoerde gesprekken met individuele mensen in de buurt over gedeelde zorgen en opvoedingstips groeide het begrip voor elkaar en voor wat er gebeurde. We merkten dat het vertrouwen in elkaar groeide. Ouders voelden hun verantwoordelijkheid om samen te werken aan een prettige wijk en de jongeren realiseerden zich dat kwajongensgedrag, maar vooral ook contact met criminele buurtgenoten, gevolgen heeft. Hier werd op het schoolplein over gepraat en het lijkt er op dat andere jongeren daardoor beseffen dat ze niet meer ongezien of ongestoord hun gang kunnen gaan.

1.4 Jaarwisseling Zuidwest 2024

De jaarwisseling is voor veel Utrechters een belangrijk en feestelijk moment. Stadsmakers, jongerenwerkers, gemeente, brandweer, politie en het Openbaar Ministerie werken nauw samen om de jaarwisseling zo feestelijk en veilig mogelijk te laten verlopen. Op basis van ervaringen uit eerdere jaren startten we vroeg in het jaar om risico's en hotspots in beeld te krijgen. Hierbij namen we ook positieve ervaringen uit eerdere jaren mee. Meer over de stedelijke coördinatie en voorbereiding van de jaarwisseling staat in deze raadsbrief. In alle wijken is oudejaarsavond met de vele wijkpartners voorbereid. De gebiedsmanager veiligheid heeft hierin de regie. In deze voortgangsrapportage lichten we dit jaar de aanpak van de wijk **Zuidwest** toe.

Omschrijving foto: Vuurwerk op straat

Wat deden we?

De (aanloop naar de) jaarwisseling in Zuidwest vroeg veel tijd van de gemeente, partners en vrijwilligers. Politie, jongerenwerk en circa 90 stadsmakers werkten nauw samen met de gebiedsmanager veiligheid en collega's handhaving. In de voorbereiding op de jaarwisseling deden we het volgende: De stadsmakers maakten vooraf aan en tijdens de jaarwisseling rondes door de wijk, onder andere langs de 'hotspots', zoals Marco Poloplantsoen en omgeving, de Batuttalaan/Amerikalaan en de Adenauerlaan/Rijnbaan.

Omschrijving foto: Rondje stadsmakers tijdens jaarwisseling

Op meerdere plekken in de wijk was extra verlichting of een flexcamera geplaatst tijdens de jaarwisseling. (Veel) afval en brandgevaarlijke materialen leveren veiligheidsrisico's op rond de jaarwisseling. Vlak voor de jaarwisseling is daarom met collega's van Stadsbedrijven een schouw gehouden om zoveel mogelijk afval te verwijderen uit de wijk.

Tien burgerinitiatieven zijn ondersteund en gefaciliteerd, waarbij alternatieven voor het afsteken van vuurwerk werden georganiseerd. Naast de gebruikelijke voetbaltoernooien konden jongeren deelnemen aan een bingotoernooi, een inloopbijeenkomst met eten, het game-event bij de Karma Kebab, oliebollen bakken en een meidenclub.

Omschrijving foto: Voetbaltoernooi tijdens jaarwisseling

Wat zien we gebeuren?

In Zuidwest begon de avond net als elders in de stad rustig. De gebiedsmanagers veiligheid, jongerenwerk JoU, politie en stadsmakers hadden contact met elkaar via een Whatsapp-groep. Stadsmakers en jongerenwerkers maakten contact met jongeren en mogelijke overlastgevers. Helaas was het ondanks alle voorbereidingen en inspanningen op de avond zelf zó onrustig op de Marshalllaan, dat het nodig was om de ME in te zetten om de onrust in te dammen. Een handvol kwaadwillende personen verstoorde de avond voor anderen in de buurt. Rond de Marshalllaan was een aantal autobranden, maar ook elders in de wijk. In totaal zijn elf autobranden in Zuidwest geregistreerd.

Voor komende jaarwisseling bezinnen we ons op wat we nog meer kunnen doen om dit te voorkomen. Zie de raadsbrief Terugblik jaarwisseling 2024–2025 voor een terugblik op het stedelijk verloop van de jaarwisseling.

1.5 Aanpak veelvoorkomende criminaliteit en High Impact Crimes 2024

We hebben onverminderd aandacht voor veelvoorkomende criminaliteit en High Impact Crimes. Deze vormen van criminaliteit raken onze bewoners, ondernemers en bezoekers direct en hebben vaak grote invloed op het gevoel van veiligheid bij het slachtoffer en de omgeving. High Impact Crimes (HIC) is een verzamelnaam voor delicten, zoals woninginbraak en geweldsmisdrijven. Voorbeelden van veelvoorkomende criminaliteit (VVC) zijn fietsendiefstal, autokraak en zakkenrollerij.

Wat deden we?

We regelden nazorg voor slachtoffers van overvallen en ernstige geweldsmisdrijven door met hen contact op te nemen en hen ondersteuning te bieden. We bleven informatie geven over wat iemand zelf kan doen om misdrijven te voorkomen.

We stelden opnieuw 100 inbraaksensoren voor auto's beschikbaar. Hiermee wordt de kans om daders op heterdaad te betrappen bij diefstal van een auto groter, doordat er bij autodiefstal automatisch een melding binnenkomt bij de autobezitter, die dan politie kan bellen. Ook kan de politie dan met extra surveilleren in de buurt meer diefstallen voorkomen.

In 2024 kwamen signalen van bezorgde opticiens, mede door meldingen van criminaliteit elders, zoals ramkraken en diefstallen. De tweede overval op een optiek in Leidsche Rijn eind 2024 versterkte deze zorgen. Naar aanleiding daarvan spraken we af om een veiligheidsscan uit te voeren en trainingen te organiseren voor ondernemers over maatregelen die ondernemers kunnen nemen. Verder organiseerden we afgelopen jaar samen met het Veiligheid & Defensie College van het ROC Midden Nederland bewustwordingsacties over zakkenrollen en autokraken op risicolocaties, zoals winkelcentra en drukbezochte plekken als het stationsplein.

Op basis van politiecijfers (woninginbraken en autokraken) en andere signalen (bijv. fraude door nepagenten) is het Flexteam vanuit THOR (preventief) ingezet in verschillende buurten. Denk hierbij aan voorlichting over inbraken en surveilleren in wijken.

Omschrijving foto: Deelnemers bewustwordingsacties

Gerichte Aanpak Oplichtingspraktijken en Nepagenten
In de zomer van 2024 zagen we een toename van babbeltrucs waarbij kwetsbare senioren spullen afhandig werden gemaakt. Oplichters deden zich daarbij vaak als politieagenten voor.

Wat deden we?
Op plekken waar meerdere oplichtingspogingen waren geregistreerd of waarvan we weten dat er veel potentiële slachtoffers wonen, is voorlichting gegeven om deze vorm van oplichting te voorkomen, onder meer in de wijk Noordoost. We verspreidden wijkberichten, organiseerden weerbaarheidstrainingen en gingen met wijkagenten naar winkelcentra om voorlichting te geven. Campagnemateriaal is verspreid op plekken waar veel senioren komen, zoals huisartsenpraktijken, fysiotherapiecentra en de entrees van verzorgingstehuizen, zodat een brede doelgroep wordt bereikt.

Foto RTV Utrecht, omschrijving foto: politieman overhandigt campagnemateriaal aan een ouder echtpaar

Wat zien we gebeuren?
Er was veel media-aandacht, waarin niet alleen de impact van de acties van nepagenten werd benadrukt, maar ook tips werden gegeven over wat men kon doen om niet in de val van nepagenten te trappen. De politie en het Openbaar Ministerie gaf landelijk en regionaal voorrang aan de opsporing van deze vorm van oplichting en hield landelijk meer dan 350 verdachten aan. De aanpak van de nepagenten is een voorbeeld van hoe we in de wijk samenwerken met bewoners en instanties om nieuwe vormen van criminaliteit terug te dringen.

1.6 Aanpak straatintimidatie in Maximapark en andere wijken

Een openbare ruimte waar iedereen zich veilig en ongehinderd in kan begeven zonder geïntimideerd te worden: dat is waar we, samen met vele anderen, hard aan werken. In verschillende projecten, samenwerkingen en acties werken we aan de volgende pijlers van het Actieplan Aanpak Straatintimidatie: bewustwording en normstelling, aanpak op straat, aanpak dader en ondersteuning slachtoffers.

Een voorbeeld van de aanpak van straatintimidatie is de aanpak in het Maximapark, waar vandaan we in 2024 signalen van verschillende vormen van (seksuele) straatintimidatie kregen.

Wat deden we?

Omdat leden van sportclubs vaak gebruik maken van het Lint om naar de sportclubs te komen, besloten we de preventieve aanpak van straatintimidatie te richten op de sportclubs in het Maximapark. Ons doel was om de meldingsbereidheid van slachtoffers te vergroten, omstanders handvatten te bieden om in te grijpen en de daders te ontmoedigen.

Samen met het veiligheidsteam Vleuten-De Meern, SportUtrecht en Stichting Stop Straatintimidatie lieten we op een bijeenkomst bij hockeyclub Fletiomare deelnemers een VR-Experience ervaren waarmee zij ontdekten hoe het voelt om straatintimidatie mee te maken. We benadrukten het belang van melden en gaven inzicht in hoe een melding wordt opgepakt. Tijdens workshops van Emancipator en Fairspace leerden aanwezigen hoe zij stereotyperingen kunnen doorbreken en hoe zij als omstander in kunnen grijpen. Binnenkort worden de trainers van hockeyclub Fletiomare getraind. Gedurende het jaar droegen we bij aan de bewustwording met posters, billboards, (social) media-advertenties, bijeenkomsten en acties.

Omschrijving foto: Straatbeeld met een uiting van de campagne tegen straatintimidatie

Omschrijving foto: bezoekers van de UIT-dagen

Wat deden we in andere wijken?

Enkele andere voorbeelden van de activiteiten in de wijken:

- Overvecht: Dialoog i.s.m. Utrecht in Dialoog over straatintimidatie met als subthema sport en discriminatie, voorlichting en omstander-interventie voor de lokale partners van de buurtaanpakken THEMA Dreven, Samen voor Overvecht en de 3s-Dreven.
- Binnenstad: Brainstormsessie i.s.m. studievereniging Liberal Arts & Sciences (DenkLAS) over de rol van mannen en jongens, actie in Hoog Catharijne om laagdrempelig in gesprek te gaan en de dialoog straatintimidatie met als subthema lhbtiq+.
- Noordoost/Oost: Bewustwordingsactie i.s.m. ROC, deelname aan de UIT-Week met een introductiemarkt, kop van jut en een presentatie samen met studentenverenigingen.

Wat zien we gebeuren?

De aanpak van straatintimidatie is een kwestie van een lange adem. Ook in 2024 zetten we stappen om straatintimidatie tegen te gaan: campagnes waren zichtbaar, professionals, sleutelfiguren en bewoners volgden workshops waarin ze leerden om in te grijpen en het gesprek aan te gaan. Samen met Rotterdam en Arnhem startten we een pilot m.b.t. de wet Seksuele Misdrijven, artikel seksuele straatintimidatie om o.a. handhaving door boa's mogelijk te maken. Meer daarover leest u in deze raadsbrief.

In 2024 zijn 193 meldingen gedaan via utrecht.nl/straatintimidatie. De melders die gegevens achterlaten worden gebeld met de optie om doorverwezen te worden naar onze (zorg)partners. Als het noodzakelijk en mogelijk is, nemen we gerichte maatregelen. De mensen die we gesproken hebben aan de telefoon waarderen het enorm dat er naar ze wordt geluisterd en dat ze serieus worden genomen. Uit onderzoek is gebleken dat in de grote steden meer dan 70% van de meisjes en vrouwen last heeft van straatintimidatie. Het aantal binnengekomen meldingen is dus het topje van de ijsberg en onze inspanningen blijven hard nodig. Lees ook deze raadsbrief [@nog toevoegen].

1.7 Buurtaanpak Kanaalstraat/Damstraat en Amsterdamsestraatweg

De aanpak van (georganiseerde) criminaliteit gaat altijd hand in hand met de sociaalmaatschappelijke ontwikkelingen en investeringen in de openbare ruimte in deze gebieden. In het coalitieakkoord 2022–2026 is gekozen voor een integrale gebiedsgerichte aanpak voor de Amsterdamsestraatweg (ASW) en Kanaalstraat/Damstraat (Lombok).

We werken aan meer sociale veiligheid, economische vitaliteit en ruimtelijke kwaliteit om de veiligheid en leefbaarheid in deze gebieden te verbeteren. In Lombok hadden we extra aandacht voor tegengaan van overlast van jeugd en overlastgevende criminele vreemdelingen (zie kader stedelijke aanpak). Op de ASW lag de nadruk op het tegengaan van ondermijnende (drugs)criminaliteit (zie ook hoofdstuk 3).

Wat deden we op de Kanaalstraat/Damstraat?

Jongeren tussen de 10 en 17 jaar kregen een eigen plek op JP Coen-straat 62. Ze kunnen hier terecht voor individuele begeleiding en groepsactiviteiten, georganiseerd door de Stichting JoU. Collega's van THOR en OOV hielden controles en hadden samen met politie 'Knock & Talk' gesprekken met ondernemers over wat zij en wij zien.

De Winkeliersvereniging Lombok bereidde vanuit het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) met ondersteuning vanuit gemeente en het Platform Veilig Ondernemen de invoering van collectieve winkelverboden voor. Dit is een verbod waarbij een ongewenste klant de toegang tot een winkel kan worden ontzegd.

In september openden we de Rumah Lombok ('huiskamer' in het Indonesisch), een ontmoetingsplek in de Damstraat. Het is een plek voor de buurt, waar professionals, bewoners, ondernemers en partners uit de wijk kunnen samenkomen en samenwerken om de leefbaarheid en veiligheid in het gebied te verbeteren. Daarnaast is de Rumah de uitvalsbasis voor boa's en politie, zodat zij beter bereikbaar zijn en sneller kunnen optreden in de buurt, als dat nodig is.

Omschrijving foto: Opening Rumah, Damstraat Lombok

Wat deden we op de Amsterdamsestraatweg?

Om de economische vitaliteit, de openbare ruimte en veiligheid (beleving) te verbeteren loopt er een programmatische (integrale) aanpak op meerdere domeinen. Langs de lijn van sociale veiligheid stimuleren we het gebruik van het Keurwerk Veilig Ondernemen en de meldingsbereidheid onder ondernemers en bewoners op vreemde en verdachte activiteiten en pakken we overlast snel aan met integrale controles en handhaving. Dit doen we vanuit de HUB (ASW 210) waar ondernemers en bewoners de gemeente kunnen vinden voor alle vragen over (effecten van) herinrichting, buurtagenda, sociale veiligheid en de aanpak van ondermijning (de Amsterdamsestraatweg is focusgebied binnen de nota Grenzen Stellen Perspectief Bieden). De straatconciërge is nog steeds van grote meerwaarde als schakelfunctie op straat. Meer informatie over de aanpak van ondermijning staat in hoofdstuk 3.

> **Citaat ondernemer ASW:**
> *"Ik voel mij veilig op de Amsterdamsestraatweg, maar het blijft nodig dat de gemeente aandacht besteedt aan veiligheid voor ondernemers op de straatweg."*

Wat zien we gebeuren?

We investeren veel in contact met ondernemers en bewoners op en om de straat over veilig ondernemen en stimuleren het melden van verdachte zaken door ondernemers. Ook pakken we meldingen van onveiligheid en overlast snel integraal op met controles en handhaving.

We zien en horen terug in gesprekken dat de overlast en gevoelens van onveiligheid in beide gebieden afnemen. Over de voortgang van de integrale programma's ASW en Kanaalstraat/Damstraat informeerden we de raad in juli 2024

1.8 Ontwikkelingen Werkspoor-/ Cartesiusgebied

Wat deden we?

In het Werkspoor-/ Cartesiusgebied wordt een nieuwe woonwijk met ruim 2800 woningen gebouwd. Er komen ook horeca en winkels en daarmee wordt het een levendig nieuw uitgaansgebied. We werken als gemeente al actief samen met ondernemers en andere partners in het kader van het Keurmerk Veilig Ondernemen. In 2024 kwam er in Cartesius een nieuwe grote uitgaansgelegenheid bij, Club Kabul a go go. Ook kwam er een tijdelijke opvanglocatie voor 210 vluchtelingen. Dit wordt op termijn een hotel. De gebiedsmanager veiligheid dacht vanaf het begin mee over de inpassing van alle ontwikkelingen, om de leefbaarheid en veiligheid te kunnen blijven waarborgen.

Wat zien we gebeuren?

Er komt een mix van wonen, opvang, bedrijvigheid en uitgaan in het gebied en het betrekken van de nieuwe bewoners in alle plannen, zorgt voor meer draagvlak voor de mix van functies. In een beheergroep voor de nieuwe opvanglocatie denken bewoners actief mee over de randvoorwaarden en onderlinge afspraken. Om te werken aan veilig uitgaan in het gebied starten we een pilot, waarin we de ervaringen uit de Binnenstad met veilig uitgaan meenemen.

1.9 Schouw op Utrecht Science Park na incidentmelding in piket

Op het OOV crisispiket informeert politie de burgemeester over incidenten die kunnen leiden tot onrust in de stad. (zie ook hoofdstuk 2). De gebiedsmanagers veiligheid monitoren in hun wijk welk effect een incident in hun wijk heeft en hebben als nodig een rol in het bieden van nazorg aan slachtoffers. Hieronder een voorbeeld.

Wat deden we?

De Utrechtse Introductietijd (UIT) is een jaarlijks terugkerend en drukbezocht evenement waarbij nieuwe studenten wegwijs worden gemaakt in de stad Utrecht. In augustus, tijdens de UIT, ontvingen we een melding over een jonge vrouw die door een automobilist van haar fiets was getrokken onder het viaduct richting het Utrecht Science Park. Zie ook het artikel: Jonge vrouw (19) wordt middenin de nacht onder viaduct in Utrecht van haar fiets getrokken | Utrecht | AD.nl. Dit leidde tot onrust in de omgeving en onder studenten. De politie adviseerde passanten om gezamenlijk of in groepen te fietsen. In de dagen direct na het incident leidde *intensief opsporingsonderzoek tot de aanhouding van een verdachte"*.

De gebiedsmanager veiligheid nam na het incident contact op met de woonbesturen van het Utrecht Science Park. Uit deze gesprekken kwam een onveiligheidsgevoel in de twee tunnels die toegang geven tot het Utrecht Science Park naar voren. Hierop is een 'schemerschouw' georganiseerd. Gemeente en politie onderzochten samen met de vertegenwoordiger van de woonbesturen USP en de Universiteit Utrecht de plek waar het incident is gebeurd. Er zijn afspraken gemaakt over het aanpassen van de verlichting en uitvoering van snoeiwerkzaamheden, om het gevoel van veiligheid in de tunnels te verbeteren. We gaan nog in gesprek met hen over een creatieve oplossing om het veiligheidsgevoel verder te verbeteren, bijvoorbeeld door het toevoegen van een muur-schildering of lichtkunstwerk.

Wat zien we gebeuren?

Door direct contact te zoeken met betrokkenen en omwonenden, korte-termijn maatregelen te nemen èn te kijken wat er op langere termijn kan worden verbeterd, verminderde de onrust en verbeterde het gevoel van veiligheid in de wijk en bij de studenten die de tunnels gebruiken, zo hoorden we terug in reacties uit de buurt.

1.10 Inzet vanuit wijken tegen polarisatie als gevolg van Midden-Oosten conflict

De situatie in het Midden-Oosten heeft sinds de terroristische aanslagen op 7 oktober 2023 van Hamas op Israël en de Israëlische reactie daarop de polarisatie tussen verschillende groepen in de wereld versterkt. Dat merkten we ook in Nederland en in Utrecht: al meer dan een jaar is ook in onze stad sprake van toegenomen spanning en polarisatie door de grote conflicten in de wereld.

Wat deden we?

We monitorden wat er speelde in de wijken en binnen gemeenschappen en welke sentimenten voelbaar waren op wijkniveau. De gebieds-managers veiligheid hadden hierin een belangrijke rol, omdat ze in de haarvaten van de wijk zitten en veel signalen krijgen in het dagelijks contact dat ze hebben met bewoners, ondernemers, bondgenoten en professionals. In deze contacten kwamen veel sentimenten en zorgen ter sprake: soms spontaan tijdens de vele gesprekken die in de wijk worden gevoerd en soms door een gerichte uitvraag.

Hoewel het duiden van de signalen niet altijd eenvoudig was, slaagden we erin dit onderwerp van ‘toegenomen spanning in de stad’ bespreekbaar te maken. Hierover hebben we verschillende gesprekken en bijeenkomsten georganiseerd zoals een gesprek van de burgemeester met een aantal jongeren in Zuidwest (over de impact van het ervaren gevoel van “wij-zij denken”). Leden van het college van B&W gingen naar overleggen van bondgenoten en op 27 november vond een gesprek plaats op uitnodiging van de burgemeester met en aantal sleutelfiguren uit de stad.

Omschrijving foto: Impressie van de bijeenkomst op 27 november met sleutelfiguren uit de stad

Wat zien we gebeuren?

Na de eerste heftige maanden eind 2023/begin 2024 leek de spanning in de stad iets af te nemen. Tegelijk merkten we dat de emoties dicht tegen de oppervlakte lagen en bepaalde gebeurtenissen ineens konden leiden tot heftige reacties. Door ook in relatief rustigere periodes goed ‘de temperatuur in de stad’ te monitoren, kan snel opgeschaald worden bij specifieke gebeurtenissen. Zie voor meer informatie over onze aanpak van polarisatie en radicalisering hoofdstuk 2.

1.11 Aanpak ondermijning; voorbeelden uit Overvecht, Leidsche Rijn en Vleuten–De Meern

Opslaglocaties en garageboxen zijn aantrekkelijke plekken voor criminelen vanwege beperkte sociale controle in de omgeving en omdat verhuurders niet altijd zicht lijken te hebben op wat in door hun verhuurde garageboxen gebeurt. Dit kan gevaarlijke situaties opleveren, niet alleen voor de verhuurder van de locatie, maar ook voor de omwonenden. Denk aan brandgevaar en aantasting van de gezondheid van omwonenden. Daarom controleren gemeente en politie regelmatig of opslaglocaties gebruikt worden waarvoor ze zijn bedoeld, en of dit volgens de geldende wet- en regelgeving gebeurt. Na de controles besteedt de gemeente aandacht aan communicatie met inwoners en ondernemers om hen bewust te maken van het gevaar van criminele activiteiten in opslaglocaties.

Wat deden we?

Bij een grootschalige controle van garageboxen in Utrecht Overvecht is een grote hoeveelheid materialen voor het plegen van plofkraken aangetroffen. Ook werden er goederen ten behoeve van drugshandel en explosieven gevonden. Aan de controle werkten de gemeente Utrecht, politie, douane en het RIEC mee. Naar aanleiding van de controle zijn op last van de burgemeester vier garageboxen per direct gesloten. https://www.duic.nl/algemeen/explosieven-gevonden-in-garage-box-in-utrechtse-wijk-overvecht-meerdere-woningen-ontruimd/

Wat zien we gebeuren?

De Utrechtse integrale aanpak is gericht op het doorbreken van criminele carrières en criminele geldstromen. Op die manier maken we het criminelen moeilijker en belemmeren we bijvoorbeeld de voorbereiding op het doen van een plofkraak omdat de goederen in beslag worden genomen en daders uit de anonimiteit worden gehaald. Na de handhavingsactie op garageboxen kregen we veel vragen uit de buurt die we samen met partners zoveel mogelijk hebben beantwoord. We spraken met de drie grote corporaties in de wijk en zijn zij voorgelicht over wat ‘ondermijning’ is en waarop te letten. Ook startten we het gesprek over nauwere samenwerking, meer controle én de rol van huurcontracten.

De woningbouwcorporaties hebben handvatten gekregen om de huidige contracten van de verhuurders aan te scherpen en na te denken over de reguliere stappen van het verhuurproces. Inmiddels zijn de eerste contracten aangepast om een extra barrière op te werpen tegen ondermijning.

Wat deden we tijdens de ‘Knock and Talk’-gesprekken Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern?

In Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern liggen een paar bedrijventerreinen waar men gemakkelijk anoniem blijft en die gunstig liggen ten opzichte van uitvalswegen. Vanwege deze combinatie van factoren voerden we op de bedrijventerreinen van Oudenrijn, De Wetering en in het buitengebied van Vleuten-De Meern een aantal gesprekken met ondernemers. Doel was om een beter beeld te krijgen van wat er speelt en ondernemers en bewoners bewust te maken van signalen van ondermijning en hoe zij hierop kunnen handelen.

Wat zien we gebeuren?

De gesprekken leverden een aantal bruikbare signalen en nieuwe contacten op. Tegelijkertijd was dit ook een mooi moment om de bestaande KVO’s (Keurmerk Veilig Ondernemen) onder de aandacht te brengen. Ondernemers en bewoners waren over het algemeen positief over de acties, mede omdat ze voor hen nieuwe informatie kregen. Meer informatie over de aanpak van ondermijning en de effecten staat in hoofdstuk 3.

Quote ondernemer/bewoner:
“Ik voel me veilig op het bedrijventerrein, maar het is goed dat de gemeente aandacht besteedt aan veiligheid en ondernemers op het bedrijventerrein informeert.”

1.12 Voetbalvelden Ondiep open voor de buurt

Een gebiedsmanager Veiligheid kan een cruciale regierol spelen bij het aanpakken van een multidisciplinair overlastprobleem en in verbinding met partners en buurt naar een integrale oplossing toewerken.

In Noordwest ligt een recent verlaten sportterrein met historische en sociale waarde voor de wijk. Overdag spelen er kinderen en wordt het veld voor allerlei (maatschappelijke) sportactiviteiten benut. In de avond en nacht was er echter sprake van geluidsoverlast, vernieling en vandalisme (brandstichting) door personen die onbevoegd op het terrein konden komen. Het ging zelfs zover, dat als het veld wordt verhuurd aan een rugbyclub, een groep jongeren de gebruikers lastigviel, waardoor zij zich bedreigd voelden.

Wat deden we?

Handhavend optreden van politie en BOA's na meldingen had even effect, maar kon herhaling niet voorkomen, omdat onbevoegden het terrein eenvoudig op konden, door bijvoorbeeld over hekken te klimmen en planken over sloten te leggen.

Omdat de beheerders van het sportpark (gemeente Utrecht) de veiligheid van de gebruikers niet meer kon garanderen, wilde de beheerders het park volledig af sluiten totdat er een nieuwe sportieve invulling werd gevonden. Omdat dan ook de sociale functie van het terrein zou wegvallen zochten we met elkaar naar een andere oplossing.

Omschrijving foto: Voetbalvereniging D.H.S.C.

Daarbij bleek het essentieel om onder neutrale regie integraal samen te werken. De gebiedsmanager Veiligheid pakte dit op en bracht betrokken partners samen, zoals afdelingen binnen de gemeente (maatschappelijk vastgoed, sport, beheer openbare ruimte (inclusief BOA's) wijkadviseurs) en externe partners zoals politie en jongerenwerk voor respectievelijk opsporing en alternatieve activiteiten voor jongeren.

Wat zien we gebeuren?

Door de verschillende belangen vanuit het gezamenlijke belang van een veilige en leefbare buurt te verbinden en coördineren, werkten we naar een structurele oplossing. Het terrein kon openblijven voor de wijkfunctie, maar de overlast stopte.

Sleutel zat in de combinatie van fysieke maatregelen (nieuwe sloten, hekken, opruimen van achtergebleven materiaal, cameratoezicht, toezicht door een beheerder) en sociale acties, zoals in gesprek gaan met betrokken jongeren, maar ook in opsporing en strikte handhaving van strafbare feiten.

1.13 Terugdringen overlast stationsgebied

Wat deden we?

Het station Utrecht Centraal ontvangt zo'n 57 miljoen bezoekers per jaar. Het gebied heeft een aantrekkingskracht op mensen uit het hele land. Helaas ook op mensen die voor overlast en criminaliteit zorgen. Grofweg vier groepen zijn daarin te onderscheiden: overlastgevende criminele vreemdelingen, mensen met verslavingsproblematiek uit diverse landen, jongeren en Utrechtse dak- en thuislozen.

We werken samen met diverse zorg- en veiligheidspartners aan een integrale aanpak om overlast en criminaliteit tegen te gaan en hulp en zorg aan te bieden waar dat nodig is. Eén van de maatregelen binnen de aanpak is een maandelijkse integrale handhavingsactie in het gebied, naast de regulier extra inzet vanuit politie en Toezicht & Handhaving. Politie, Toezicht & Handhaving, NS, Trigion, Keolis en U-OV gaan tegelijkertijd handhaven in openbaar gebied om overlast en criminaliteit tegen te gaan. De focus ligt daarbij op zakkenrollen, winkeldiefstal, wildplassen, alcohol- en drugsgebruik, intimidatie en reizen zonder geldig vervoersbewijs.

Wat zien we gebeuren?

In de zomer van 2024 hebben we de acties met de partners geëvalueerd. Daaruit kwam naar voren dat alle deelnemers enthousiast zijn over de integrale acties en er ook in 2025 graag mee door gaan:

> *"Ik ben trots op het afgenomen aantal incidenten in onze bussen"*
>
> *"Samenwerking is verbeterd, we weten elkaar beter te vinden en de overlast is afgenomen omdat deze actie consequent wordt gedaan."*
>
> *"Mooi dat de chauffeurs blij zijn dat we deze acties doen en we zijn zeer trots dat ze hierdoor een veiliger gevoel hebben op het station"*

Grafiek 1: Resultaten handhavingsacties 2024

In totaal zijn er 9 handhavingsacties geweest

Stedelijke aanpak Overlastgevende en criminele vreemdelingen

Soms is samenwerking met landelijke partijen noodzakelijk om tot een werkende aanpak te komen om overlast en criminaliteit duurzaam aan te pakken. Begin 2023 presenteerde Bureau Beke een analyse over de toegenomen overlast in het Stationsgebied. Uit deze analyse bleek dat een wisselende groep van overlastgevende en criminele vreemdelingen het grootste aandeel heeft in de overlast, die zich inmiddels ook had verplaatst naar met name Lombok.

We zetten een Utrechtse aanpak op, met een mix aan maatregelen die afstemming vraagt op het gebied van bestuursrecht, strafrecht en waarin waar mogelijk zorg wordt ingezet. De afstemming met andere gemeenten en het Rijk is een belangrijk onderdeel van de aanpak, want deze overlastplegers verplaatsen zich snel, omdat zij vaak geen binding met de stad hebben. Daarom streven we, naast lokale maatregelen, naar het opzetten van een nationale aanpak vanuit het Rijk om overlast door vreemdelingen te verminderen.

Wat deden we?

Alle organisaties die erbij betrokken zijn bij de aanpak, doen alles vanuit hun eigen mogelijkheden om de overlast te doen stoppen. Daarnaast investeren we als gemeente flink in een samenwerking waarin betrokken partners elkaar sneller en beter weten te vinden. Hierdoor worden signalen vroegtijdig gedeeld en waar nodig opgeschaald, zodat we met elkaar de juiste maatregelen kunnen nemen en weten van elkaar wat wel of niet kan. Soms moet er iets extra's worden georganiseerd. Dit vraagt een stevige regierol vanuit de gemeente op zowel operationeel, tactisch als bestuurlijk niveau. Het verblijfsontzeggingsgebied Stationsgebied en Lombok Oost is uitgebreid met Sijpesteijntunnel, Smakkelaarsveld en Smakkelaarsburcht. Het verblijfsontzeggingsgebied "Lucasbolwerk, Hieronymusplantsoen en Park Lepelenburg" zijn we voornemens om op 1 februari 2025 te verlengen. In 2024 zijn 295 verblijfsontzeggingen opgelegd in het VBO Lucas Bolwerk e.o. en 850 in het VBO Stationsgebied e.o.

Naar aanleiding van aanhoudende geweldsincidenten onder Syrische jongeren zijn ruim 60 hierbij betrokken jongeren in beeld gebracht. We voerden stopgesprekken op locaties waar deze jongeren verblijven, zowel binnen als buiten Utrecht. Er zijn persoonsgerichte aanpakken gestart als meerdere maatregelen en langer durende monitoring nodig was.

Binnen de gehele stedelijke aanpak zijn er in totaal 141 persoonsgerichte aanpakken en – interventies opgestart. We hielpen 12 buurgemeenten met het opzetten van een persoonsgerichte aanpak door delen van onze kennis en expertise. Op 1 april startte het team toezicht bijzondere doelgroepen. Dit team bestaat uit 'stevige, streetwise' jongens, vaak ervaringsdeskundigen, die bekend zijn met de taal en cultuur van de doelgroep. Het team werkt in verschillende gemeenten waaronder Ter Apel en Budel en werkt samen met betrokken partijen, omwonenden en winkeliers.

In mei bracht staatssecretaris Asiel en Migratie een bezoek aan Utrecht; we toonden hem wat er gebeurt binnen de aanpak. We verstevigden de samenwerking met het Rijk en dit leidde onder andere tot (financiële)ondersteuning van de aanpak. Het Meldpunt Perspectief is, naast hun bestaande werk, aangesloten bij het Eropaf-team in de Binnenstad en wordt ingezet tijdens de koudweerregeling.

Wat zien we gebeuren?

In de eerste helft van 2024 zien we in het stationsgebied dat de overlast(beleving) afneemt en er minder grote excessen zijn. In de tweede helft van 2024 zien we na de zomer een toename van overlastmeldingen en (gewelds)incidenten onder Syrische jongeren. Het gaat hierbij vrijwel altijd om onderlinge conflicten en er wordt zelden verklaard of aangifte gedaan.

Afbeelding 2: Resultaten Stedelijke aanpak

Stedelijke aanpak Detentie en Terugkeer
In 2024 boden we opnieuw ondersteuning aan Utrechtse gedetineerden. We werkten daarbij nauw samen met de Dienst Justitiële Inrichtingen en de reclassering. Belangrijke uitgangspunten bij Detentie en Terugkeer | gemeente Utrecht zijn de integrale samenwerking vanaf de start van detentie en de gezamenlijke inzet op gedetineerden met een hoog risico op recidive. We zijn dus niet alleen gericht op gedetineerden die zelf bij de gemeente aankloppen voor hulp, maar ook anderen.

In 2024 keerden 546 Utrechters uit verschillende justitiële inrichtingen terug naar onze stad. Daarvan is 95% man. 157 van hen is onder de 27 jaar (29%).

Wat deden we?
Onze Frontoffice Detentie en Terugkeer bood begeleiding en ondersteuning bij praktische regelzaken aan mensen met een hulpvraag rondom hun re-integratie. Zoals bij het aanvragen van een identiteitsbewijs, het zoeken naar een baan of dagbesteding, het opstarten van (schuld)hulpverlening of het inplannen van een gesprek met een zorgaanbieder.

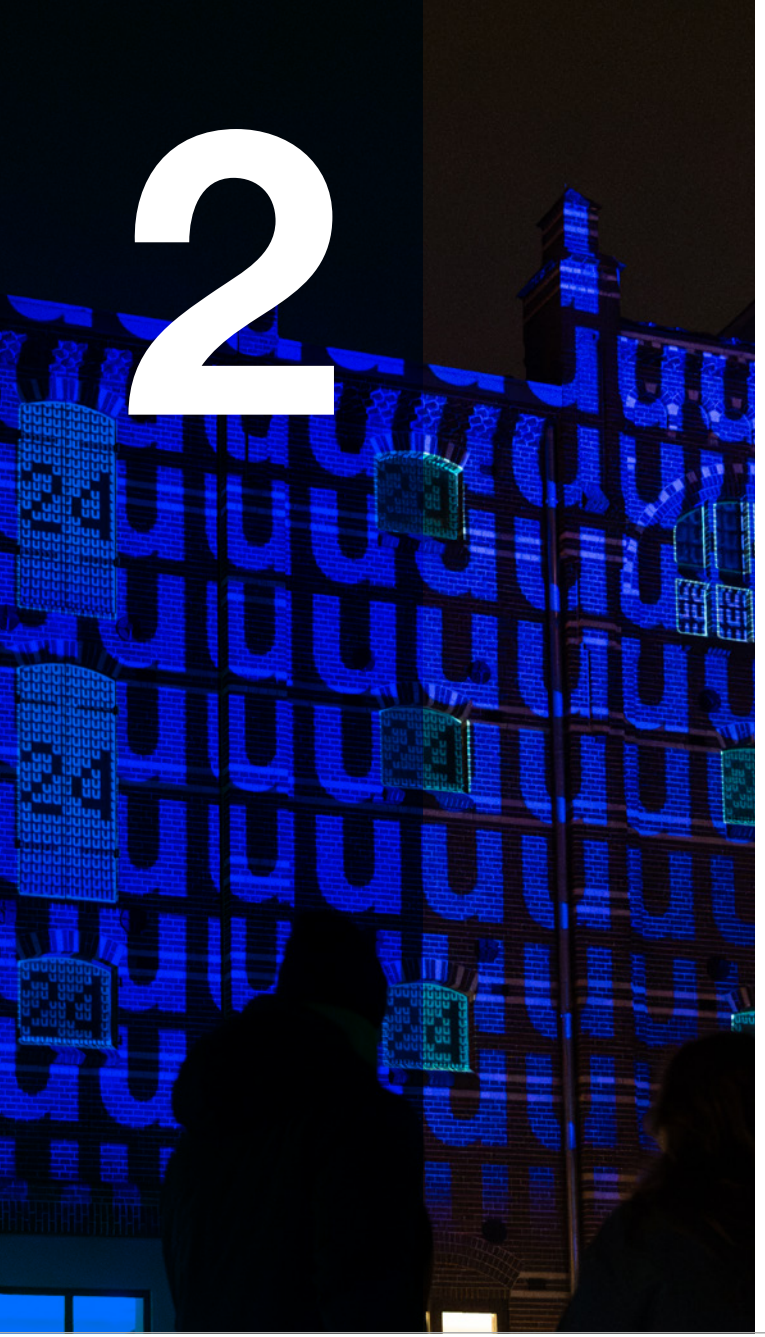
De inzet voor gedetineerden met een hoog risico op terugval in criminaliteit liep via de persoonsgerichte aanpak (PGA) of via één van onze Re-Integratie Officieren (RIO's). Zie voor meer informatie hierover hoofdstuk 3.

De burgemeester krijgt een melding van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) als er een gedetineerde vrijkomt, met een reëel risico om een ernstig gewelds- en/of zedendelict te begaan (art 18b-meldingen). Ook krijgt zij meldingen over degenen die naar Utrecht terugkeren na een veroordeling van een ernstig geweld- en/of zedendelict. Deze BIJ-meldingen (Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen) toetsen we op de kans op maatschappelijke onrust. In 2024 ging het om in totaal 63 BIJ-meldingen en 3 art. 18b-meldingen.

Wat zien we gebeuren?
Een succesvolle terugkeer naar onze stad verkleint de kans op terugval in criminaliteit, vooral als de ex-gedetineerde zelf gemotiveerd is een andere weg in te slaan. Het vergroten van motivatie is een basis voor het maken van andere keuzes en het afstand nemen tot criminaliteit. Daarom besteden we tijdens detentie aandacht aan zaken als het zoeken naar een baan, maar ook aan het belang van het werken aan motivatie, herstel en zingeving.

We zijn in Utrecht een pilot gestart voor huisvesting van acht gedetineerden bij 'huisvesting de sleutel tot een succesvolle re-integratie is'. Zie: Raadsbrief Voortgang Detentie en Terugkeer.

In 2024 kregen zeven ex-gedetineerden een (tijdelijke) woonplek via deze pilot huisvesting na detentie. Hiervoor gelden strikte criteria. Degenen die een woonplek kregen, geven aan dat de woonplek hen nu rust geeft om hun basis te verstevigen en criminaliteit achter zich te kunnen laten. Zij zijn dankbaar voor deze kans en zetten zich in om positieve keuzes voor hun toekomst te maken. We kunnen per jaar acht woonplekken aan deze doelgroep blijven toewijzen.

2

Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust

2.1 In het algemeen

De oorlogen in Oekraïne en het Midden-Oosten leiden tot grotere (inter)nationale spanningen. Spanningen die we ook terugzien in het landelijke politieke klimaat en die zich uiten in toenemende maatschappelijke onrust in de stad. Ook in 2024 steeg het aantal (complexe) demonstraties in de stad. Het conflict in het Midden-Oosten maakte veel los en dat was zichtbaar in demonstraties. De incidenten rondom de voetbalwedstrijd Ajax en Maccabi Tel Aviv en de reactie van politici hierop hadden eveneens hun weerslag op de Utrechtse samenleving. Er is veel geïnvesteerd in gesprekken in de stad om ervoor te zorgen dat iedereen zich veilig en verbonden blijft voelen in Utrecht.

Toen FC Utrecht in de wedstrijd tegen Go Ahead Eagles Europees voetbal misliep, leidde dit tot grootschalige rellen en confrontaties met de politie. De driehoek en FC Utrecht troffen daarop maatregelen om de veiligheid in en rondom het stadion te verbeteren en betrokken relschoppers aan te pakken.

In een snel veranderende wereld zien we grote uitdagingen en risico's als gevolg van onder andere klimaatverandering, energietransitie, digitalisering, geopolitieke spanningen en oorlogsdreiging die ook Utrecht kunnen raken. We realiseren ons dat de crises van de toekomst iets anders vragen aan voorbereiding. Zowel van de overheid als van de samenleving. Hier zetten we verdere stappen in.

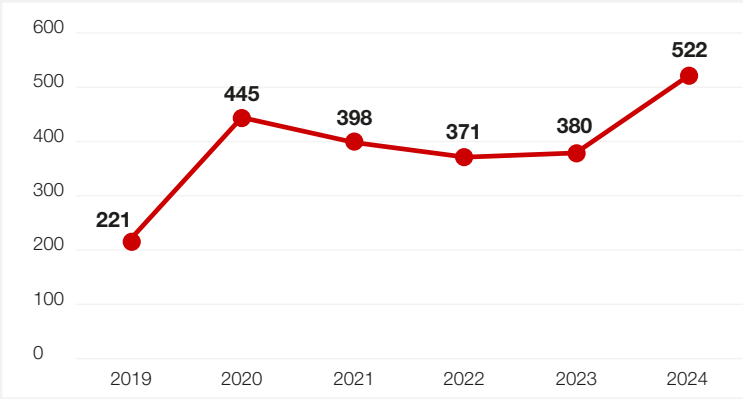
Er is in Nederland nog steeds sprake van een substantiële terroristische dreiging. Zowel vanuit jihadistische hoek als vanuit het rechts-terroristische milieu gaat geweldsdreiging uit, die zich ook in Utrecht kan uiten. Ten slotte gaat er een dreiging uit van een kleine groep anti-institutioneel-extremisten (soevereinen) die bereid zijn om geweld te gebruiken. De NCTV heeft het dreigingsniveau voor Nederland dan ook gehandhaafd op substantieel (niveau 4 van 5).

2.2 Wat deden we in 2024?

Ruimte voor demonstraties

Ontwikkelingen in de samenleving ziet men terug in het aantal demonstraties en de wijze waarop ze verlopen. Het aantal demonstraties dat we het afgelopen jaar faciliteerden groeide fors, van 380 naar 522. Veruit de meeste demonstraties verliepen zonder problemen, maar we zien dat ook de complexiteit van demonstraties in het afgelopen jaar flink toe nam.

Grafiek 2: Demonstraties per jaar

Het grootste deel (zo'n 450) waren demonstraties met een laag risico (zogenoemde categorie A). Er waren 37 demonstraties met enig risico (categorie B) en acht demonstraties (categorie C) met hoog risico. Van ongeveer 30 demonstraties kon van tevoren het risico niet worden ingeschat, omdat ze niet waren aangemeld via een kennisgeving of op andere wijze bekend waren. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook de protesten bij de Universiteit Utrecht in mei.

Bij demonstraties categorie A namen collega's van THOR af en toe vanuit de verbinding polshoogte om na te gaan bij organisatoren of alles goed liep. Bij B en C was er een risico op een onveilig verloop van de demonstraties vanwege mogelijke verstoring van de openbare orde, door mogelijk vijandige reacties van publiek of door een tegendemonstratie met risico op geweld. De als geclassificeerde B en C demonstraties zijn in nauw overleg met de organisatoren, politie, Openbaar Ministerie en andere betrokken (overheids)organisaties voorbereid, zodat deze zo veilig en ongestoord mogelijk konden verlopen.

Het demonstratieklimaat is volop in beweging en het afgelopen jaar faciliteerden we uiteenlopende vormen van demonstraties en protestacties. Dit varieerde van de klassieke, statische demonstraties op het Jaarbeursplein, via dynamische protesten met grote aantallen door de Binnenstad, tot protestacties waarbij de toegang tot een complex werd geblokkeerd of gebouwen werden bezet.

Bij een aantal demonstraties was sprake van grote (verkeers)hinder of werd er scherp stelling genomen in het maatschappelijke debat. Op die momenten investeerden we samen met organisatoren, politie en Openbaar Ministerie extra in de voorbereiding, om demonstraties die mogelijk schuren of tegenreacties konden oproepen, te beschermen. Dat betekende extra inzet van capaciteit van betrokken veiligheidspartners tijdens de demonstraties.

Eveneens moesten we meer dan voorheen rekening houden met verschillende scenario's die zich tijdens of na een demonstratie voor kunnen doen. Zo ontstond er tijdens een demonstratie op het Domplein spontaan een groot Syrisch feest en werd er tijdens de demonstratie van de Rave voor de Rafelranden een pand gekraakt waar vervolgens een illegaal feest werd gegeven.

Uitgangspunt is dat we alle demonstraties faciliteren, desnoods met aanvullende voorwaarden of beperkingen. Helaas moesten we in 2024 de uitzonderlijke stap zetten om de organisator van een demonstratie te adviseren de demonstratie niet door te laten gaan, omdat op basis van de beschikbare informatie de veiligheid van de demonstranten niet kon worden gewaarborgd. Kijk hier naar de reactie van de burgemeester op de gebeurtenissen rondom de afgelasting van de onderwijsdemonstratie.

In 2024 werden we opnieuw geconfronteerd met protestacties binnen in gebouwen of publieke plaatsen. Zoals de demonstraties bij de Kromhoutkazerne en de studentenprotesten van 7, 8 en 15 mei 2024 (raadsbrieven). Over het verloop van studentenprotesten hebben we uitvoerig gesproken met de raad. Aan een aantal van de aangenomen moties en toezeggingen wordt op dit moment nog uitvoering gegeven omdat voorrang is gegeven aan het faciliteren en beschermen van demonstraties zelf. De toename van het aantal complexe demonstratie drukt namelijk flink op de capaciteit van de gemeente en politie.

In contact met de stad

De huidige ontwikkelingen in onze samenleving en de rest van de wereld onderstrepen het belang van onze aanpak Utrecht zijn we samen (UZWS), waarbij we samen met onze partners investeren in preventie, signalering en de persoonsgerichte aanpak. In 2024 ontwikkelden we onze aanpak tegen schadelijke polarisatie en extremisme verder, door het bevorderen van deskundigheid en het uitbreiden van onze netwerken zoals met Eritrese, Palestijnse en Israëlische gemeenschappen, waardoor we nog beter in verbinding staan met diverse groepen in de stad. Zo kunnen we nog beter signalen opvangen. Ook zetten we de Utrechtse Online Coalitie op, waarmee we onze online aanpak verder ontwikkelden (zie ook hoofdstuk digitale weerbaarheid). Voor de financiering van een depolarisatie-app, waarmee mensen op anonieme wijze met elkaar in gesprek kunnen gaan over tegenstelde opvattingen, (CIVINC) hebben we geld ontvangen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Verder vroegen we bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) opnieuw versterkingsgelden aan. Deze zijn inmiddels zijn toegekend voor 2025 (615.403 euro) en 2026 (556.717 euro).

Blijven leren

In 2024 leerden we 46 Utrechtse professionals signalen van radicalisering en/of omgaan met extreme idealen te herkennen. Het netwerk van professionals dat radicalisering kan herkennen en daarnaar kan handelen komt daarmee op 224 personen. Ook hebben 21 professionals de training ‘omgaan met extreme idealen’ gevolgd, 365 gemeenteambtenaren een workshop over anti-institutioneel extremisme en 85 eerstelijnsprofessionals in de stad een voorlichting over radicalisering in het algemeen en/of anti-institutioneel gedachtegoed specifiek.
De trainingen en voorlichtingen droegen bij aan de stijging in aantal kwalitatief goede signalen van radicalisering. Dat waren er 163 in 2024. Het aantal personen in de persoonsgerichte aanpak radicalisering was 31.

Schadelijke polarisatie

Wanneer polarisatie niet langer uitsluitend gaat over tegenstellingen tussen opvattingen, maar er een kloof ontstaat door hoe we over elkaar denken, zien we dat als een schadelijke vorm van polarisatie. Schadelijke polarisatie is een complex fenomeen dat zich niet geïsoleerd laat aanpakken.

Uit gesprekken met professionals en bondgenoten kwam naar voren dat veel onderwerpen, deels van buiten de invloed van de gemeente Utrecht, onze bewoners raken. Zoals het eerdergenoemde Israël–Palestina conflict, de energietransitie, het woningtekort en de toeslagenaffaire. Lokaal horen we dat onderwerpen als het parkeerbeleid, de omgang met omstreden sprekers en demonstraties eveneens voor verdeeldheid kunnen zorgen.

Wat deden we om polarisatie in Utrecht tegen te gaan?

We ondernamen de volgende acties en activiteiten om polarisatie in Utrecht tegen te gaan (motie 309 (2024)).

Vanuit Utrecht investeren we al lange tijd in de aanpak van polarisatie door te investeren in verbinding en deskundigheidsbevordering, onder ander via bondgenotenaanpak. Naast bondgenotenoverleggen in de wijken hebben we een stedelijk, strategisch bondgenotenoverleg met de driehoek. Bij het Jongerenwerk Utrecht en DOCK geven we workshops over schadelijke polarisatie. Deze investering betaalt zich uit op momenten dat het spannend dreigt te worden. Ook hebben onze bondgenoten en professionals hun kennis en kunde met ons ingezet bij bijvoorbeeld het filmpje van het college om polarisatie tegen te gaan. Ook hebben we samen met sleutelfiguren bijvoorbeeld aandacht besteed aan de gebeurtenissen in Amsterdam na de voetbalwedstijd tussen Ajax en Macabbi Tel Aviv alsmede de reactie van politici daarop (zie paragraaf 1.10).

Andere activiteiten in 2024 rondom de aanpak van schadelijke polarisatie zijn het ontwikkelen van een werkwijze voor meer verbinding in een buurt, het bijdragen aan (internationaal) onderzoek en dialogensessies en schoolgesprekken met studenten over polarisatie.

Omschrijving foto: Impressie bondgenotenoverleg

Investeren in veiligere voetbalwedstrijden en evenementen

FC Utrecht is belangrijk voor de stad en voetbal moet een mooi en sportief feest zijn. Helaas zien we nog regelmatig dat tijdens en rondom wedstrijden ongeregeldheden ontstaan en dat (grootschalige) inzet van politie nodig is. En ook dan kunnen nog steeds ernstige excessen ontstaan, zoals op 26 mei 2024. Er was toen sprake van grof supportersgeweld, binnen en buiten het stadion, zoals massale veldbetreding door supporters, gooien van objecten op het veld en het belagen van veiligheidspersoneel. Dit ging buiten het stadion door toen mensen de politie bekogelden met stenen, zwaar vuurwerk en metalen voorwerpen en politievoertuigen belaagden en vernielden. Daarbij moest de Mobiele Eenheid van de politie massaal optreden, zijn politiemensen gewond geraakt en werden zelfs meerdere waarschuwingsschoten gelost.

Direct na het geweld van 26 mei is veelvuldig en intensief overleg gevoerd tussen de leden van de driehoek en FC Utrecht en zijn er maatregelen getroffen. Er zijn fysieke maatregelen getroffen in en rondom het stadion. De eerste wedstrijd van het nieuwe seizoen is zonder supporters gespeeld en de supporters van Go Ahead Eagles mochten niet aanwezig bij de wedstrijd van hun club tegen FC Utrecht. Ook is er een strafrechtelijk onderzoek gestart en heeft het Openbaar Ministerie 57 verdachten vervolgd. Bestuursrechtelijk zijn er 56 lasten onder dwangsom opgelegd aan personen die betrokken waren bij het geweld van 26 mei. Civielrechtelijk hebben FC Utrecht en de KNVB ruim 50 (landelijke) stadionverboden opgelegd aan betrokkenen.

Het afgelopen jaar hebben we verder gewerkt aan een brede aanpak van voetbal waarbij de nadruk ligt op de manier van samenwerking tussen alle betrokken partners, inclusief andere steden, het rijk, FC Utrecht en de KNVB. Ook hebben we de PGA-Voetbal doorontwikkeld als integrale werkwijze om hardnekkige patronen van aan voetbal gerelateerde overlast (en criminaliteit) te doorbreken bij een aantal notoire probleemsupporters. Verder werkten we aan de pilot digitale meldplicht, die naar verwachting in 2025 begint.

We werken in Utrecht al langere tijd intensief met onze partners samen om de jaarwisseling zo feestelijk en veilig mogelijk te laten verlopen, maar ondanks een brede aanpak heeft ook deze avond en nacht wederom een forse inzet van al onze veiligheidspartners gevraagd. Hoewel er geen sprake was van een toename in de incidenten, waren deze wel grimmiger dan voorheen (zie hoofdstuk 1.4 jaarwisseling Zuidwest). Het aantal autobranden tijdens de jaarwisseling was beduidend hoger in de stad dan in de afgelopen jaren. Het is nog onduidelijk wat de verklaring is voor deze stijging. De komende periode bekijken we met onze partners naar wat nodig is om het aantal (gewelds)incidenten terug te brengen.

Samen met de G4 zetten we ons in voor een landelijk verbod op vuurwerk. De incidenten onderstrepen wat ons betreft de noodzaak voor nieuwe tradities. Daar zijn we deze jaarwisseling mee begonnen. Het was de eerste jaarwisseling na het burgerberaad en hun adviezen voor mens, dier en milieu en een afsteekverbod van vuurwerk zijn overgenomen door de raad en verder uitgewerkt. Voor zo'n 40 activiteiten van Utrechters in de eigen buurt is subsidie verleend. Er was een lichtroute en goed bezocht centraal aftelmoment.

Afbeelding 3: Bestuurlijk instrumentarium

Naar aanleiding van voetbal gerelateerde incidenten en openbare orde incidenten rondom de jaarwisseling is in 2024 60 keer een last onder dwangsom opgelegd, waarvan drie voor de jaarwisseling en 57 voor voetbal gerelateerde incidenten Daarnaast zijn 17 waarschuwingsbrieven verstuurd om herhaling van openbare ordeverstoringen tegen te gaan. Het betrof één waarschuwingsbrief voor de jaarwisseling, de overige brieven zijn verstuurd in het kader van voetbal.

In 2024 zijn 10 gebiedsverboden opgelegd en is er 23 keer een lichte bevelsbevoegdheden opgelegd aan individuen die de openbare orde verstoorden. De gemeenteraad van Utrecht nam in haar vergadering van 27 juni jl. de motie M246 'Blijf zoeken naar bestuursrechtelijke mogelijkheden Utrecht', ingediend door CDA en VVD, aan. De motie ziet expliciet op het betrekken van de noodbevelsbevoegdheid van art. 175 Gemeentewet en riep het college op hierbij gebruik te maken van de subsidiemogelijkheden van het citydealproject 'lokale weerbaarheid cybercrime'. Er is een subsidie-aanvraag gedaan bij het CCV voor het uitvoeren van een verkenning naar de mogelijkheden van artikel 175 Gemeentewet. Deze subsidie is toegekend. De uitvoering gebeurt in 2025.

Maatregelen bij dreiging

Sinds 2023 zien we een toename van het aantal aanslagen met explosieven in (woon)wijken op woningen, bedrijven en andere objecten. Deze aanslagen hebben een grote impact op slachtoffers en de directe omgeving.

In 2024 waren er negen sluitingen vanwege plaatsing van explosieven, een beschieting of de aanwezigheid van zwaar illegaal vuurwerk. Een besluit tot een tijdelijke sluiting wordt niet lichtvaardig genomen. Bij iedere situatie van (dreigend) excessief geweld tegen een pand vindt een grondige afweging van belangen plaats. Doel van een pandsluiting is wegnemen van het gevaar. Bij de overweging om een pand te sluiten is van belang in hoeverre de openbare orde is geschaad of dat er nog sprake is van een dreiging. Het sluiten van een pand maken we zichtbaar op het pand, waarmee we proberen herhaling van geweld te voorkomen.

Op het gebied van bewaken en beveiligen werkten we door aan een robuustere samenwerking met politie en Openbaar Ministerie. Waar nodig namen we als onderdeel van veel verschillende interventies (on)zichtbare maatregelen. Dat deden we onder andere bij een internationale militaire bijeenkomst in Karel V hotel in mei.

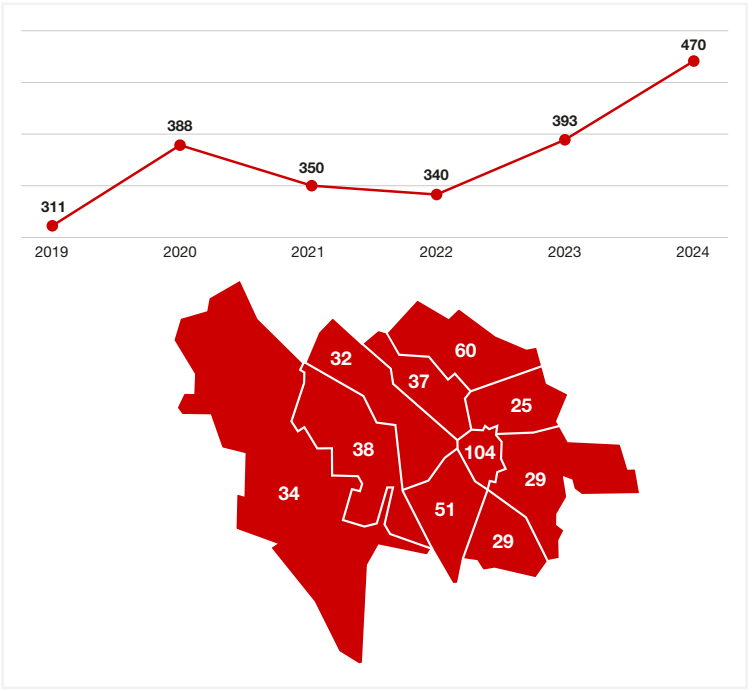

Omschrijving foto: Impressie brand bedrijfsgebouw Strijkviertel

Samen met stad voorbereiden op crises

Het aantal piketmeldingen dat bij het crisispiket van OOV is binnengekomen steeg in 2024 met bijna 20% ten opzichte van de twee voorgaande jaren.

Grafiek 3: Piketmeldingen per jaar

De meest voorkomende meldingen waren geweldsincidenten, branden, explosies, demonstraties en suïcides. Er waren drie GRIP-incidenten in Utrecht (vrijkomen nikkelpoeder bij IQatalyst, brand in bedrijfsgebouw Strijkviertel en een flatbrand aan de Tafelbergdreef). Dit zijn incidenten waarbij gecoördineerde inzet van hulpdiensten en van de gemeente nodig is.

Als gevolg van de klimaatverandering, energietransitie, geopolitieke spanningen en (hybride) oorlogsdreiging bereidden we ons verder voor op mogelijke situaties van maatschappelijke ontwrichting. Er is veel geïnvesteerd in het creëren van bewustwording (zowel bij medewerkers als bij partners), het aanpassen van crisisplannen, het opstellen van handelingsperspectieven en het organiseren van trainingen en oefeningen.

Loekie doet een onderzoekie:
"Waar moet ik heen als het luchtalarm gaat?".

In het najaar van 2024 is de landelijke aandacht voor het versterken van de weerbaarheid van de Nederlandse samenleving sterk toegenomen. Enerzijds naar aanleiding van waarschuwingen van hoogwaardigheids-bekleders van de NAVO en Defensie (Hybride oorlogsvoering neemt toe: 'Legt bommetje onder de samenleving'). Anderzijds door de Tweede Kamerbrief van 6 december 2024 over de weerbaarheidsopgave tegen militaire en hybride (oorlogs)dreigingen. Omdat Utrecht voorloper is rondom het versterken van veerkracht, droegen we bij aan diverse nationale en regionale bijeenkomsten, waaronder het congres Nationale Veiligheid over geopolitieke en hybride dreiging en het eerste congres Veerkrachtige Crisisbeheersing van het NIPV. We oefenden ook met een scenario grootschalige stroomuitval in de Benelux door sabotage en met het distribueren van nooddrinkwater.

Omschrijving foto: Oefening distributie nooddrinkwater

Op 11 november zond de NPO de documentaire Black-out uit, waar de gemeente Utrecht ook een bijdrage aan leverde.

De collegeretraite in het najaar stond in het teken van geopolitieke spanningen en hybride dreigingen. Met het stedelijk veiligheidsnetwerk, waarin de grote organisaties uit de stad vertegenwoordigd zijn, spraken we over de wijze waarop de huidige geopolitieke ontwikkelingen de maatschappelijke stabiliteit in Nederland beïnvloeden en hoe we met elkaar samenwerken in de voorbereiding op en tijdens crises.

2.3 Wat zien we gebeuren?

We zien de afgelopen jaren de spanningen in de samenleving toenemen. Het vraagt dan ook steeds meer inspanning om ervoor te zorgen dat de situatie in de stad veilig en leefbaar blijft en excessen te voorkomen. Dit lukt niet altijd. Bij demonstraties zien we soms de emoties bij voor- en tegenstanders flink oplopen en het afgelopen jaar heeft dit dan ook enkele keren geleid tot confrontaties en inzet van de Mobiele Eenheid van de politie.

We blijven ons inzetten om in verbinding te zijn met mensen in de stad om de vrijheid van meningsuiting ruim baan te geven, om ervoor te zorgen dat mensen in de stad zich veilig en verbonden voelen en om maatschappelijke spanningen en polarisatie te voorkomen.

Verder worden we in ons land voor het eerst in decennia geconfronteerd met toegenomen oorlogsdreiging. In de hiervoor genoemde kamerbrief van 6 december 2024 beschrijft het kabinet de dreiging en de opgave die dit met zich meebrengt. Ook de gemeente zal in samenwerking met bewoners, bedrijven en instellingen in de stad zich moeten voorbereiden op risico's die deze dreiging met zich meebrengt. Deze risico's zijn langduriger en grootschaliger dan de risico's waarop we ons tot nu toe hebben voorbereid. Zoals gezegd hebben we de eerste stappen in de voorbereiding gezet. Ook de komende jaren zullen we verder werken aan de opgave om de weerbaarheid en veerkracht in de stad te versterken.

3

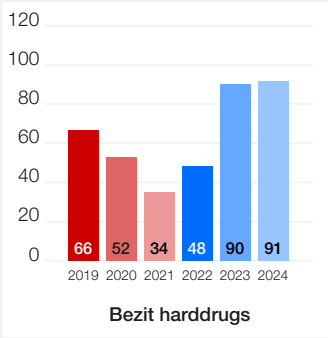
Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

3.1 In het algemeen

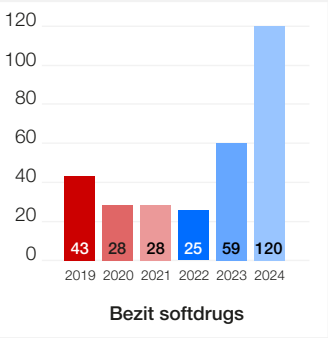
Utrecht speelt een centrale rol in de (inter)nationale cocaïnehandel. Geweld wordt niet geschuwd, beschietingen en explosies vinden ook in onze stad plaats. Het is onvoorstelbaar hoeveel geld er in deze wereld omgaat en met hoeveel ontwrichting dit gepaard kan gaan. Als stad moeten we weerbaarder worden tegen deze druk.

Uw raad heeft eind december 2021 de pijlers van de aanpak vastgesteld. Vanwege de grote zorgen over de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in onze stad, startten we begin 2022 met de opbouw van een integrale aanpak met tientallen partners in het veiligheids-, zorg en sociaal domein. Dit in nauwe samenhang met de regionale samenwerkingsverbanden zorg- en veiligheidshuis en het

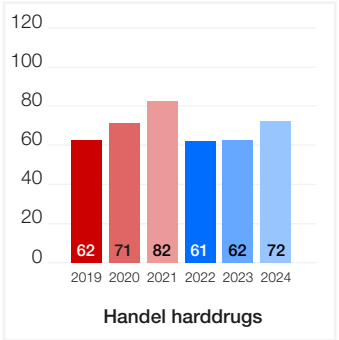
Grafiek 6: Aantal delicten bezit harddrugs in Utrecht (politie)

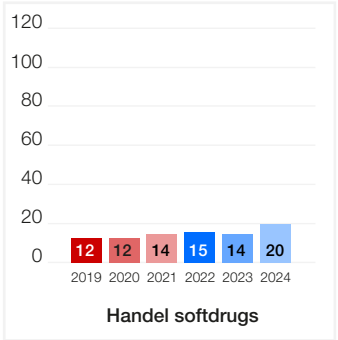
Grafiek 8: Aantal delicten bezit softdrugs in Utrecht (politie)

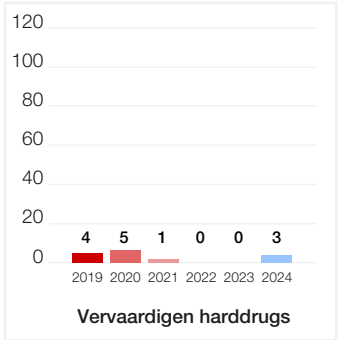
Grafiek 4: Aantal delicten handel harddrugs in Utrecht (politie)

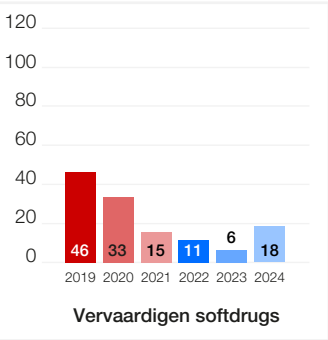
Grafiek 5: Aantal delicten handel softdrugs in Utrecht (politie)

Grafiek 7: Aantal delicten vervaardigen harddrugs in Utrecht (politie)

Grafiek 9: Aantal delicten vervaardigen softdrugs in Utrecht (politie)

RIEC (Regionale Informatie en Expertisecentrum voor georganiseerde criminaliteit). Onze integrale aanpak in Utrecht heeft als belangrijkste uitgangspunt de titel van de nota: grenzen stellen en perspectief bieden (GSPB). ‘Grenzen stellen en perspectief bieden’ gaan hand in hand, ze zijn beiden nodig om criminaliteit duurzaam te doorbreken.

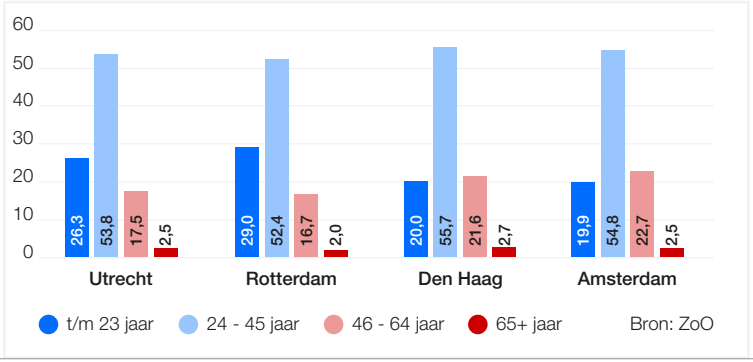
Het aantal drugsdelicten in Utrecht steeg dit jaar licht in vergelijking met 2023. De schatting straatwaarde laat een lichte daling zien ten opzichte van 2023. In de vergelijking van het rioolwateronderzoek met vorig jaar (2023) moet worden meegenomen dat de meting dit jaar voor het eerst inclusief Leidsche Rijn en Vleuten-de Meern is.

Afbeelding 4: Analyse drugsgebruik in Utrecht o.b.v. rioolwatermetingen (2024)
Inclusief Leidsche Rijn en Vleuten-de Meern

Cocaïne	Cannabis
€ 56.248 straatwaarde per dag.	€ 52.854 straatwaarde per dag.
€ 20.530.647 straatwaarde per jaar in 2024.	€ 19.291.648 straatwaarde per jaar in 2024.

Bron: KWR

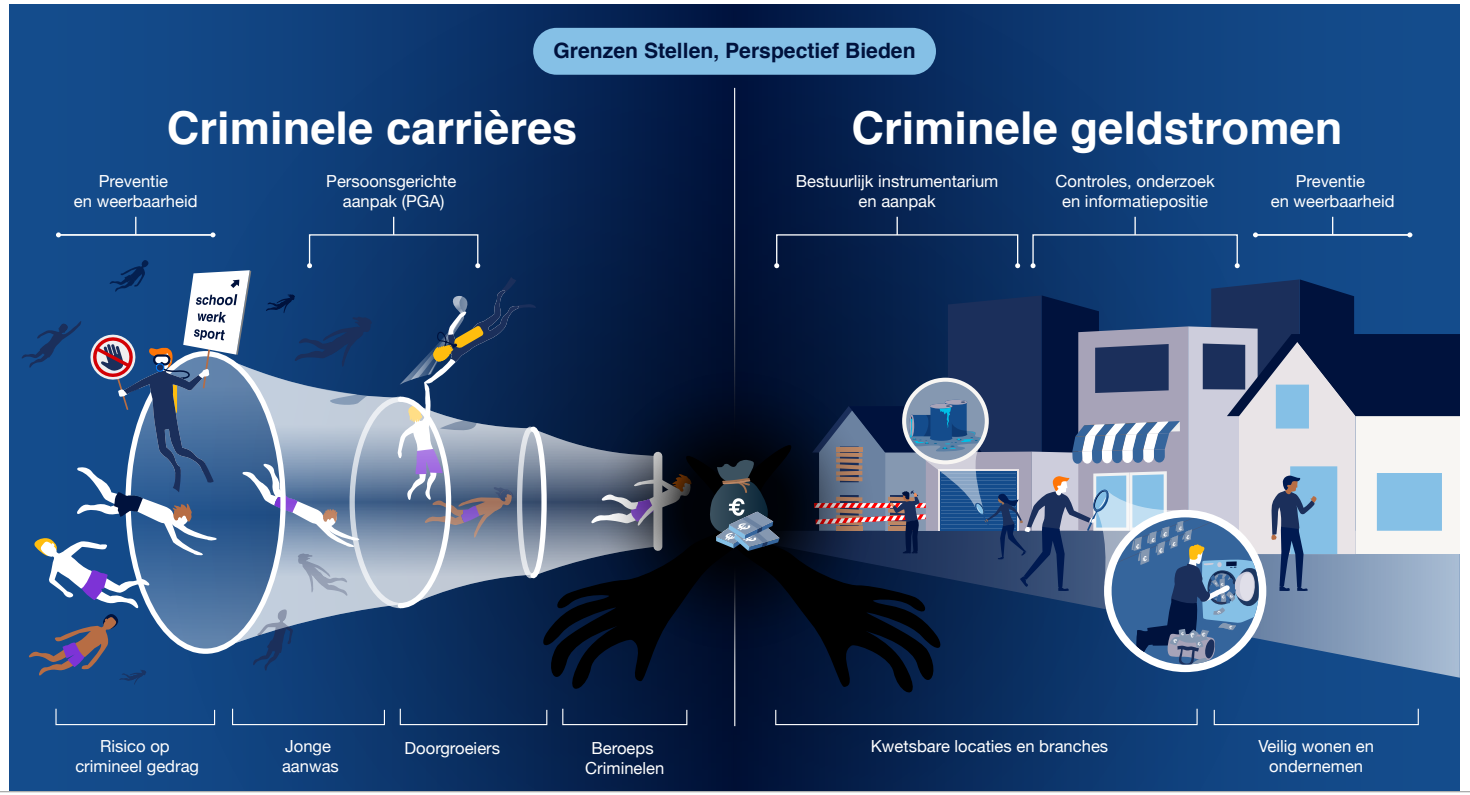
Grafiek 10: Verdachten vervaardiging van soft- en/of hard-drugs en de handel in harddrugs in percentages in G4 (2022)

Na Rotterdam heeft Utrecht van de G4 het hoogste percentage jonge verdachten van handel in drugs. Dit percentage is voor Utrecht wel gedaald van 39% in 2020 naar 26,3% in 2022. Of de problematiek ook daadwerkelijk is afgenomen, vraagt meer onderzoek. Politieregistraties van drugshandel zijn sterk afhankelijk van de inzet van (gebiedsgerichte) handhavings- en recherchecapaciteit. Aanvullend hierop geeft de politie aan het beeld te hebben dat jonge verdachten van drugshandel zich steeds meer bezighouden met andere lucratieve vormen van georganiseerde criminaliteit, zoals bankhelpdeskfraude of explosies.

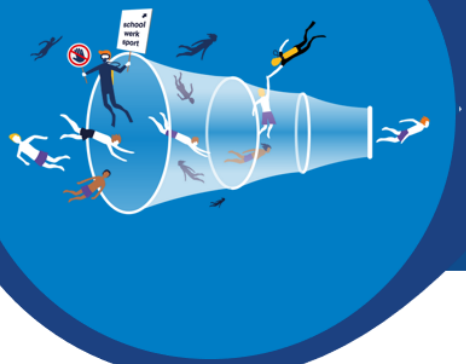
In 2024 waren er 39 explosies in Utrecht. Een significante stijging ten opzichte van de 21 in 2023. Met onze integrale aanpak willen we onze straten veiliger maken, de toekomst van onze jeugd beschermen en drugscriminaliteit in onze gemeente verminderen. Dit is geen makkelijke opgave en vraagt een lange adem. Ook in 2024 werkten we, samen met tal van partners, onverminderd hard verder aan het behoeden van onze jongeren voor een carrière in de misdaad, het verstoren en waar mogelijk aanpakken van criminele activiteiten en aan het weerbaarder maken van onze inwoners en ondernemers.

De aanpak is gestoeld op twee pijlers: het doorbreken van criminele carrières (voorkomen jonge aanwas en voorkomen doorgroei in criminaliteit) en het doorbreken van criminele geldstromen.

Afbeelding 5: Grenzen stellen, perspectief bieden
Meerjarige aanpak tegen de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

Doorbreken Criminele carrières

Kernwaarden

- Grenzen stellen en perspectief bieden gaan hand in hand
- Gelijktijdige focus met partners
- Samen met de stad
- Inzetten op motivatie
- Weerbaarheid versterken

Doorbreken Criminele geldstromen

Aanpak

- Focus op jonge aanwas, doorgroeiers en criminele families
- Personen in kaart brengen
- Intensieve persoonsgerichte aanpak, vasthouden en niet loslaten

Interventies

- Extra inzet jongerenwerk
- Werk, sport, opleiding
- Multidisciplinair Toezichtteam met o.a. reclassering
- Jeugdagenten

Aanpak

- Onderzoek naar criminele verdienmodellen
- Gefocuste inzet kwetsbare gebieden
- Nieuwe allianties aangaan
- Zichtbaar en gericht bestuurlijk optreden

Interventies

- Pilot Rabobank
- Onderzoek verdachte transacties
- Knock & Talk gesprekken
- Voorlichting en training weerbaarheid en meldingsbereidheid
- Controles en handhaving bij probleempanden en bedrijven

Niet alleen in Utrecht, ook landelijk is volop aandacht voor het tegengaan van drugsgerelateerde criminaliteit. Landelijk is hiervoor het programma Preventie met Gezag (PmG) opgezet. Hieruit wordt onder andere de gemeente Utrecht financieel ondersteund bij deze opgave, en hier vindt ook kennisontwikkeling op gezamenlijke thema's plaats (zoals op school en veiligheid, criminele families, en specialistisch jeugdwerk).

In deze voortgangsrapportage maken we een selectie van GSPB-onderwerpen die we onder de aandacht willen brengen. Eerst informeren we over een aantal ontwikkelingen. Vervolgens gaan we nader in op de voortgang binnen de pijler criminele carrières en de pijler criminele geldstromen. Tot slot informeren we over de tussentijdse evaluatie van de aanpak eind 2025.

3.2 Actuele ontwikkelingen

Aanpak plofkraken

Vanuit crimineel perspectief is het plegen van plofkraken lucratief, omdat er veel geld mee kan worden verdiend. Maatschappelijk gezien werkt het fenomeen plofkraken zeer ontwrichtend op de leefbaarheid en veiligheid van wijken en bewoners. Met name in Utrecht zijn netwerken actief, die in vooral Duitsland plofkraken plegen. Vanuit een brede aanpak plofkrakers zijn we bezig deze daders beter in beeld te krijgen en te voorkomen dat mensen beginnen met deze criminele activiteiten. Dit doen we door het criminele verdienmodel te verstoren én in te zetten op de plegers. Als een plofkraker in detentie zit, maken we afspraken over hoe we daar vanuit de gemeente en onze samenwerkingspartners mee omgaan. Het uitgangspunt is om in contact te blijven en aan de slag te gaan met het voorbereiden op terugkeer. Daarmee willen we voorkomen dat ze in hun oude gedrag terugvallen. Hoe de aanpak van plofkrakers in de praktijk werkt, is terug te zien in de Reportage Een Vandaag.

Het plegen van plofkraken heeft een aanzuigende werking op jongeren. Criminelen benaderen jongeren actief om mee te doen. Vaak zijn dit jongeren in een kwetsbare situatie. Vuurwerk en explosieven worden opgeslagen in huizen en garageboxen, wat zorgt voor risico's voor omwonenden. Ze rijden levensgevaarlijk hard met Duitse huurauto's over Nederlandse en Duitse wegen. Bij het plegen van plofkraken worden vaak technische hulpmiddelen gebruikt, zoals locatiebepalingsapparatuur, waaronder bakens, en spionageproducten, bijvoorbeeld verborgen camera's. Ze doen aan witwassen, maken misbruik van bonafide ondernemers en gebruiken de buit om zich in te kopen in de harde drugswereld. De gemeente werkt in de aanpak nauw samen met OM, politie en andere partners binnen de samenwerkingsverbanden van het RIEC en het Zorg- en Veiligheidshuis. Dat doen we als één overheid. We stellen grenzen en bieden perspectief. Een aanpak die een lange adem nodig heeft.

Aanpak plofkraken

Gezamenlijke aanpak plofkraken werpt zijn vruchten af

> "Utrecht steekt tijd en moeite in opgepakte plofkrakers, en dat heeft effect: 'Ze maken andere keuzes".

Garageboxen zijn aantrekkelijke plekken voor het verbergen van materialen voor het plegen van plofkraken. Daarom voert de gemeente samen met partners regelmatig en met succes controles uit. Zo troffen we bij een dergelijke controle explosieven-pakketten en gestolen auto's aan. "Herhaalde aandacht en het verstoren van het 'bedrijfsproces" plofkraken helpt," ziet ook Henriëtte van Ooijen, officier van justitie voor de aanpak plofkraken. Er zitten behoorlijk wat Utrechtse plofkrakers vast in zowel Nederland als Duitsland. Cijfers laten zien dat het aantal gepleegde plofkraken vlak over de grens van Duitsland flink zijn afgenomen in 2024. Hoewel we tegelijkertijd ook een verplaatsing zien naar andere gebieden. Daar is aandacht voor. De intensieve samenwerking en begeleiding waar het gaat om Utrechtse plofkrakers is onderdeel van de gezamenlijke Utrechtse aanpak plofkraken. Er wordt veel geïnvesteerd in contact met (ex) gedetineerde plofkakers om een plan te maken om hen een beter perspectief na detentie te bieden. Weg uit de criminaliteit. Eén van de betrokken politierechercheurs zegt over de aanpak: "Na bijna twee jaar kun je wel zeggen dat deze manier van samenwerken bevalt en veel beter past bij een aanpak die op lange termijn effect heeft. Maar we zijn er nog niet, we blijven verbeteren en innoveren, net als criminelen."
Lees meer: Gezamenlijke aanpak plofkraken werpt zijn vruchten af.

Uitgelicht

Een toekomstperspectief zonder criminaliteit

Na je vrijlating terugkeren in het criminele circuit? Of een intensief begeleidingstraject volgen om dat te voorkomen en weer deel te nemen aan de maatschappij? De vroegere plofkraker M. koos na een celstraf van vier jaar voor dat laatste. “Ik ben blij dat ik de kans heb gekregen om weer op het rechte pad te komen.”

M. is jong, 24 nog maar. Je kan bijna niet geloven dat hij een kleine tien jaar geleden al kluizen weghaalde bij filialen van de Jumbo en de Plus. Op zijn zeventiende leert hij hoe je een plofkraak pleegt. Daar is niet zo heel veel voor nodig, weet hij: een gasfles, een snelle auto, een chauffeur en een goedgevulde geldautomaat, dat zijn de belangrijkste ingrediënten. “Geld was alles voor mij,” vertelt hij. “Ik dacht alleen maar aan mijn zakken vullen.”

Tunnelvisie

Die gedachte komt niet uit de lucht vallen, M. heeft meerdere redenen voor zijn tunnelvisie. Een veilige thuishaven ontbreekt. Zijn vader kampt met een posttraumatische stressstoornis en de twee zijn als water en vuur, botsen vaker frontaal. In gezelschap van vrienden uit de buurt is het leven beter. Chillen, blowen, muziek luisteren. Maar de verhalen over discriminatie en ongelijkheid die hij van zijn vrienden hoort, maken M. duidelijk dat de maatschappij niet bepaald op hem zit te wachten. “Een oudere vriend stuurde twee precies dezelfde sollicitatiemails: eentje met een Nederlandse naam, de andere met een Marokkaanse. Alleen de zogenaamde Nederlander kreeg een uitnodiging om te komen praten. En die verhalen bleef ik maar horen, daardoor kreeg ik het gevoel kansloos te zijn voor een goede baan en mijn zelfbeeld werd alsmaar negatiever.”

Criminele circuit

Het alternatief lonkt steeds nadrukkelijker: met weinig inspanningen veel geld maken in het criminele circuit. Niet als een sukkeltje voor de kruimels gaan, maar als een raket voor de taart. Dat doet M. dus, en een poos neemt hij het er goed van. Totdat hij in Duitsland na een plofkraak tegen de lamp loopt en een celstraf aan zijn broek krijgt. In de gevangenis ontdekt hij hoe moeilijk het is om buiten het criminele circuit te blijven. “Via via vroegen jongens die ik kende om tips voor plofkraken en of ik weer mee kon doen na mijn vrijlating.” Op een dag staat P. voor zijn neus, Re-integratieofficier (RIO) bij de afdeling Openbare Orde en Veiligheid van de gemeente Utrecht. M. is niet enthousiast, maar de RIO weet hem over te halen om vijf minuten te luisteren naar zijn aanbod: het volgen van een intensief begeleidingstraject waarmee M. na zijn vrijlating de kans krijgt een nieuw bestaan op te bouwen.

Lijst met eigenschappen

M. houdt de boot af en de RIO vertrekt zonder toezegging. Maar zijn bezoek zet M. aan het denken. “Ik ging onder meer een lijstje maken met positieve en negatieve eigenschappen van mezelf… Met de positieve was ik snel klaar. Toen heb ik P. gebeld en gezegd dat ik wilde meewerken.”

Eenmaal buiten moet M. helemaal opnieuw beginnen, of het nou om een opleiding gaat, het krijgen van een uitkering of het vinden van werk. Je merkt hoe hij zijn stinkende best doet, hoe hij van instantie naar instantie gaat om weer in het systeem te passen, hoe vermoeid hij is, hoe hij het er soms bij laat zitten en hoe P. hem dan toespreekt. “Het moeilijkste was dat ik geen plek voor mezelf had en vaak bij vrienden of kennissen overnachtte. Daar hoorde ik dan weer verhalen over kraken die veel geld hadden opgeleverd en dacht ik: misschien had ik toch mee moeten gaan.”

Steun en toeverlaat

De ervaren RIO is zijn steun en toeverlaat. “Ik ken het hardnekkige gedragspatroon van jongens in het criminele circuit, dat voortkomt uit hun minderwaardigheidsgevoel,” zegt de begeleider. “Het draait allemaal om de vraag wie je bent en wilt zijn, daarom zijn bezigheden die voor zingeving zorgen belangrijk en ik probeer daar als begeleider een steentje aan bij te dragen.”

De RIO is dag en nacht bereikbaar, zeven dagen per week. M. hoeft maar te bellen en P. rijdt als dat nodig is direct naar hem toe. “Ik heb vertrouwen in hem, maar iedere tegenslag kan voor een terugval zorgen, dus snel handelen is belangrijk.” Dat was ook een keer heel hard nodig toen de vrienden van M. hem probeerden over te halen om ‘weer mee te doen met een plofkraak’. M. heeft direct naar de RIO gebeld toen dit gaande was en had dat nodig om sterk te blijven en niet met hen mee te gaan.

Ambassadeur

Met M. gaat het goed. Hij heeft inmiddels een woning, zo belangrijk voor stabiliteit. Sinds kort heeft hij ook een Verklaring Omtrent het Gedrag, een belangrijke voorwaarde voor hem om aan de slag te kunnen gaan met het werk dat M. wil gaan doen. En M. heeft inmiddels ook een vriendin. De RIO: “Ik zie van dichtbij de vooruitgang. Hij is een voorbeeld voor de jongeren in zijn omgeving, gaat als ambassadeur over zijn ervaringen vertellen op scholen en werkt aan een podcast. M. komt van ver, ik ben trots op hem.”

Wat deden we?

- Vanuit de gemeente worden nu ongeveer 50 personen begeleid die eerder in aanraking zijn gekomen met politie en justitie voor het plegen van een plofkraak. Zij krijgen ondersteuning tijdens hun detentieperiode, bij het regelen van praktische zaken, zoals het tijdelijk (opzeggen) van lopende abonnementen om te voorkomen dat schulden verder oplopen, het starten van een opleiding of werk en het vinden van huisvesting.
- Uw raad stemde tijdens de raadsvergadering van 27 januari 2025 – en als eerste gemeente in Nederland – in met het opnemen van een nieuw artikel in de APV, waarbij kan worden opgetreden tegen het gebruik van technische hulpmiddelen, zoals bakens, bij het plegen en voorbereiden van plofkraken
- Afgelopen jaar werden met verschillende partners integrale garageboxacties gehouden, waarbij o.a. explosieven en drugs zijn aangetroffen. Dit heeft geleid tot sluiting van een aantal garageboxen door de burgemeester. Het AD heeft hierover een artikel gepubliceerd.
- Voor de plofkrakers die uit onze stad komen, nemen de gemeente en samenwerkingspartners hun verantwoordelijkheid richting de Duitse autoriteiten. We delen actief onze kennis en expertise op gebied van repressie en preventie met andere regio's in Duitsland, zoals Noordrijn-Westfalen.
- Om het straf- en detentieproces van Utrechtse plofkrakers in Duitsland te volgen, zijn er belemmeringen vanuit wet- en regelgeving. We onderzoeken mogelijkheden om meer zicht te krijgen (informatie-uitwisseling) op de strafoplegging en de detentieduur in Duitsland.

Tabel 1: Plofkraken
Bijna alle plofkraken door Nederlandse verdachten hebben plaatsgevonden in Duitsland.

Plofkraken	2023	2024
Nederlandse verdachten totaal aangehouden voor plofkraken	135	96
Aantal verdachten uit Midden-Nederland	5	32
Aantal verdachten met een woon- of verblijfplaats in Utrecht	39	16

Debat over kwalitatief goede interventies

Het afgelopen jaar is landelijk veel debat geweest over de effectiviteit van interventies om jeugdcriminaliteit te voorkomen en tegen te gaan. Het 'Landelijk kwaliteitskader effectieve jeugdinterventies voor preventie van jeugdcriminaliteit' was hier onder andere de aanleiding voor.
De gemeente Utrecht stond samen met bijna alle andere gemeenten die deelnemen aan het landelijke programma Preventie met Gezag (PmG) op het standpunt dat alle interventies die worden ingezet zoveel mogelijk beproefde en wetenschappelijk onderbouwde interventies zijn. Waar dat niet mogelijk is, zorgen we altijd dat interventies (tussentijds) worden getoetst aan recent onderzoek. Kennis over werkzame onderdelen over risico- en beschermende factoren voor afglijden in criminaliteit wordt hierin verwerkt.

De gemeente Utrecht kijkt ook naar de lokale behoefte en ervaring. Dat betekent dat niet altijd op voorhand al onderzoek is gedaan naar effectiviteit. Er zijn tot dusver nog te weinig evidence based interventies ontwikkeld of beschikbaar. Daarom vraagt dit om verantwoorde innovatie. Daarbij is het niet alleen belangrijk doorwrocht beleid te maken op wat werkt, maar ook vooral om de uitvoering te verbeteren en te versterken wie werkt. Een voorbeeld is het traject dat we samen met Colosseum Gym ontwikkelden en nu doorontwikkelen. Een ander voorbeeld zijn de preventieve interventies die we op scholen aanbieden. Met partners, waaronder Halt en JoU, zetten we een kwaliteitsslag in door relevante wetenschappelijke aanbevelingen over effectiviteit én inzichten uit de praktijk te vertalen naar het Utrechtse aanbod. Later in deze rapportage lichten we dit verder toe.

Ondermijning in de Zorg

Dat georganiseerde criminaliteit ook in de zorg verweven zit, werd duidelijk uit het Eenheidsondermijningsbeeld van de politie Midden-Nederland en verschillende voorbeelden die afgelopen jaar in de media verschenen. De gevolgen van ondermijning in de zorg zijn schrijnend; er gaan veel zorggelden verloren zonder dat de juiste zorg geleverd wordt en mensen die zorgbehoevend zijn krijgen dus deze benodigde zorg niet. Kwetsbare doelgroepen als ouderen, gehandicapten of jongeren worden onbekwaam behandeld. Voorbeelden zijn verkeerd handelen bij fixaties, verkeerd reageren in noodsituaties en fouten maken in het toedienen van medicatie. Hierdoor ontstonden meermaals risicovolle situaties. Er waren ook misstanden, zoals pesten en treiteren van cliënten.

In onze stad speelde bijvoorbeeld onlangs een voorbeeld van een onderzoek in relatie tot zorgfraude waar bij een instap een grote hoeveelheid harddrugs werd aangetroffen. Dit leidde tot een sluiting van de burgemeester, maar laat ook de verwevenheid van criminele netwerken in drugshandel en de zorg zien. In het kader van de aanpak plofkraken zien we een link tussen deze vorm van criminaliteit en criminelen die een zorgbedrijf oprichten. Bij partners zijn zorgen over banden tussen criminelen en bemiddelingsbureaus en signalen dat kwetsbare doelgroepen, zoals jongeren maar ook vreemdelingen, geronseld worden voor criminele activiteiten. Er zijn signalen dat geld wordt witgewassen door ongediplomeerde zorgmedewerkers zwart uit te betalen en werden eind januari 2025 verdachten aangehouden vanwege verdenking van het witwassen van 1 miljoen euro aan zorggelden.

De zorgsector blijkt daarmee een interessante sector waar steeds meer criminele inmenging is. Dat komt doordat criminelen merken dat

er snel geld verdiend kan worden, dat het oprichten van zorgbedrijven de mogelijkheid biedt om crimineel verdiend geld van bijvoorbeeld drugshandel wit te wassen en dat werken met kwetsbare jongeren de gelegenheid biedt om deze jongeren te ronselen voor criminele activiteiten, bijvoorbeeld het uithalen van drugs uit containers in de haven van Rotterdam. Criminele ZZP'ers verklaren in de rechtbank dat ze hun leven hebben gebeterd en iets willen terugdoen voor de maatschappij. Vanuit de aanpak zorgfraude gaat veel aandacht naar op een juiste manier besteden van zorggelden, maar de aanpak van ondermijning in de zorg is breder. Het gaat over de verwevenheid van criminele netwerken in de volledige zorgketen. Van het toetreden tot zorg met valse certificaten en kwalificaties, tot het niet/slecht leveren van zorg en hier veel geld mee verdienen. Van het onbedoeld faciliteren van criminele activiteiten middels subsidies en vastgoedtransacties, tot het misbruik van het zorgsysteem als witwasconstructie. Criminele netwerken maken in de volle breedte dankbaar gebruik van de weeffouten in het complexe zorgsysteem. Daarom maakt burgemeester Dijksma de problematiek rondom ondermijning in de zorg landelijk bespreekbaar. Samen met ministeries en andere partners zijn we in gesprek en over concrete acties die we doen om deze problemen aan te pakken. Als gemeente hebben we een belangrijke rol op het gebied van zorg. Ook in 2025 brengen we in kaart waar we als gemeente kunnen bijdragen om misstanden in de zorgsector te voorkomen.

In een groot onderzoek door onder meer de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) naar malafide bemiddelingsbureaus in de zorg, zijn bij één bureau ruim 60 zzp'ers gevonden die zonder juiste papieren in de zorg werkten. Lees verder in dit nieuwsbericht: Uitzendbureau stuurde zzp'ers met vals diploma de zorg in, 15 aangiftes.

Bericht Openbaar Ministerie:
Bedrag van 1,5 miljoen witgewassen met zorgfraude: OM eist 22 maanden, 23-10-2024.

Vergunningplicht Bedrijventerrein Nieuw Overvecht (BTNO)

Op basis van een uitgebreide bestuurlijke rapportage wees de burgemeester in april 2022 de autobranche op BTNO aan voor een vergunningplicht. Deze maatregel is in 2024 geëvalueerd en de conclusie is dat er stappen zijn gezet in de goede richting voor wat betreft veiligheid en leefbaarheid. Er zijn ondernemers vertrokken, uit eigen beweging of na het stoppen van de vergunningprocedure. Er is minder openbare ordeproblematiek en ook de ervaringen van de meeste ondernemers zijn positief. Tegelijkertijd zijn er nog teveel zorgen over de kwetsbaarheid van het gebied en de mensen die er werken of komen en zijn er aanwijzingen van criminele inmenging op het bedrijventerrein. Daarom is de burgemeester voornemens om het aanwijzingsbesluit voor de vergunningplicht te verlengen en zo de vergunningplicht te borgen in de bredere aanpak die eveneens wordt voortgezet in het gebied. De raad is hierover geïnformeerd via deze brief op 21 november 2024. Hierin valt verder te lezen dat we ook andere stappen zetten om gezamenlijk de leefbaarheid, veiligheid en het ondernemersklimaat te verbeteren op het bedrijventerrein.

Eerste beeld van de effecten en ervaringen - Met deze evaluatie zijn de eerste resultaten in kaart gebracht. Dit is gedaan door een eigen informatiebeeld, een informatierapport van de politie en een ervaringsonderzoek van een onafhankelijk adviesbureau. Uit ervaringsonderzoek van een onafhankelijk adviesbureau is eén van de uitkomsten dat ondernemers zich – voorzichtig – positief uiten over de vergunningplicht en gunstige veranderingen zien.

Praktijkverhaal:
Vergunningplicht autobedrijven Bedrijventerrein Nieuw Overvecht werkt
Op Bedrijventerrein Nieuw Overvecht (BTNO) werden in 2024 de positieve effecten merkbaar van de vergunningplicht voor autobedrijven. Deze bestuurlijke maatregel is sinds 2022 van kracht. De politie en gemeente zien dat er minder misstanden zijn op het bedrijventerrein. Dit blijkt ook uit de evaluatie door DSP-groep van de vergunningplicht. Voor dit onderzoek organiseerden we onder andere drie bijeenkomsten met ondernemers en leden van Ondernemersvereniging Nieuw Overvecht en Keurmerk Veilig Ondernemen. Ondernemers geven aan dat de vergunningplicht het ondernemersklimaat op BTNO heeft verbeterd door een eerlijker speelveld te creëren, doordat malafide bedrijven worden geweerd. Bijna 80% van de ondernemers steunt een verlenging van de vergunningplicht. Om de veiligheid en leefbaarheid in het gebied verder te vergroten, richtten we onze inzet en communicatie in 2024 ook op het weerbaarder maken van ondernemers, werknemers en vastgoedeigenaren. We stimuleren mensen vooral melding te doen van verdachte of illegale situaties. We werken daarbij samen met Meld Misdaad Anoniem.

> *“Criminele ondernemers krijgen de vergunning niet. Sommige garages doen aan witwassen – dat is niet goed. Dus het zorgt voor veiligheid.”*
>
> *“Ik had liever gehad dat er iemand langs kwam, mij uitlegde wat er nodig is qua stukken, mij een termijn had gegeven, dan had ik alles in één keer kunnen leveren en was het veel sneller gegaan.”*
>
> *“Nu het er is zou het zonde zijn als hij zo snel weer wordt beëindigd, maar ik vind eigenlijk dat het voor alle bedrijven moet gelden.”*

Lees meer: Vergunningplicht autobedrijven Bedrijventerrein Nieuw Overvecht werkt

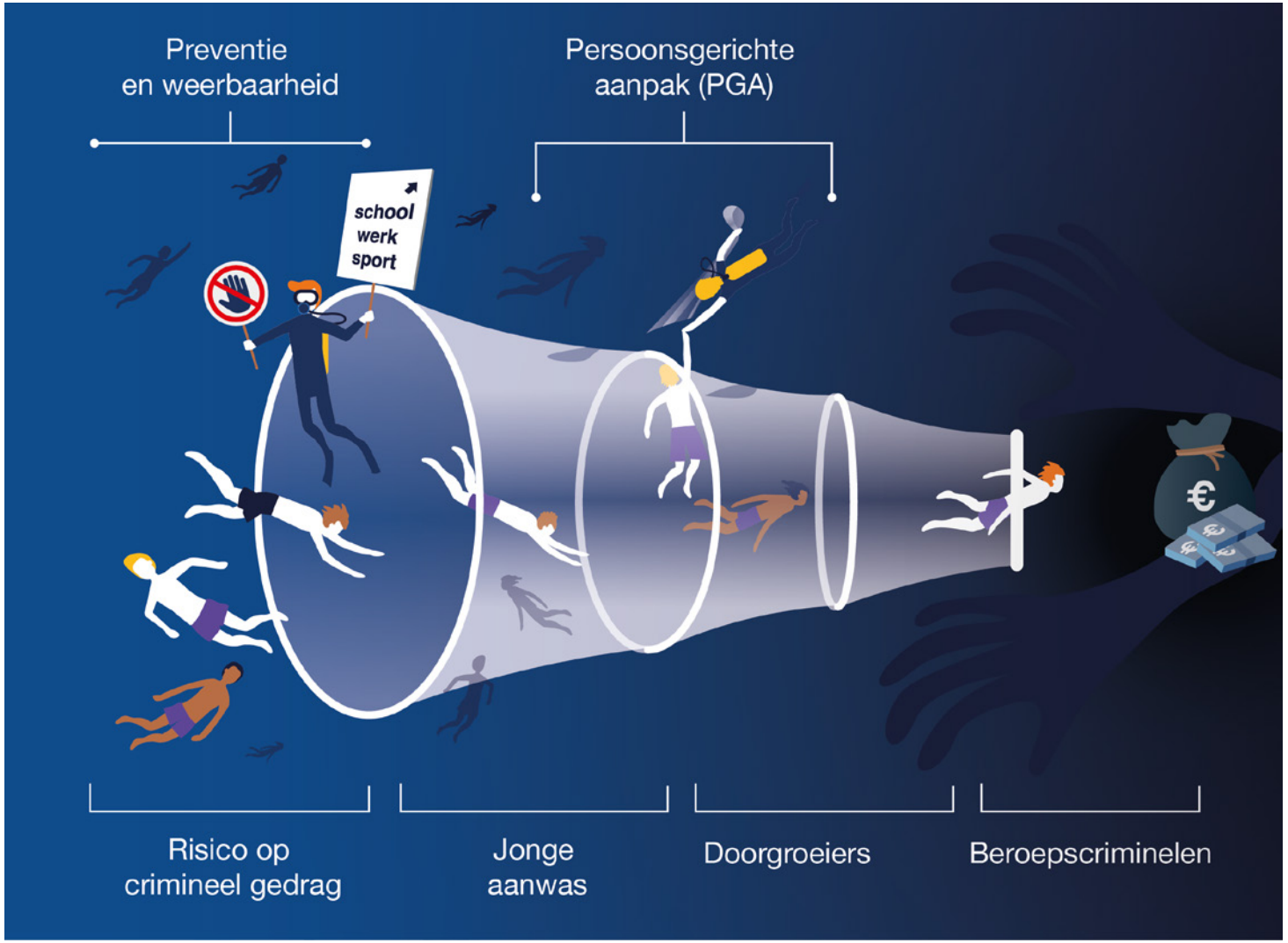
Ervaringen delen over Grenzen Stellen, Perspectief Bieden

De ervaringen die Utrecht de afgelopen jaren op deed met de integrale aanpak van drugscriminaliteit deelden we met professionals binnen en buiten de stad. In 2024 waren we gaststad voor het landelijke SBO-congres ‘Ondermijning en georganiseerde criminaliteit’. Op 18 september deelden we in het Spoorwegmuseum met ruim 240 vakgenoten onze aanpak van ondermijnende criminaliteit met ons programma Grenzen Stellen, Perspectief Bieden. We namen de congresbezoekers met inspirerende presentaties mee in lopende projecten binnen de pijlers criminele carrières en criminele geldstromen. Op de tweede congresdag lieten we de praktijk zien tijdens bezoeken op locatie aan de Amsterdamsestraatweg en Bedrijventerrein Nieuw Overvecht. We bezochten de ASW hub/ De Straatmakers, Colosseum Gym en 030Office.

Tijdens dit congres is een podcast gemaakt, waarin we vertellen wat vernieuwend en krachtig is aan de Utrechtse aanpak. Zoals het samenwerken met een veelheid aan partners. Of hoe wij bij de preventiekant niet alleen inzetten op zorg, dagbesteding, huisvesting en voorkomen dat iemand crimineel wordt, maar ook op het behoeden van jongeren/ jongvolwassen die al een beetje in ‘de fuik’ van criminele organisaties aan het zwemmen zijn. Jongeren waarvan wij denken dat wij ze met vereende krachten uit de fuik kunnen trekken. Beluister deze podcast.

3.3 Pijler doorbreken criminele carrières

Wat deden we?

Samen met onze samenwerkingspartners en het Zorg- en Veiligheidshuis regio Utrecht (ZVHRU) zetten we gezamenlijk in op doorgroeiers in criminaliteit en justitiabelen met een hoog veiligheids-risico. In deze aanpak werken we enkele thema's nog verder uit, zoals veiligheid voor onze medewerkers, risicotaxatie- en duiding en handelingsperspectief. Denk daarbij bijvoorbeeld aan wat voor werk of dagbesteding we deze doelgroep kunnen bieden.

Na een zorgvuldige voorbereiding ging in 2024 de uitvoering van de aanpak Ernstig Overlastgevende en Criminele Families (EOCF) van start. Met deze aanpak willen we crimineel gedrag van families verstoren, overlast verminderen en voorkomen dat dit gedrag overgedragen wordt aan kinderen en kleinkinderen. Dit gebeurt door een stedelijk team van veiligheids- en zorgpartners in het ZVHRU. Het team richt zich in de beginfase op een pilotfamilie, verspreid in verschillende wijken van de stad. Het is een lerende aanpak waarin we werkenderwijs ontdekken op welke manier we op basis van integrale plannen en scenario's grenzen kunnen stellen aan crimineel gedrag en perspectief kunnen bieden binnen gesloten familienetwerken. We liepen in de uitvoering tegen de grenzen van de regelgeving rondom het uitwisselen van persoonsgegevens aan en werkten daarom op basis van individuele plannen van aanpak. We verwachten met de inwerkingtreding van de nieuwe Wet Gegevensdeling echter meer ruimte te krijgen voor een meer familiesystemische benadering. De lessen uit de praktijk gebruiken we om een methodische aanpak te ontwikkelen op het integraal werken met gesloten familienetwerken. Landelijk participeren we in een lerend netwerk met gemeenten die ook een vergelijkbare aanpak ontwikkelen.

Wat zien we gebeuren?

We hebben in onze aanpak niet alleen met jonge aanwas te maken. Er zijn ook jongeren die verder in de fuik raken, doorgroeien in criminaliteit en die tot de georganiseerde misdaad gaan behoren. Soms schuwen ze daarbij het toepassen van ernstig geweld niet. Ze vormen een hoog risico voor de veiligheid vanwege het netwerk waar ze toe behoren, de verhardheid in hun gedrag en de mate van geweld die ze zijn bereid om te gebruiken. Daar komt bij dat ze ook de beschikking hebben over macht, geld en middelen om tot extreem geweld en liquidatie over te gaan.

In de regio Utrecht hebben we te maken met een aantal kopstukken uit de georganiseerde misdaad die momenteel vastzitten (bijvoorbeeld vanuit de strafzaak Marengo en 26Koper). Deze 'doorgroeiers' komen op enig moment weer vrij. Daar krijgen we als gemeente ook de detentiemeldingen van. Er zijn regelmatig zorgen over de (aanstaande) terugkeer van deze justitiabelen met een hoog veiligheidsrisico in de samenleving. Daarom ontwikkelen we samen met onze samenwerkingspartners en het Zorg- en Veiligheidshuis hier een werkwijze voor.

Preventie en weerbaarheid

Wat deden we?

In september startte de pilot 'Vroegsignalering en Preventieve aanpak'. Het project richt zich op het in de praktijk ontwikkelen van een aanpak voor kinderen in de basisschoolleeftijd met een risicovolle ontwikkeling. Zij hebben een extra steun in de rug nodig voor een goede toekomst. De pilot vindt plaats in de wijk Overvecht en wordt uitgevoerd door het Buurtteam Jeugd & Gezin, in samenwerking met Spoor030 (specialistische jeugdzorg). Belangrijkste partners in het project zijn de basisscholen in Overvecht, de politie en het jongerenwerk Utrecht (JoU). De verwachting is dat jaarlijks 30 kinderen en hun ouders/verzorgers ondersteuning krijgen vanuit de pilot. EPIC, een landelijk onderzoeksconsortium, doet actieonderzoek naar de implementatie en het gebruik van de screener binnen dit project. De nieuwe inzichten worden gebruikt om passende behandelmethoden voor kinderen, hun ouders/verzorgers en hun gezin te ontwikkelen.

De gemeente heeft in 2024 een ronde gemaakt langs 17 VO-scholen, 4 MBO-instellingen, 2 grote onderwijskoepels voor VO en partnerorganisaties. Dit gebeurde in het kader van de evaluatie van het convenant 'Veilig in en om school in Utrecht'. Ook vanuit de actualiteit was er aanleiding voor deze gesprekken, zoals de zorgen over de jeugd- en drugscriminaliteit in en rond scholen en de vraag in hoeverre scholen zich daarvan bewust zijn en ook adequaat mee om kunnen gaan, en een aantal incidenten op Utrechtse scholen (zoals online dreigementen, dreigende situaties en aanwezigheid van (nep)vuurwapens).

In de gesprekken met scholen en samenwerkingspartners hebben we de actuele situatie en behoefte van scholen opgehaald op het brede terrein van veiligheid. We zien dat sociale veiligheid, incidenten en signalen van jeugdcriminaliteit in scholen nauw met elkaar samenhangen. De belangrijkste onderwerpen die scholen en bovengenoemde partners benoemen, zijn het verhogen van de deskundigheid in het onderwijs op het signaleren, begeleiden en melden van risicoleerlingen en jeugdcriminaliteit, werken aan korte lijnen en een goede samenwerking met (veiligheids)partners (Politie, JoU en Halt) en een kwalitatief aanbod van interventies en instrumenten voor criminaliteitspreventie, begeleiding en ondersteuning.

In 2025 starten we met een pilot School en Veiligheid, waarin ruimte is voor drie scholen (VO en MBO) om deel te nemen. De pilot zal zich richten op een betere signalering en begeleiding van risicoleerlingen en leerlingen die al in de criminaliteit zitten.

In 2024 hebben we een handelingskader voor omgaan met incidenten opgesteld voor het onderwijs, en een table top georganiseerd met schoolbesturen over handelen in crisissituaties.

In samenwerking met HALT is er een jongerenrechtbank georganiseerd op een school in Vleuten-De Meern, één van de focuswijken van GSPB. Met een tweede school zijn we verkennende gesprekken aan het voeren.

Wat zien we gebeuren?
Vanuit GSPB is een uitgebreid lesaanbod ‘veilig en weerbaar’ voor leerlingen en docenten beschikbaar, met als doel kinderen en jongeren sterk en weerbaar te maken tegen drugs- en online criminaliteit. Scholen door de hele stad hebben lessen en andere interventies ingezet (zie ook onderstaande kaart). Het aanbod van de lessen is voornamelijk klassikaal, maar er zijn ook preventieve interventies voor risicoleerlingen toegevoegd. Hierbij willen we zoveel mogelijk vraaggericht werken als partner van de school, in plaats van aanbodgericht. Ook kijken we kritisch naar de inhoud van voorlichtingen: deze moet goed aansluiten bij de leeftijd en de belevingswereld van de doelgroep. Het onderwerp moet relevant zijn voor het grootste deel van de klas. Andere belangrijke overwegingen bij het inzetten van klassikale voorlichting zijn mogelijke schadelijke neveneffecten. Maak je leerlingen niet juist nieuwsgierig naar criminaliteit met de les, en heeft het inzetten van een ervarings-deskundige (ex-crimineel) voor de klas wel het gewenste effect? Of romantiseer je daarmee juist het beeld van een crimineel leven? We zijn terughoudend met de inzet van ex-criminelen (zogenaamde ervaringsdeskundigen) voor leerlingen en studenten omdat er geen wetenschappelijk bewijs is voor effectiviteit. In 2025 zullen we deze kwaliteitsslag van het aanbod van interventies en instrumenten voor criminaliteitspreventie, begeleiding en ondersteuning voortzetten.

Jongerenwerkers kunnen een belangrijke rol spelen bij het snel signaleren van risico’s en problemen op het gebied van een veilige leefomgeving van jongeren. Onze samenwerkingspartner Stichting Jongerenwerk Utrecht (JoU) is er voor alle Utrechtse jongeren tussen de 10 en 23 jaar. Lees hier hun verhaal - Jongerenwerkers dagelijks actief op scholen en in de wijk

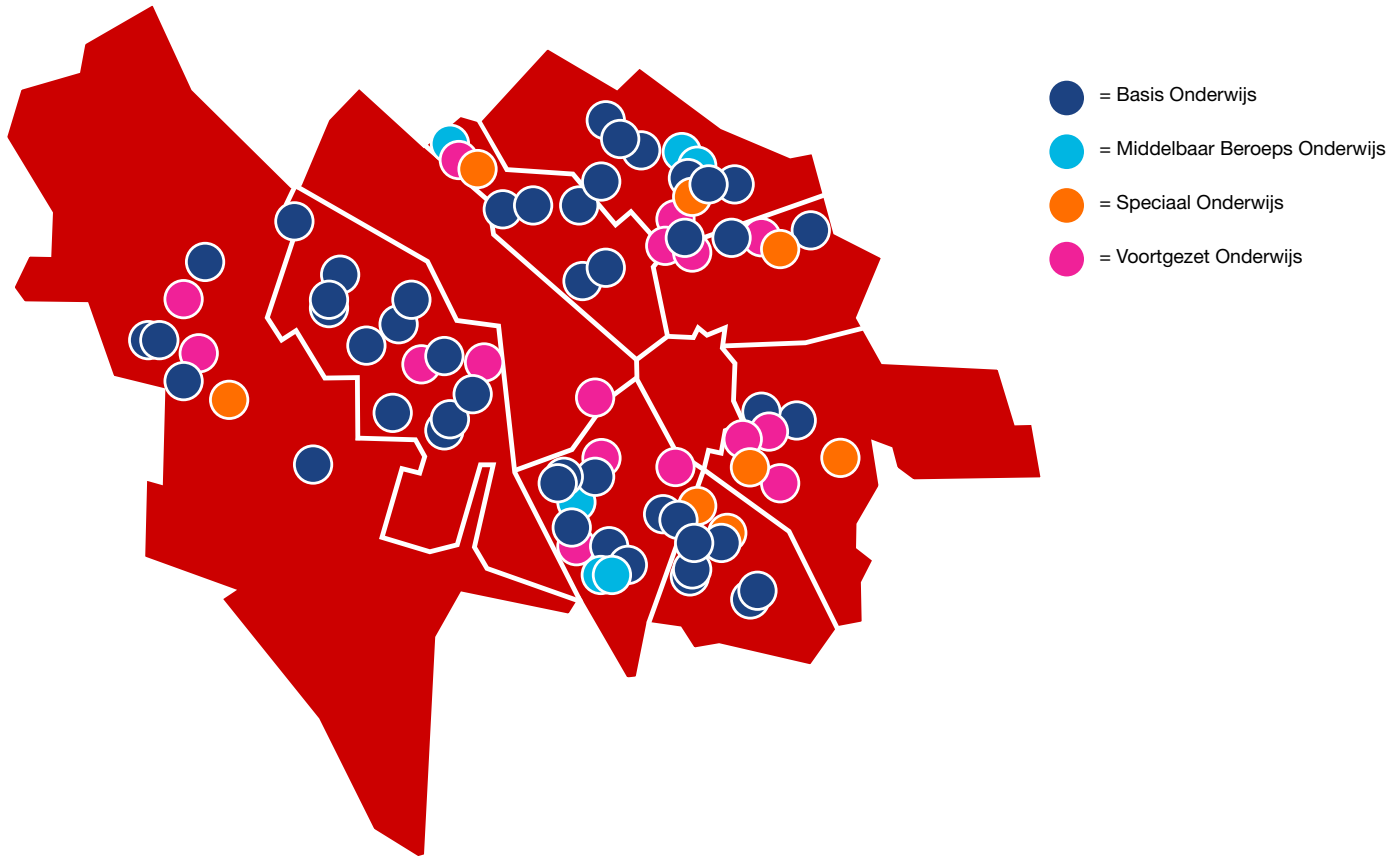
Utrechtse jongeren komen soms al heel jong in aanraking met (drugs-)criminaliteit. Ze zien het op straat of in hun omgeving. Ze worden soms zonder het zelf te weten gevraagd mee te doen. De jongeren hebben mogelijk een romantisch beeld van het leven als drugscrimineel. De gemeente en veiligheidspart-ners willen met het onderwijsprogramma Kapot Sterk de jonge jeugd bewust maken van de minder aantrekkelijke kanten van een loopbaan in de drugscriminaliteit. Lees hier verder: Kapot Sterk lessen leren kinderen omgaan met groepsdruk en verleidingen

Kaart 1: Overzicht van Scholen in Basis- en Voortgezet Onderwijs en Middelbaar beroepsonderwijs met minimaal 1 interventie in 2024

Het kaartje geeft een overzicht van scholen waar interventies zijn aangeboden in 2024. Het gaat om de interventies:

- Kapot Sterk, voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs
- Schooljongerenwerk op voortgezet onderwijs en middelbaar beroeps-onderwijs en Tienerwerk op basisscholen
- Halt, met voorlichtingen op alle schoolniveaus, waaronder ook de lessen van Leerlingalert en individuele interventies op voortgezet onderwijs
- Alleen Jij bepaalt wie je bent, een individuele interventie voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs en 1e en 2e klas van het voortgezet onderwijs

Tabel 2: Prestaties interventies preventie en weerbaarheid

Interventies en preventies	2023	2024
PO scholen meegedaan aan Kapot Sterk	27	28
PO deelnemers meegedaan aan Kapot Sterk	752	1034
PO scholen waar tienerwerk actief is	14	17
VO scholen waar jongerenwerk actief is	8	10
MBO scholen waar jongerenwerk actief is	0	2
Jongerenrechtbank actief	1	1
PO deelnemers Alleen jij Bepaalt	24	65
Praktijkonderwijs deelnemers Alleen jij Bepaalt	5	15
VMBO-kader deelnemers Alleen jij Bepaalt	14	7
Cluster-4 deelnemers Alleen jij Bepaalt	30	10
Voorlichtingen die HALT verzorgd heeft op PO	150	144
Voorlichtingen die HALT verzorgd heeft op VO	75	80
Voorlichtingen die HALT verzorgd heeft op MBO	5	27

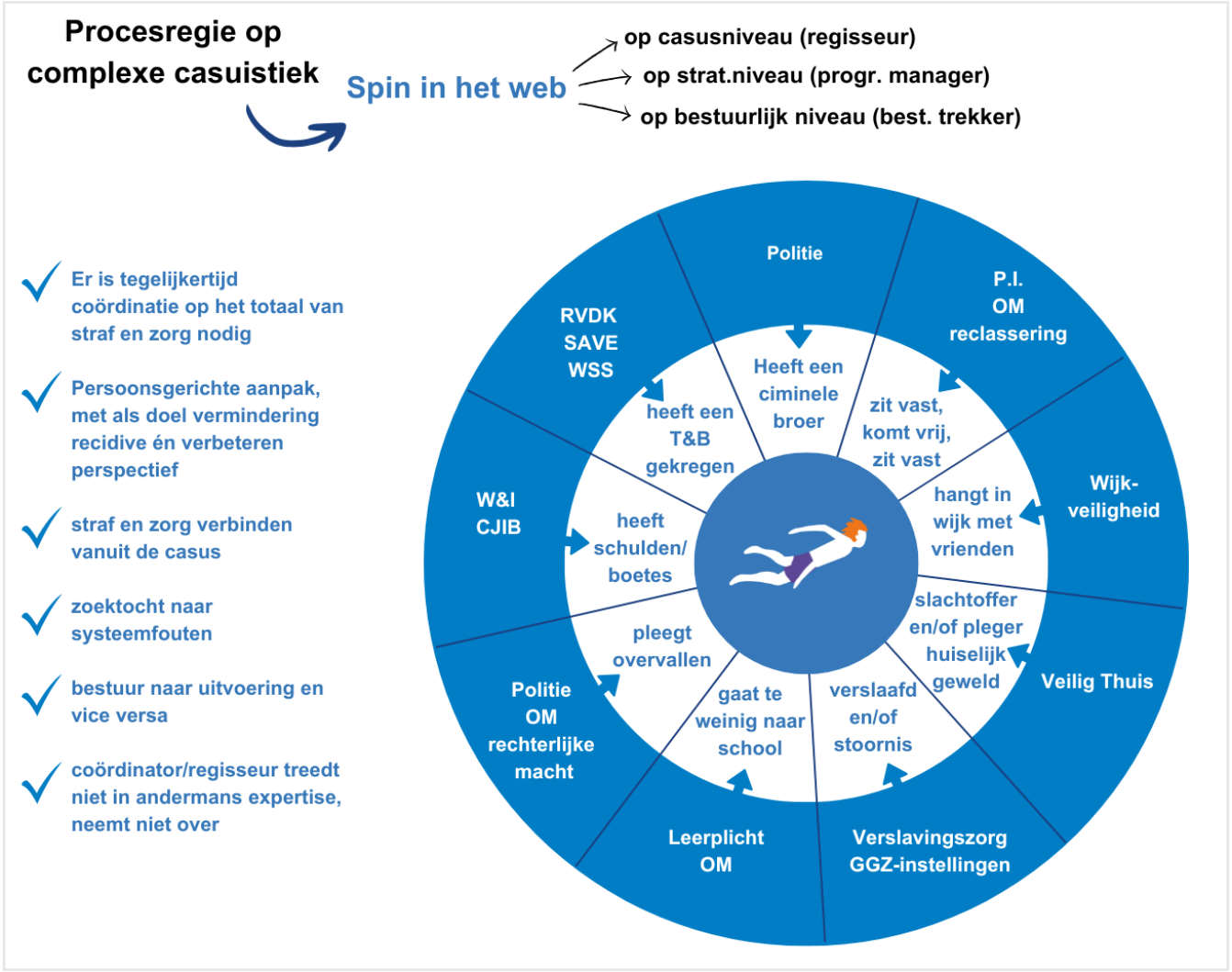
Versterken en uitbreiden Persoonsgerichte Aanpak (PGA) jonge aanwas en doorgroeiers

Wat deden we?

De lokale Persoonsgerichte Aanpak (PGA) is een integrale aanpak toegesneden op de persoon en diens systeem, waarbij een combinatie van bestuurlijke, strafrechtelijke, zorg- en overige interventies worden ingezet om overlast, criminaliteit en/ of maatschappelijke uitval te voorkomen of op zijn minst terug te dringen. De aanpak wordt uitgevoerd onder coördinatie van de PGA-experts. De doelgroep van PGA-jeugd bestaat grotendeels uit jonge aanwas en doorgroeiers in de (drugs)criminaliteit (12 tot 27 jaar).

Hierna lichten we zowel cijfermatig als met praktijkverhalen toe wat we het afgelopen jaar hebben gedaan.

Afbeelding 7: Procesregie bij de Persoonsgerichte Aanpak jonge aanwas en doorgroeiers met interventies en betrokken uitvoerende organisaties.

De PGA-experts Jeugd richten zich sinds de start van GSPB op zowel de jonge aanwas (in de lokale PGA) als op de doorgroeiers (de Top X in het ZVHRU), waarbij er specifiek aandacht wordt besteed aan plofkrakers. Er gebeurt heel veel in de uitvoering: PGA-experts Jeugd komen bij iemand thuis, coördineren de begeleiding naar opleiding, passend werk, schuldhulp of huisvesting en onderhouden contact met politie, justitie en reclassering.

Om jongeren en jongvolwassenen te helpen, is soms ook maatwerk nodig, bijvoorbeeld om passende huisvesting te vinden. Outreachend werken, motiveren en een positieve werkrelatie opbouwen zijn cruciale factoren voor een succesvolle aanpak. Door contact te leggen en vertrouwen op te bouwen proberen we iemand te bewegen naar hulpverlening en passende interventies. Veel partijen uit het sociaal, zorg- en veiligheidsdomein werken mee aan de PGA, waaronder woningcorporaties, Buurtteam, Samen Veilig Midden-Nederland, verslavingszorg, GGZ, GGD, politie en reclassering.

Casus

Als Omar (16 jaar) door de politie wordt aangemeld voor een Persoonsgerichte aanpak zijn er veel zorgen. Hij is veroordeeld voor verschillende straatroven, zorgt voor veel overlast in de wijk, spijbelt van school, hangt veel op straat en het lukt hem niet om een bijbaantje vast te houden. Moeder keurt het negatieve gedrag van haar zoon af en maakt zich veel zorgen. Ze heeft geen invloed meer op haar zoon, de aanzuigende werking van de straat is te groot. Omar houdt alle hulp af en gaat mondjesmaat naar de afspraken met zijn jeugdreclasseerder.

Jeroen (PGA-expert) gaat bij moeder en Omar thuis op bezoek. Hij legt contact, bespreekt de zorgen en maakt samen met de politie, jeugdreclassering en het gezin een plan om het negatieve gedrag te stoppen. Jeroen investeert veel tijd in een goede werkrelatie met Omar (gaat mee naar gesprekken op school en zoekt zowel Omar als moeder regelmatig thuis op). Als Omar belt is Jeroen er voor hem. Ondertussen betrekt hij (in afstemming met de jeugdreclassering) samenwerkingspartners. Leerplicht vanwege het verzuim, specialistische zorg voor de thuissituatie en een IPTA-coach van de gemeente voor een bijbaan. Daarnaast heeft Jeroen regelmatig contact met school. Samen zoeken ze naar een andere school die beter aansluit bij Omar.

Na een jaar ziet Omar zijn leven er een stuk positiever uit: Hij zit op een nieuwe school, doet eindexamen en er zijn veel minder conflicten in de thuissituatie. Omar heeft recent (met behulp van de IPTA-coach) een bijbaan gevonden. Ook de politie is tevreden over Omar. Hij komt veel minder in beeld. Het komende half blijft Jeroen betrokken, om de positieve gedragsverandering te bestendigen en om Omar verder los te weken van negatieve contacten op straat. Moeder is trots op haar zoon en ook Omar is blij met de positieve veranderingen in zijn leven.

De proeftuin Multidisciplinair Toezicht (MDT) is een project van de gemeente samen met (jeugd)reclasseringsorganisaties. Hierin werkt een multidisciplinair team van reclasseringswerkers en PGA-experts nauw met elkaar samen om de jonge aanwas en doorgroei van jongeren tot 27 jaar in (drugs)criminaliteit tegen te gaan. Samen kijkt de tandem van een (jeugd)reclasseerder en PGA-expert wat er nodig is bij de begeleiding van de jongere, waarbij de betrokkenheid van de (jeugd)reclassering ervoor zorgt dat forensische expertise eerder en intensiever ingezet kan worden. Door de gezamenlijke inzet is het mogelijk om sneller de “plusjes” van MDT te kunnen inzetten.

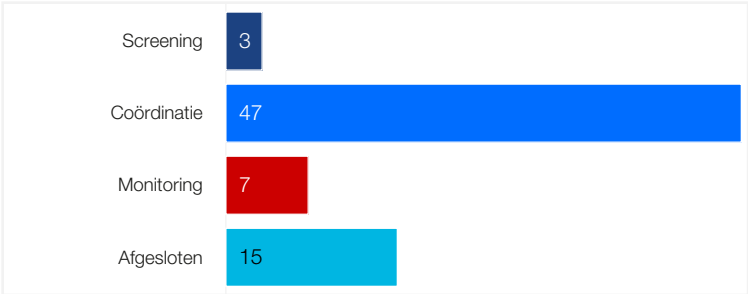
De proeftuin biedt ruimte om te werken aan methodische vernieuwing. Er wordt ingezet op het betrekken van de informele cirkel en het werken vanuit de levensloop en leefwereld van de jongere. De ontwikkeling van de werkwijze komt tot stand met inbreng van de betrokken reclasseringswerkers en PGA-experts. Het proces en de in de proeftuin te behalen resultaten worden gevolgd door een actieonderzoeker. Op dit moment zijn er 19 personen (TopX en lokale PGA) opgenomen in deze proeftuin, die loopt tot eind 2025.

De Re-Integratie Officier (RIO) speelt een centrale rol in het ondersteunen van specifiek die gedetineerden die zijn doorgegroeid in criminaliteit. Door samen te werken met verschillende partners richt de RIO zich op de belangrijke leefgebieden: zingeving en motivatie, huisvesting, werk, schulden en zorg. Tijdens en na de detentie biedt de RIO intensieve begeleiding, bouwt een vertrouwensband op en zorgt voor praktische ondersteuning, zoals solliciteren en contact met werkgevers. Het doel is om meer stabiliteit te bereiken, recidive te verminderen en een succesvolle re-integratie te realiseren, met de deelnemer altijd centraal. De RIO’s hebben nu zo’n 70 jongeren in de aanpak.

Inzet Re-Integratie Officieren

- **3** Re-integratie Officieren
- **71** Totaal aantal gedetineerden aangemeld voor RIO-traject

Waarvan in 2024:

We ontwikkelen nieuwe activiteiten op het gebied van werk, sport en opleiding als dat nodig is en ontsluiten zoveel mogelijk bestaand aanbod voor onze doelgroep. Het is belangrijk dat we het aanbod zowel in de persoonsgerichte aanpak als direct aansluitend aan de detentieperiode kunnen inzetten.

In de beginfase van GSPB is een aantal nieuwe initiatieven opgestart met als doel onze doelgroepen werkfit te maken en uit te laten stromen naar regulier werk. We monitoren de inspanningen en opbrengsten van deze initiatieven en stellen indien nodig de afspraken bij.

Recentelijk is de samenwerking met het WerkgeverServicePunt (WSP) van de gemeente opgezocht en werken we aan het ontsluiten van bestaand werkaanbod voor onze doelgroep, matching op maat en gaan we inventariseren of er nog ontbrekend aanbod is.

De interventie verzorgd door kickboksschool Colosseum Gym (CG) is dit jaar geëvalueerd en wordt doorontwikkeld. In eerste instantie was de doelstelling gericht op het behalen van een erkend ROC-sportdiploma. Dit is nog steeds mogelijk, alleen bleek deze doelstelling niet voor alle deelnemers weggelegd. De interventie richt zich nu ook op een bredere doelstelling, namelijk het verstevigen van (sociale) vaardigheden die nodig zijn om deel te nemen aan het werkzame leven. De trainers werken aan het veranderen van gedrag, zoals op tijd leren komen, houden aan afspraken, respectvol omgaan met anderen. Dit leidt ertoe dat het contact met ouders verbetert, het beter gaat op school en dat er werk wordt gezocht en gevonden. Om uitstroom naar passend werk te vergroten heeft Colosseum Gym in samenwerking met de gemeente een aantal business-to-business events georganiseerd. Dit moet nog zijn vruchten afwerpen en er zal ook in 2025 jaar weer op ingezet worden.

Gedurende 2024 namen 16 deelnemers deel aan de interventie CG, de meesten trainen nog steeds. Er zijn 3 kandidaten positief uitgestroomd (PGA-aanpak positief afgerond), 2 zijn gestopt door privéomstandigheden en 2 zijn voortijdig gestopt.

De IPTA-coaches (IPTA staat voor integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid) zijn vooral gericht op de (risico)jongeren in de leeftijd tussen de 16 en 27 jaar die geen werk of opleiding hebben. Deze interventie is bedoeld om de kans op recidive (herhaling van strafbaar gedrag) te verminderen. IPTA-kandidaten stromen uit als zij tenminste 6 maanden lang positieve resultaten behalen op school, bij een werkgever of ander soort dagbesteding, en er geen grote instabiliteit (meer) is op andere leefgebieden.

Casus

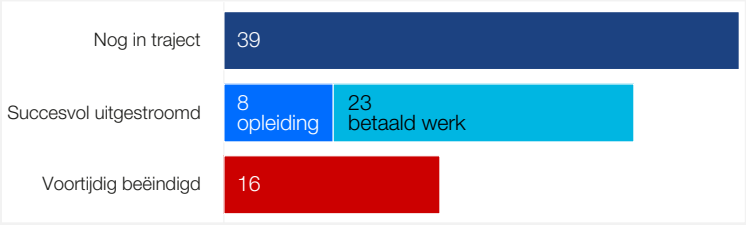
A. (26) kwam in beeld bij de IPTA-coach via Werk en Inkomen vanwege zijn bijstandsuitkering en eerdere problemen met justitie. Uit het kennismakingsgesprek bleek dat hij zich in een turbulente fase van zijn leven bevond en worstelde met zijn toekomstperspectief. Tijdens een gesprek gaf hij aan: “Ik sta op een kruispunt in mijn leven. Ik word ouder, ben net vader geworden en wil iets veranderen. Maar als jij met een goed plan komt, ben ik bereid om eraan te werken.” De IPTA-coach heeft toen duidelijk gemaakt dat hij zélf de initiatiefnemer was en twee maanden kreeg om na te denken over wat te doen, en geen delicten meer. Maar ook dat de IPTA-coach dan daadkracht zou tonen en naar middelen zoeken om dit voornemen te kunnen ondersteunen. Dit motiveerde hem om serieus na te denken over zijn toekomst. A. gaf uiteindelijk aan dat hij graag als brandwachter aan de slag wilde. Dit doel gaf hem een helder perspectief en de motivatie om zijn leven om te draaien. Door hem te ondersteunen met concrete stappen en middelen, werd hij in staat gesteld zijn ambities te realiseren. Er werd ingezoomd op zijn verantwoordelijkheden als jonge vader en benadrukt dat hij zelf de baas is over zijn toekomst. Dit gaf hem de benodigde focus om actief aan de slag te gaan.

Inmiddels is hij met succes aan het werk als brandwachter en zet hij zich nog steeds in voor een stabiele toekomst. Deze casus laat zien hoe persoonlijke begeleiding, duidelijkheid en het benoemen van iemands potentie kunnen bijdragen aan een positieve ommekeer in iemands leven.

Inzet IPTA-coaches

- **3** IPTA-coaches
- **100** Totaal aantal jongeren aangemeld voor IPTA-traject
- **86** jongeren daadwerkelijk deelgenomen IPTA-traject

Waarvan in 2024:

Bij 16 jongeren is het traject voortijdig beëindigd om uiteenlopende redenen, waaronder emigratie naar het buitenland, verhuizing naar een andere stad, onvoldoende motivatie om het traject voort te zetten, psychische klachten, verslavingsproblematiek die het dagelijks functioneren belemmert of het vinden van werk buiten het traject om.

Vanuit GSPB wordt een aantal interventies voor jonge aanwas en doorgroeiers bij andere organisaties gefinancierd. Zo zijn in 2024 zijn de jeugdreclasseringsorganisaties SAVE, Leger des Heils en de William Schrikker Stichting (WSS) op basis van een landelijke subsidie gestart

met drie nieuwe trajecten speciaal voor jonge aanwas en doorgroeiers.
Het gaat om:

- KansRIJK, waarbij kennis en expertise van de jeugdreclassering kan worden ingezet nog voordat er sprake is van een strafrechtelijk kader
- JR Plus, met extra begeleidingsuren om toezicht te houden binnen een bestaand strafrechtelijk kader; en
- Straatkracht, een nieuwe intensieve werkwijze binnen een bestaand strafrechtelijk kader voor jongeren van 12 tot en met 23 jaar, gericht op het ondersteunen van jongeren in het weg bewegen van een (georganiseerde) criminele en gewelddadige context, naar een positief, veiliger en prosociaal leven.

De jeugdreclasseringsorganisaties werken hierbij nauw samen met de experts van de persoonsgerichte aanpak van de gemeente Utrecht.

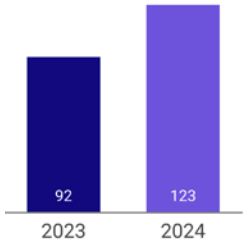
De organisatie We All Al Amal is per januari 2024 gestart met het bieden van extra en gerichte ondersteuning aan jongeren met een migratieachtergrond en een verstandelijke beperking die doorgroeien in criminaliteit. De persoonlijk begeleiders van We All werken aan vertrouwen om in contact te komen met zowel de jongere als zijn familie. Vandaaruit start het werken aan perspectief om hen op positieve wijze deel te laten nemen aan de samenleving. Vernieuwend bij de begeleiding is dat er een gedragswetenschapper en een islamitisch geestelijk verzorger betrokken zijn, zowel ter ondersteuning van de persoonlijk begeleiders als voor de jongere zelf. In 2024 is deze vorm van begeleiding en ondersteuning 5 keer ingezet.

Wat zien we gebeuren?

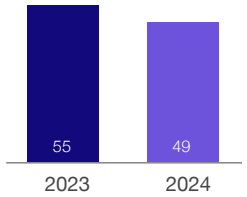
In de praktijk komen we regelmatig tegen dat een deel van de jongeren die vaker vast heeft gezeten, lastig te bereiken is voor hulp en ondersteuning. Ze zijn wantrouwend, zorgmijdend en hebben geen of lage motivatie om in gesprek te gaan. Ze hebben het vertrouwen in de overheid verloren. Dan is het toch belangrijk om aansluiting te blijven zoeken en in gesprek te komen over hun toekomst. Om bij deze jongeren toch een positieve verandering te bewerkstelligen en hun criminele carrière te doorbreken, is dus een lange adem nodig, waarbij er niet snel losgelaten wordt.

Het succes van onze aanpak staat of valt met het kunnen bieden van perspectief. Een van de grootste beschermende factoren om crimineel gedrag tegen te gaan, en tegelijkertijd een van de grootste knelpunten is huisvesting. Een deel van de (ex-)gedetineerden heeft Beschermd Wonen nodig, waar wachtlijsten voor zijn, of maakt gebruik van de maatschappelijke opvang waar al veel druk op staat. De bezuinigingen in het sociaal domein hebben daarom ook effect op de uitvoering van GSPB. Voor jonge aanwas en doorgroeiers gaan we de belangrijkste nten en oplossingsrichtingen inventariseren in 2025.

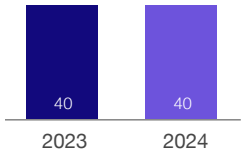
Lokale PGA
Caseload Jeugd

Top-X ZVHrU
Caseload Jeugd

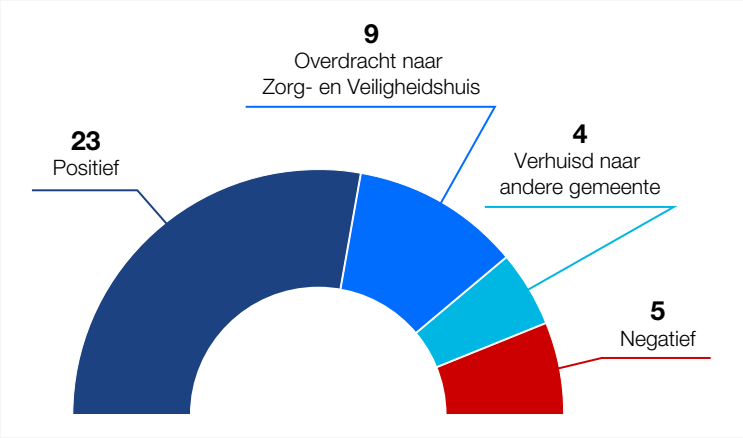

Top-X ZVHrU
Caseload volwassenen tot 27 jaar

Als jongeren/jongvolwassen instromen in de PGA zijn op verschillende leefgebieden zorgen. Zie grafiek 12 voor zicht op deze leefgebieden bij jongeren en jong volwassenen in de aanpak. Op de leefgebieden Sociaal netwerk, Houding, gedrag en vaardigheden en Tijdsbesteding komen de meeste zorgen voor. Ook zijn er vaak zorgen rondom Justitie en politiecontacten en over het uitblijven van Werk en Opleiding.
In vergelijking met de instroom uit 2023 valt op dat het aantal jongeren met acute problematiek iets is toegenomen: van 2 (van de 34) jongeren in 2023 naar 8 (van de 22) jongeren in 2024. Op de leefgebieden worden er in de PGA-interventies ingezet (als het Colosseum; FC Utrecht Inside/outside; IPTA coaches), maar ook intensief samengewerkt met (gemeentelijke) partners (als W&I, Buurteams, JoU, 3RO en SVMN). In het afgelopen jaar zijn er mede hierdoor 23 jongeren positief afgesloten in de lokale PGA. Grafiek 11 hieronder geeft hier een illustratie van.

Grafiek 11: Afgesloten casuïstiek 2024

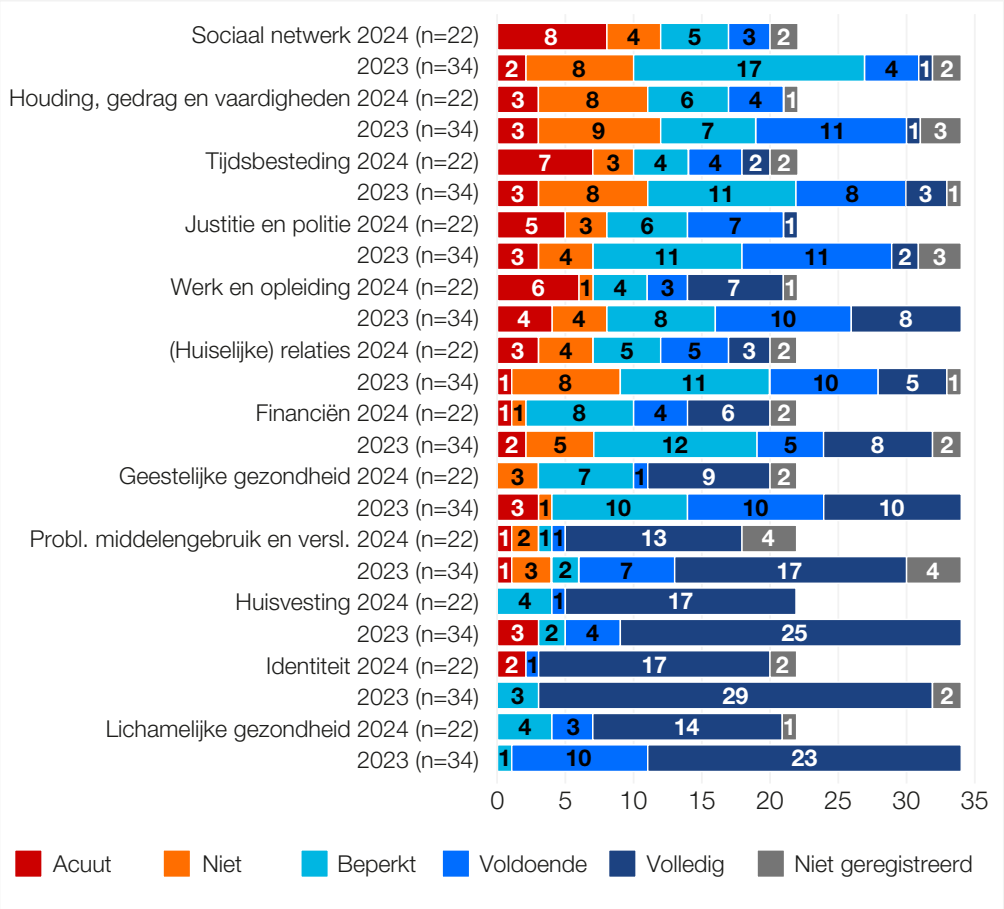
Uit kwalitatieve analyse van de afgesloten dossiers komt het volgende naar voren:

- Positief afgesloten | Bij het grootste deel van deze jongens zien we dat ze bij afsluiten van het dossier, niet meer negatief in beeld komen, hun houding (o.a. jegens politie) veranderd is en er geen nieuwe politiemutaties óf recidive is. Een groot deel van deze jongens heeft werk, volgt een opleiding (of een combinatie van beiden).
- Negatief afgesloten | Bij vijf jongeren is de aanpak negatief afgesloten. Ze zijn vaak niet gemotiveerd en willen (ondanks zeer veel inspanning) geen contact. Ze voldoen niet aan de criteria van het ZVHRU, waardoor een opschaling niet mogelijk is.
- Opgeschaald naar ZVHRU | Er zijn in het totaal 9 jongeren opgeschaald naar het ZVHRU. Bij deze jongeren is er sprake van recidive en/of een toename van zorgen op de leefgebieden (ondanks de ingezette interventies).

Hieronder een grafiek van belangrijke onderwerpen uit het leven van deze cliënten die we monitoren.

Grafiek 12: Beginmeting leefgebieden jongeren en jongvolwassenen (12-27 jaar), 2023–2024

Krachtenbundeling voor veiligheid

Stel, je hebt als professionals op het gebied van veiligheid verschillende specialiteiten, maar hetzelfde doel: de drugscriminaliteit onder jongeren verminderen. Wat is er dan logischer dan het bundelen van de krachten. Lees hier meer over hoe de gemeente Utrecht, Jeugdreclassering en twee andere reclasseringsorganisaties dat doen via het project Multi Disciplinair Toezicht. Lees meer: Krachtenbundeling voor veiligheid

Terug in maatschappij dankzij voetbal

Het project FC Utrecht Inside PI Nieuwegein bereidt Utrechtse gedetineerden voor op een terugkeer in de samenleving met een baan, zodat ze structuur in hun leven krijgen, legaal een inkomen verdienen en de criminaliteit achter zich kunnen laten. Hoofd detentie en re-integratie Ed Deij:

> “Investeren in mensen die leren om vooruit te komen en een beter leven te leiden, is waardevol.”

> “Een nieuw leven oppakken is ingewikkeld en het zal niet iedereen lukken. Vergelijk het maar met de natuur: met FC Utrecht Inside planten we zaadjes waarvan een deel opkomt en het zal redden. Ik hoop dat het er zoveel mogelijk zijn.”

Lees meer Terug in maatschappij dankzij voetbal

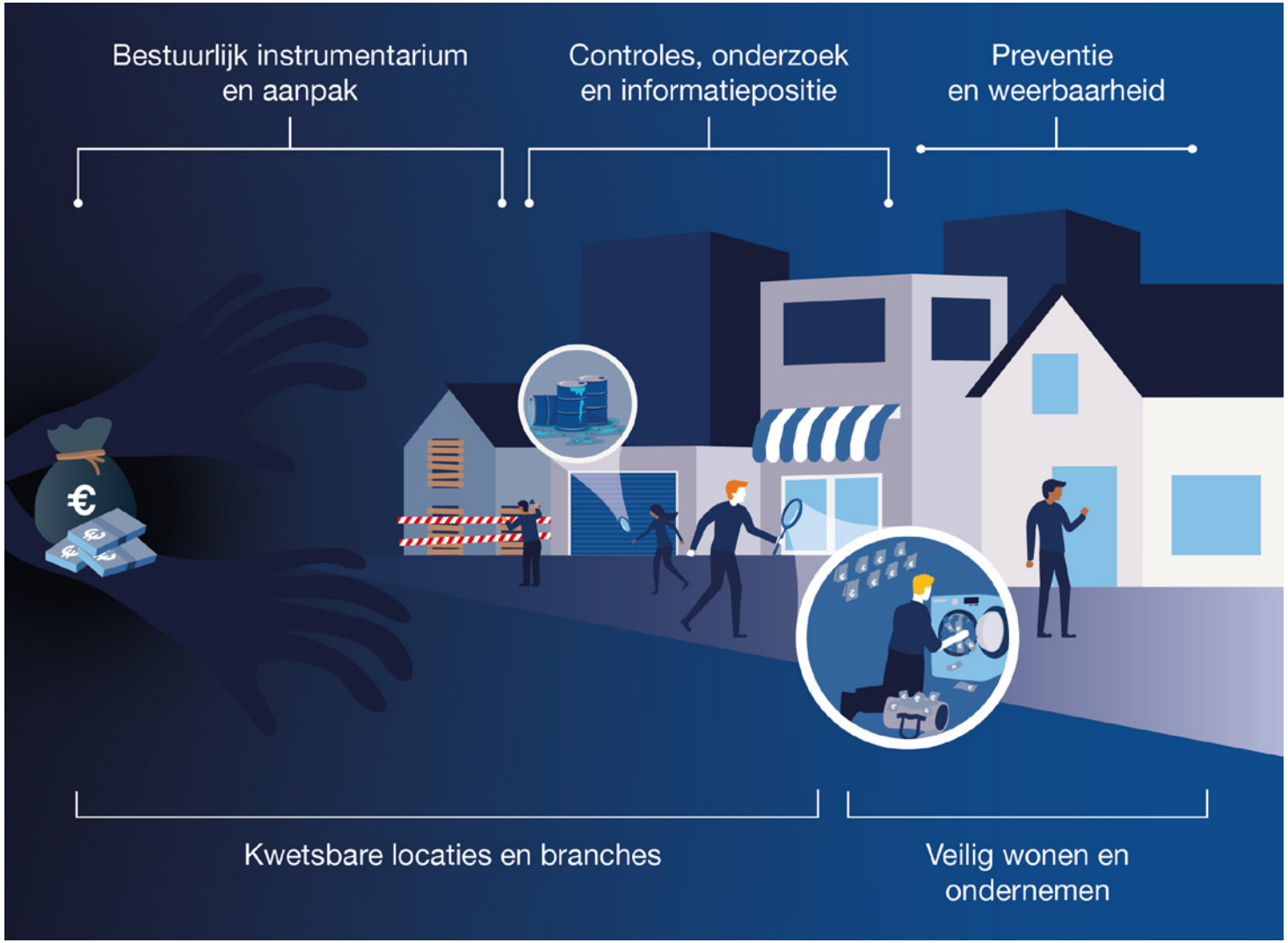
Ervaringen van onze ketenpartners

Voor de uitvoering van het programma ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ werkt de gemeente samen met een groot aantal bevlogen professionals in de stad. Binnen deze samenwerking ligt de focus op die gebieden waar jongeren extra vatbaar kunnen zijn voor jeugdcriminaliteit en waar de veiligheid en leefbaarheid onder druk staat. We weten dat het tijd kost om bij deze jongeren tot een duurzame gedragsverandering te komen. Maar we laten niet los. Eén van onze samenwerkingspartners is Rob Spaan die in zijn functie als regiomanager bij Samen Veilig Midden Nederland een waardevolle bijdrage levert aan een veilige en leefbare stad.

> ‘Delict-gedrag van jeugdigen kunnen wij niet los zien van hun gezins- en sociale omgeving waarin jeugdigen opgroeien.’ Aldus Rob Spaan van SAVE

Lees meer 3 vragen aan | gemeente Utrecht

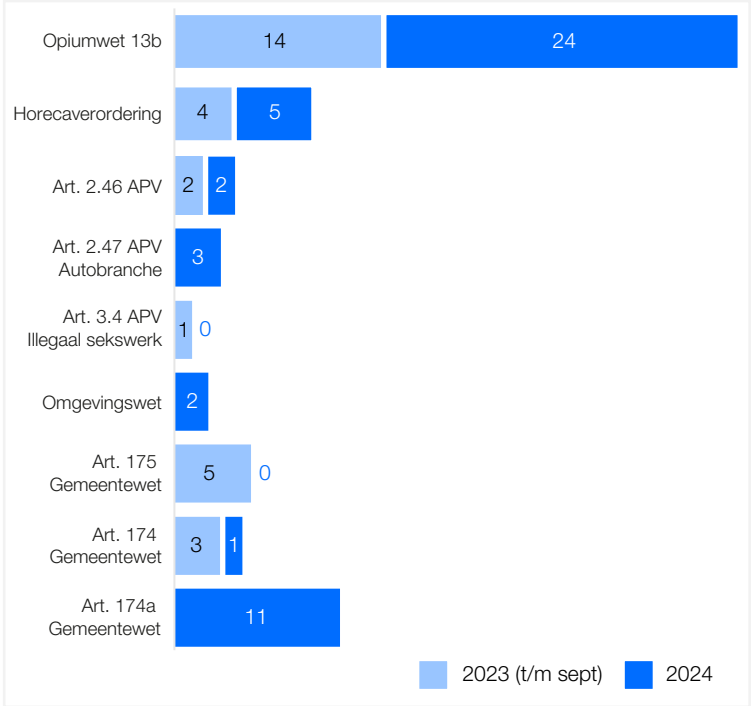
3.4 Pijler doorbreken criminele geldstromen

Stadsbrede inzet

Drugsgerelateerde criminaliteit is niet gebonden aan thema's, specifieke gebieden of gemeentengrenzen. Een deel van de inzet om de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit tegen te gaan is dan ook stadsbreed. Hierbij zetten we, waar nodig, het bestuurlijk instrumentarium in om de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit tegen te gaan en ernstige verstoringen van de openbare orde in onze wijken te herstellen.

Grafiek 13: Pandsluitingen

Wat deden we?

- We hebben 876 keer met het Bestuurlijk Utrecht Interventie Team (BUIT) locaties gecontroleerd, waarvan 392 keer op de ondermijnings-thema's die hieronder worden uitgelicht. In bovenstaande grafiek is te zien hoe het bestuurlijk instrumentarium stadsbreed is ingezet.
- In 2024 zijn er 39 explosies geweest in Utrecht. Een significante stijging ten opzichte van het totaal van 21 in 2023. Hoewel niet iedere explosie een motief heeft gerelateerd aan ondermijnende criminaliteit, hebben de explosies of het aantreffen van explosieven een maat-schappelijke impact. Als gemeente Utrecht zijn we betrokken bij het landelijke netwerk dat zich buigt over de gevolgen van explosies en het voorkomen ervan.
- Per 1 januari 2024 heeft de burgemeester de bevoegdheid, op grond van artikel 174a Gemeentewet, om ook bij een beschieting van een pand of het gebruik van een wapen tegen een pand een pand te kunnen sluiten.
- Als eerste gemeente van Nederland is de mogelijkheid in de APV opgenomen die het mogelijk maakt voor de burgemeester om op te treden bij het aantreffen van technische hulpmiddelen, zoals bakens en spionageapparatuur, in het geval het aannemelijk is dat deze middelen gebruikt worden om strafbare feiten mee te plegen.
- Er zijn afgelopen jaar in tientallen gevallen een last onder dwangsom opgelegd vanwege drugshandel.

Preventie en Weerbaarheid

Preventie en weerbaarheid is een belangrijk thema vanuit GSPB richting onze bewoners, ondernemers en professionals. De kern zit hem in het bewuster maken van wat er op het gebied van ondermijning kan spelen in hun buurt of werkveld én het vergroten van de meldingsbereidheid. Periodiek organiseren we bijeenkomsten op dit thema. Andere keren wordt er aandacht aan het thema besteed als onderdeel van de geprioriteerde thema's: vastgoed, financiële logistiek en transport & logistiek.

- Er zijn 525 Knock & Talk gesprekken gevoerd in verschillende wijken en naar aanleiding van verschillende incidenten. Tijdens deze gesprekken gaan we in gesprek met inwoners en ondernemers over signalen van ondermijnende criminaliteit en de mogelijkheden om deze signalen te melden.
- In 2024 zijn 17 bijeenkomsten georganiseerd voor en met bewoners of professionals uit de stad, waarbij we 679 bewoners en professionals hebben bereikt.

Wat zien we gebeuren?

Over de impact van explosies in de stad -
In 2024 zijn er aanzienlijk meer explosieven afgegaan, zowel in de provincie als in onze stad. Volgens de politie wordt vaak zwaar, professioneel vuurwerk gebruikt, zoals cobra's. Vaker gaan er meermaals explosieven af in dezelfde straat. Dit heeft grote impact voor omwonenden. In G4-verband delen we kennis en informatie over explosies bij woningen en bedrijven als manier om te intimideren. Bij ruim de helft van de explosies is geen link met criminaliteit, maar is sprake van ruzie.. We weten van controleacties samen met de politie dat er in de Utrechtse wijken explosief materiaal wordt verborgen. Bijvoorbeeld ook om plofkraken mee te plegen. Schuurtjes en garageboxen zijn hiervoor aantrekkelijke plekken vanwege de beperkte sociale controle. Het opslaan van zwaar explosief materiaal midden in een woonwijk is een reëel veiligheidsrisico. Daarom organiseren we met partners regelmatig integrale controles.

Afbeelding 7: Knock & Talk gesprekken

Vastgoed

Wat deden we?

- In 2024 hebben we deelgenomen aan de nieuwe campagne van M., die zich richt op de kwetsbare huurder. We doen dit in samenwerking met een groot deel van de Utrechtse woningbouwcorporaties. Naast het feit dat we hierin samen optrekken met nieuwe partners, draagt dit ook bij aan de bewustwording en mogelijk ook de meldingsbereidheid in de stad.
- We werken aan de relatie met woningbouwcorporaties. In dit kader zijn er onder meer gesprekken geweest over ondermijning in brede zin, over samenwerking op dit thema en meer specifiek ook over garageboxen naar aanleiding van controles in het kader van plofkraken. De samenwerking tussen de gemeente en woningbouwcorporaties is essentieel om ondermijning in de vastgoedsector effectief aan te pakken. Het doel is om signalen van criminele activiteiten sneller op te merken, de veiligheid en leefbaarheid in wijken te waarborgen en samen sterker op te treden tegen criminele invloeden in de woningmarkt. Dit draagt bij aan een veiligere stad en een meer integere vastgoedsector.
- We hebben een training voor sociaal beheerders van de Utrechtse woningcorporaties georganiseerd over het signaleren en melden van signalen van ondermijnende criminaliteit. Sociaal beheerders kunnen een belangrijke schakel zijn als het gaat om signaleren van misstanden bij huurwoningen. Alle corporaties waren goed vertegenwoordigd. We hebben hierin samen opgetrokken met politie en Stichting M (voorheen: Meld Misdaad Anoniem). De reacties van de deelnemers waren positief. Zo gaf iemand aan dat ze signalen had geleerd die haar bekend voorkwamen, maar waarvan ze nu besefte dat er misschien meer speelde. We gaan hier vervolg aangeven. Zie ook het praktijkverhaal.

Wat zien we gebeuren?

- Uit onderzoek (2020)[1] is gebleken dat ongeveer 40.000 woningen en 10.000 bedrijfspanden zijn benut voor het faciliteren van ondermijnende criminaliteit. Uit recent onderzoek[2] blijkt dat 41% van het crimineel vermogen wordt witgewassen via vastgoed. Afgelopen jaar bleek dat ook Utrechtse garageboxen worden gebruikt als opslaglocatie voor auto's en explosieven voor plofkraken. Landelijk werden in woningen ook drugslabs ontdekt. Onlangs bleek dat criminelen die gelinkt kunnen worden aan drugshandel op grote schaal hypotheekfraude hebben gepleegd en daarmee woningen hebben opgekocht[3]. Tot slot wordt vastgoed misbruikt voor het aanbieden van illegale diensten zoals illegaal sekswerk of illegale kansspelen.

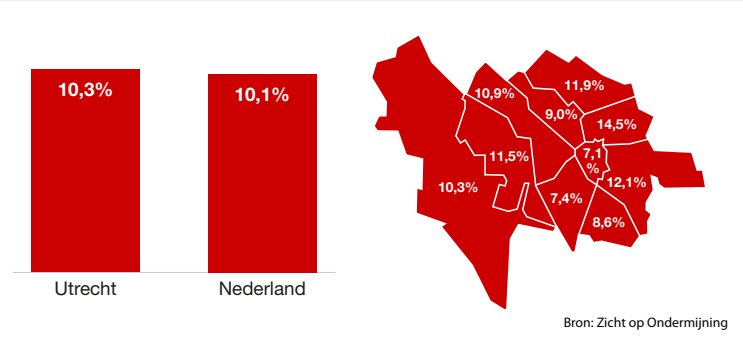
Bijeenkomst sociaal beheerders woningcorporaties -
Criminelen hebben vastgoed nodig voor hun illegale praktijken. Zij gebruiken soms huurwoningen om wapens en cash of andere spullen op te slaan, voor drugshandel of voor illegaal sekswerk. Sociaal beheerders van woningcorporaties kunnen een belangrijke schakel zijn bij het signaleren van het misbruik van huurwoningen. Door hun werk zijn ze persoonlijk ook interessant voor criminelen. Daarom organiseerde de gemeente speciaal voor deze medewerkers een bijeenkomst.

De gemeente vertelde over de Utrechtse aanpak van ondermijnende criminaliteit en het herkennen van signalen van criminele of verdachte situaties. De politie presenteerde actuele cijfers en vertelde hoe zij meldingen afhandelen. Meld Misdaad Anoniem legde uit wat 'anoniem melden' inhoudt en hoe deze onafhankelijke organisatie meldingen doorgeeft aan de politie zonder dat de melder bekend wordt. Het programma werd afgesloten met een trainer/acteur. Hij liet de sociaal beheerders nadenken over hun zichtbaarheid en herkenbaarheid. Draag je je bedrijfskleding ook in je vrije tijd? En wat plaats je op sociale media? Hij gaf ook tips om beter weerbaar te zijn tegen agressie of intimidatie. Het grote aantal deelnemers liet zien dat er behoefte was aan deze informatie en aan het delen van ervaringen.

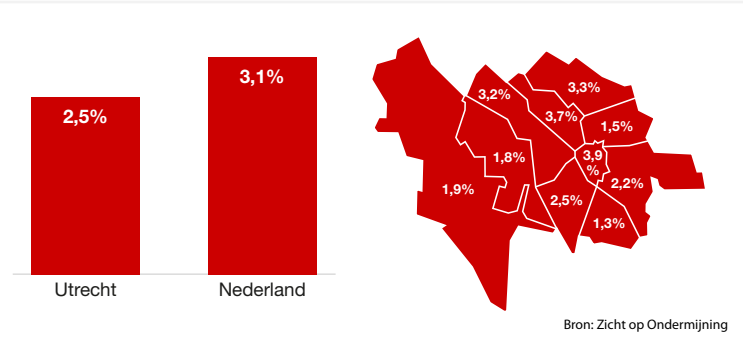
1 Kruize, P., Gruter, P. (2020). 'Criminele gebouwen' De faciliterende rol van woningen en bedrijfsruimten bij ondermijnende criminaliteit in Nederland en vier EU-landen.
2 Europol: vastgoed geliefd bij witwassende Europese criminelen
3 Crimineel netwerk kocht honderden woningen via listige hypotheekfraude

Grafiek 14: Percentage woningen aangekocht met ongeregistreerd vermogen (2018)

Bron: Zicht op Ondermijning

Grafiek 15: Percentage verblijfsobjecten in bezit van eigenaar met een veroordeling in de afgelopen 10 jaar (2022)

Bron: Zicht op Ondermijning

Interventies vastgoed

- **5** Bewustwordingssessies georganiseerd
- **146** Deelnemers bewustwordingssessies
- **2** MMA campagnes op het thema Vastgoed
- **14** Controles BUIT in het kader van Vastgoed
- **14** Bibob zaken over Vastgoed
- **4** Bibob zaken over 2.47 APV Vergunningsplicht

Financiële logistiek

Wat deden we?

In 2024 hebben we op een projectmatige manier gebouwd aan een beeld op criminele geldstromen. Er is gewerkt aan o.a. onderstaande projecten:

- Als witwasgevoelige sector hebben we vijf kantoren van een Money Transfer Organisation (MTO) gecontroleerd. Ter voorbereiding op deze controles hebben we verschillende gesprekken gevoerd met de brancheorganisatie voor MTO's (NVGTK) om meer specifieke kennis op te doen over de werking van de betaaldienst in deze branche. Tijdens de controles constateerden we verschillende onregelmatigheden, zoals een grote hoeveelheid paspoorten en inlogcodes voor de betaaldienst die voor iedereen beschikbaar waren. Deze controles hebben vervolgens geleid tot integrale casuïstiek binnen het RIEC - samenwerkingsverband. De waargenomen misstanden zijn gedeeld met de verantwoordelijk toezichthouder, De Nederlandsche Bank (DNB). De werkwijze rondom de aanpak is tevens uitgeleerd aan het RIEC, zodat andere gemeenten in de regio Midden-Nederland gebruik kunnen maken van dit kennisfundament.
- Op initiatief van de gemeente Utrecht is er binnen het Financieel Expertise Centrum (FEC) – waarin financiële opsporingsdiensten-en toezichthouders samenwerken – samen met de G4-steden voor het eerst een project gestart waarbij gemeenten actief deelnemen. Dit project richt zich op het verkrijgen van inzicht in de MTO-sector vanuit het perspectief van een opsporingsdienst, de toezichthouder en het beeld in de praktijk. Doelstelling is om zo (landelijk) barrières te kunnen opwerpen om crimineel misbruik van de MTO-sector tegen te gaan.
- We zijn, samen met politie, gestart met het bestuurlijk controleren van goudhandelaren. Uit het fenomeenbeeld malafide goudhandel van de voormalige Nationale Samenwerking tegen Ondermijnende Criminaliteit (NSOC) en de Quickscan van het RIEC Midden-Nederland blijkt dat dit een witwasgevoelige branche is. De mogelijkheid om het instrument van de DOR controles in te zetten, is hierin uitermate van belang. Het biedt ons de kans om zicht te verkrijgen op de administratieve werkelijkheid in een onderneming en om die werkelijkheid af te zetten tegen de waargenomen bedrijfsvoering ter plaatse. Bij de controles die zijn uitgevoerd bleek dat het merendeel van de ondernemers (ongeveer 60%) het Digitaal Opkopers Register niet op orde hadden, werden er grote stapels geld aangetroffen en bij één ondernemer werden valse inscripties ingeslagen. Deze controles hebben vervolgens geleid tot integrale casuïstiek binnen het RIEC - samenwerkingsverband.

Wat zien we gebeuren?

- Door actief te investeren in de (integrale) samenwerking met veiligheidspartners is zijn we als gemeente beter in staat om systeembarrières te ontwikkelen, gericht toezicht te vergroten, te handhaven met lef, en leren wij kennis-en expertise actief uit.
- Met behulp van de analyse van de Financial Intelligence Unit (FIU) vormen we de komende periode meer beeld op de problematiek in een andere Utrechtse sector. Op basis van deze inzichten wordt een nieuwe projectmatige aanpak vormgegeven.

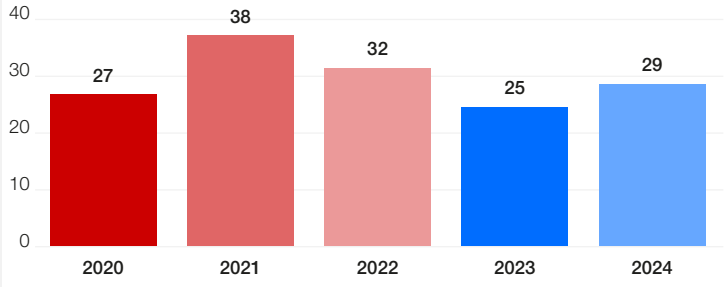
Afbeelding 8: MTO's (2023–2024)

3 Controledagen georganiseerd → **26** MTO's gecontroleerd → **3** RIEC-casussen opgestart

Afbeelding 9: Goudhandelaren (2024)

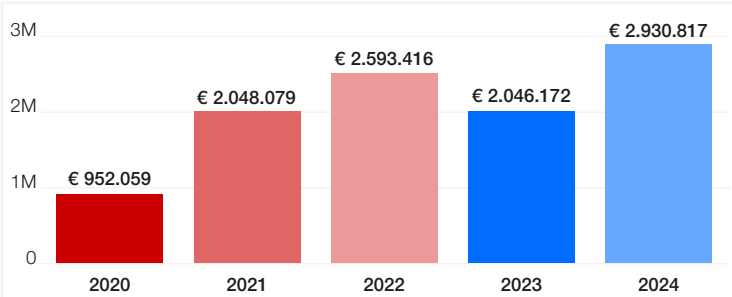
2 Controledagen georganiseerd → **7** Goudhandelaren gecontroleerd → **2** RIEC-casussen opgestart

Grafiek 16: Witwassen in aantallen bekend bij de politie

Bron: Politie

Grafiek 17: Afpakken/waardebeslag

Bron: Politie

Praktijkverhaal: Aanpak witwasgevoelige sector

De gemeente heeft de aanpak van criminele geldstromen geprioriteerd in 'Grenzen stellen, perspectief bieden'. Er is in 2024 aandacht besteed aan de aanpak van witwassen met behulp van geldtransactiekantoren. Uit onderzoek is gebleken dat er in deze sector een verhoogd risico is op witwassen.

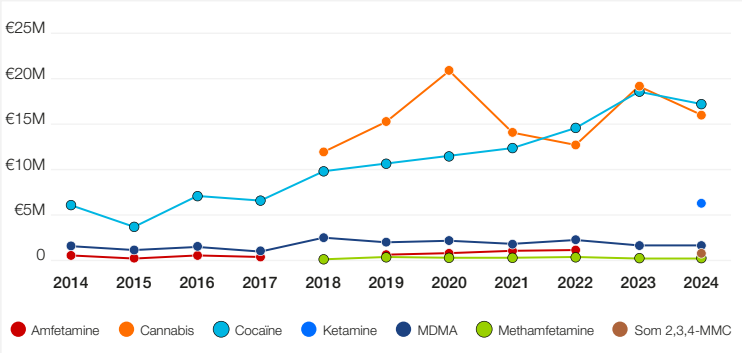
Controle van de Utrechtse Money Transfer sector -

Bij de aanpak om criminele geldstromen te doorbreken heeft de gemeente medio 2023 en in de loop van 2024 meerdere bestuurlijke controles uitgevoerd in de Utrechtse Money Transfer-sector (MTO's). Daarbij werden diverse misstanden waargenomen. Inspecteurs van het Bestuurlijk Utrechts Interventieteam (BUIT) werden vooraf getraind door de Nederlandse Vereniging voor Geldtransferkantoren (NVGTK) in het herkennen van een afwijkende, potentieel malafide, bedrijfsvoering. Hierdoor waren zij konden zij misstanden goed herkennen. Lees hier verder: Controle van de Utrechtse Money Transfer sector

Tabel 3: DOR controles

DOR controles	2023	2024
Ondernemers bij start van het jaar	235	240
Uitgevoerde fysieke controles	18	31
Uitgevoerde digitale controles	173	78
Overtredingen geconstateerd	1	10
LOD's opgelegd	0	2

Grafiek 18: Schatting straatwaarde per drugs

Dit jaar zijn voor het eerst rioolwatermetingen gedaan in Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern. Het figuur over analyse drugsgebruik is inclusief Leidsche Rijn en Vleuten-de Meern, waardoor de straatwaarde hier iets hoger is dan deze grafiek laat zien.

Transport en logistiek

Wat deden we?

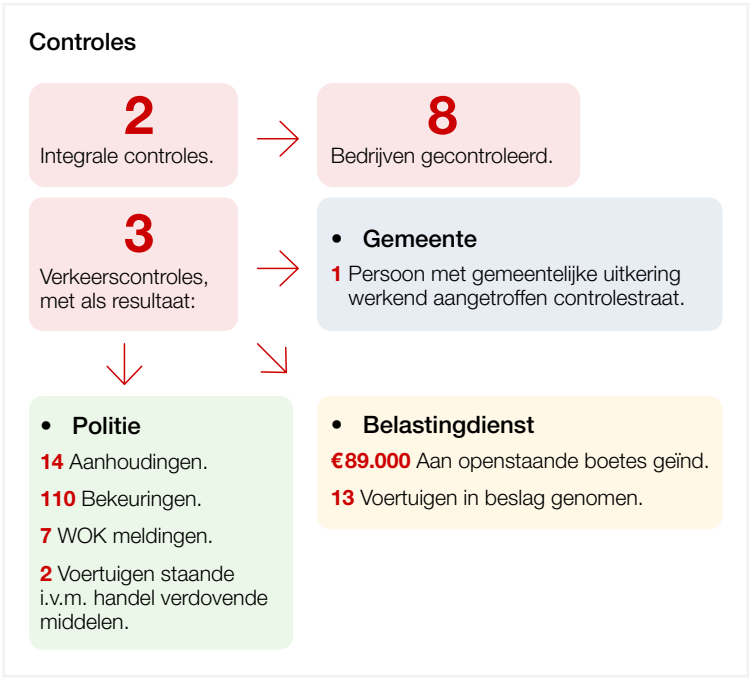
- Binnen Zicht op Ondermijning is een nieuw onderzoeksthema gestart 'Zicht op Logistieke Knooppunten', waar in een samenwerkingsverband van partners (o.a. SKC, Politie, Douane, div. mainport-autoriteiten en gemeenten) werken aan een datagedreven beeld bij ondermijning via logistieke knooppunten. Utrecht is hierop aangesloten. In november 2024 is een eerste beeld opgeleverd waarin logistieke knooppunten in beeld zijn gebracht.
- De komende periode worden op basis van data een aantal onderzoeksvragen beantwoord, waaruit een beeld bij ondermijning op deze knooppunten kan worden gedestilleerd. Vervolgens kijken we, samen met partners, hoe we hierop kunnen interveniëren.
- In 2024 hebben we samen met partners binnen het RIEC-samenwerkingsverband vier integrale verkeerscontroles gericht op ondermijning georganiseerd.

Wat zien we gebeuren?

Kijkend naar de ontwikkelingen op het gebied van ondermijning, waaronder de problematiek rondom ondermijning in de zorg, en het feit dat we als gemeente minder handelingsperspectief hebben op het gebied van transport en logistiek, kiezen we ervoor om bij deze portefeuille aan te sluiten bij de inspanningen van andere partners met een groter handelingsperspectief.

Landelijk wordt er gewerkt aan de aanpak van drugscriminaliteit rondom havengebieden. Als stad met een belangrijke binnenhaven voor overslag van containers blijven we met TMA Logistics (voorheen Container Terminal Utrecht (CTU)) in gesprek over signalen van ondermijnende criminaliteit.

Afbeelding 10: Controles Transport en Logistiek

Focusgebieden

Praktijkverhaal:
Lees hier een artikel uit het Algemeen Dagblad over een pandsluiting. De burgemeester heeft het pand voor zes maanden gesloten. Autobedrijf dat op bijzondere uren werd bezocht, blijkt illegale goktent: 'Ideaal pand, lekker uit de loop' | Utrecht | AD.nl

Dat het de goede kan opgaat, gaf de ondernemersvereniging vorig jaar al aan in deze krant. Het bedrijventerrein moet echter van ver komen, de e eigenaar van een autobedrijf lacht als hij het verhaal hoort. "Er is zo altijd wel iets te vinden. Maar als je het over de hele linie bekijkt, is het er hier flink frisser op geworden. Nieuw Overvecht wordt langzaam weer een normaal bedrijvenpark, waarvan 95 tot 99 procent van de ondernemers gewoon deugt."

Op basis deze van deze sluiting hebben we een Knock & Talk gesprek georganiseerd op BTNO om op een laagdrempelige manier met ondernemers het gesprek hierover aan te gaan. We hebben tijdens deze actie 30 ondernemers gesproken.

Wat deden we?

Op Amsterdamsestraatweg:

- Door Bureau Broekhuizen is een onderzoek gedaan naar meldingsbereidheid op de Amsterdamsestraatweg. We hebben 6.000 adressen op en om de Amsterdamsestraatweg een brief gestuurd. We hebben via social media en met onze Ondermijningsbus op de markt ook aandacht gevraagd voor het invullen van de vragenlijst. In totaal hebben we van 1.150 mensen antwoorden op de vragenlijst opgehaald. Het onderzoek naar meldingsbereidheid is daarmee ook een interventie geweest om met de bewoners en ondernemers van de Amsterdamsestraatweg in gesprek te zijn over signalen van ondermijnende criminaliteit. We hebben een beter beeld gekregen van het mechanisme dat specifiek op de ASW van invloed is op de meldingsbereidheid. De uitkomsten nemen we vervolgens mee in onze communicatie en verdere inzet op de ASW.
- Op de Amsterdamsestraatweg zijn 61 controles vanuit BUIT uitgevoerd om de effecten van drugsgerelateerde criminaliteit tegen te gaan. Ook zijn er 48 Knock & Talk-gesprekken gevoerd.

Op bedrijventerrein Nieuw Overvecht:

- Om een goed beeld te krijgen van de effecten van de vergunningplicht voor de autobranche heeft er in 2024 een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden. Onderdeel van de evaluatie was onder andere een uitvraag aan ondernemers, waaraan 31 ondernemers hebben deelgenomen. De evaluatie laat zien dat we voorzichtige stappen de goede kant op zetten, waarbij de vergunningplicht een belangrijke bijdrage heeft gehad. Op basis van deze evaluatie heeft de burgemeester het voornemen geuit om de vergunningplicht op BTNO te verlengen. Op BTNO zijn 186 controles vanuit BUIT uitgevoerd, waarvan 133 in het kader van de vergunningsplicht. Ook zijn er 179 Knock & Talk gesprekken gevoerd op het bedrijventerrein. Er zijn 4 panden gesloten voor exploiteren zonder vergunning.
- Tijdens verschillende bijeenkomsten met ondernemers en vastgoedeigenaren is het specifiek gegaan over mogelijke signalen van ondermijnende criminaliteit en waar zij terecht kunnen om deze signalen te melden.

Informatiebrief september 2024: "Beste ondernemer, De gemeente wil de veiligheid en leefbaarheid van Bedrijventerrein Nieuw Overvecht verbeteren en crimineel gedrag tegengaan…. Met deze brief informeren we u over het vervolg van de vergunningplicht". Zie Informatiebrief ondernemers plan verlengen vergunningplicht BTNO.

Wat zien we gebeuren?
We zien dat een gebiedsgerichte aanpak niet alleen een lange adem vergt, maar dat het ook van belang is dat ervaren knelpunten op andere thema's dan ondermijning van belang zijn om op te pakken. Om op die manier te werken aan vertrouwen in de gemeente. Dat vraagt inzet en afstemming met andere afdelingen en partners om dit onder de aandacht te brengen.

ASW
- **48** Knock & Talk gesprekken gevoerd
- **7** acties/bijeenkomsten meldingsbereidheid
- **288** Ondernemers en bewoners bereikt
- **3** MMA meldingen ontvangen
- **61** BUIT controles

BTNO
- **179** Knock & Talk gesprekken gevoerd
- **5** acties/bijeenkomsten meldingsbereidheid
- **245** Ondernemers en bewoners bereikt
- **0** MMA meldingen ontvangen
- **186** BUIT controles

BTNO vergunningplicht
- **111** Vergunningsaanvragen
  Waarvan:
  - 86 Verleend
  - 3 Geweigerd
  - 13 Buiten behandeling gelaten
  - 7 In behandeling
  - 2 Nieuw
- **133** BUIT controles i.h.k.v. vergunningsplicht
- **18** Autobedrijven verhuisd/gestopt
- **16** Nieuwe autobedrijven op BTNO

Lees meer over acties op de Amsterdamsestraatweg gericht op de aanpak ondermijning en het onderzoek meldingsbereidheid.

Lees meer over de acties op de Bedrijventerrein Nieuw Overvecht gericht op de aanpak ondermijning en de verplichte vergunning voor de autobranche.

3.5 Tot slot

Vooruitblik tussentijdse evaluatie 2025

We werken toe naar een tussentijdse evaluatie van Grenzen stellen, perspectief bieden eind 2025. We willen hierbij de vraag beantwoorden wat het beeld is van de problematiek anno 2025 en wat we leren van de voorgaande jaren Deze review kan worden gebruikt voor de nieuwe collegeperiode na de verkiezingen 18 maart 2026. Hoe doet Utrecht het? Hoe staat het met de effecten van de drugscriminaliteit in de stad? Wat is het probleem? Hebben we verschil gemaakt met onze inspanningen in het kader van GSPB/PmG? Wat kan minder (= niet effectief gebleken = stoppen) wat kan meer (= extra interventies)? Inclusief aandachts- verbeterpunten voor de samenwerking met onze partners.

Uitkomsten van deze evaluatie worden meegenomen in de volgende voortgangsrapportage van de Veiligheidsagenda 2023–2026.

4

Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid

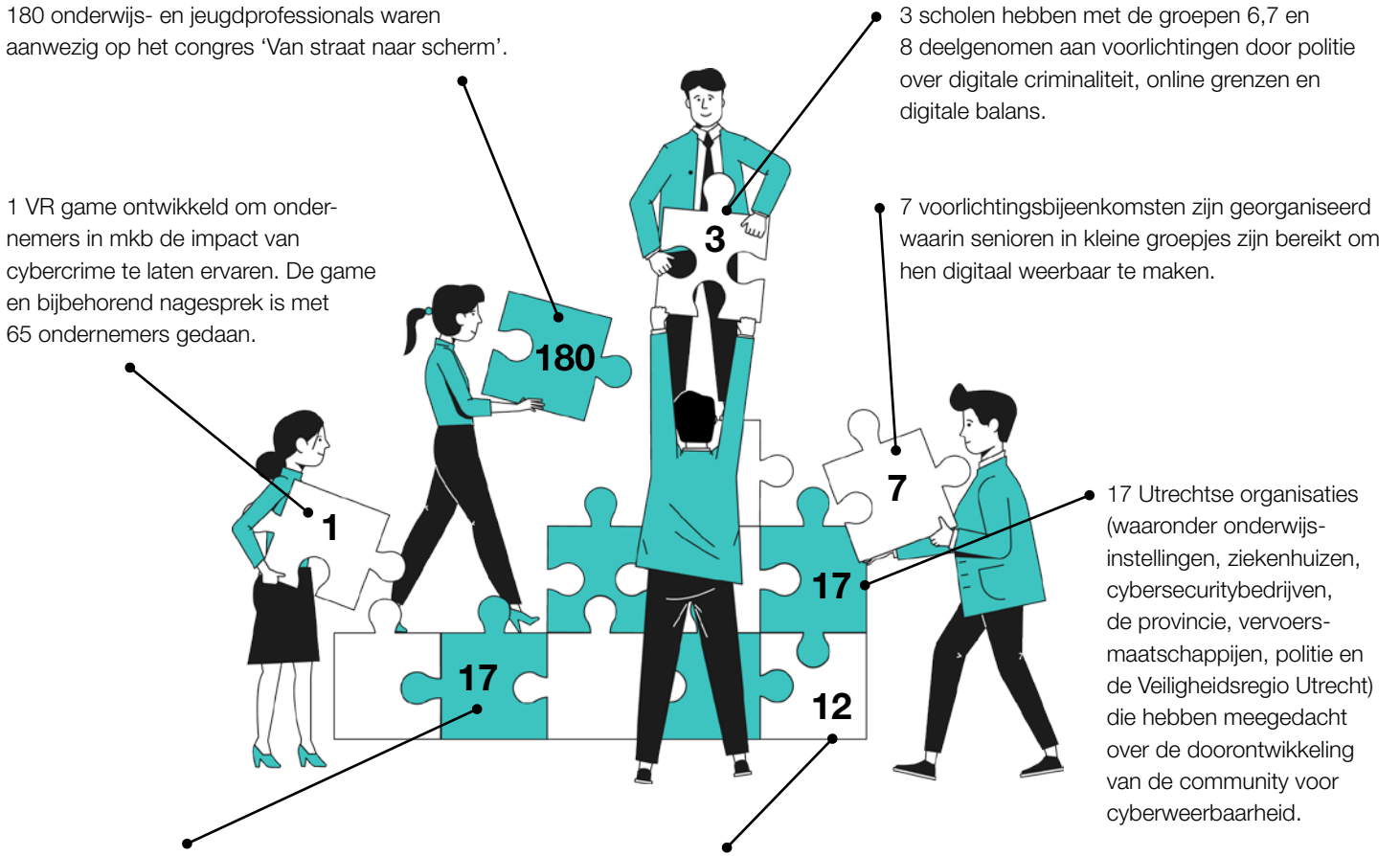
4.1 In het algemeen

Het Openbaar Ministerie en de Nationale Politie publiceerden medio 2024 het Cybercrimebeeld Nederland 2024. Hieruit blijkt dat cybercriminelen steeds vaker datadiefstal en -handel inzetten als afpersingstactiek. Een opvallende trend is dat de helft van de verdachten 25 jaar of jonger is. Het rapport onderstreept het belang van samenwerking tussen publieke en private partijen voor een systemische aanpak van deze dreiging. Daarnaast laat het Cybersecuritybeeld Nederland 2024 (CSBN 2024) zien dat de digitale dreiging voor Nederland groot en veelzijdig is, met aanvallen van statelijke (door overheden gesteunde groepen of instanties die cyberaanvallen uitvoeren voor spionage, sabotage of geopolitieke invloed) en criminele actoren als belangrijke risico's.

De geopolitieke spanningen, economische crises, of conflicten leiden o.a. tot cyberaanvallen of een verhoogde digitale kwetsbaarheid en vragen om voortdurende aandacht voor en aanpassing van de strategie. Storingen kunnen leiden tot grootschalige uitval, wat de noodzaak benadrukt van een brede aanpak om digitale risico's te beheersen.

Het vergroten van de weerbaarheid tegen digitale criminaliteit of uitval is belangrijker dan ooit. Utrechtse bewoners en ondernemers moeten zich bewust zijn van digitale risico's, weten hoe te handelen en het nemen van concrete stappen is dan het begin. In het voorjaar van 2024 stelde het college het Uitvoeringsprogramma Vergroten digitale weerbaarheid vast dat op 1 februari 2024 ter informatie met uw raad is gedeeld. Hieronder staat welke activiteiten uit het uitvoeringsprogramma we in 2024 uitvoerden.

Afbeelding 11: inzet digitale weerbaarheid 2024

180 onderwijs- en jeugdprofessionals waren aanwezig op het congres 'Van straat naar scherm'.

3 scholen hebben met de groepen 6,7 en 8 deelgenomen aan voorlichtingen door politie over digitale criminaliteit, online grenzen en digitale balans.

1 VR game ontwikkeld om ondernemers in mkb de impact van cybercrime te laten ervaren. De game en bijbehorend nagesprek is met 65 ondernemers gedaan.

7 voorlichtingsbijeenkomsten zijn georganiseerd waarin senioren in kleine groepjes zijn bereikt om hen digitaal weerbaar te maken.

17 Utrechtse organisaties (waaronder onderwijsinstellingen, ziekenhuizen, cybersecuritybedrijven, de provincie, vervoersmaatschappijen, politie en de Veiligheidsregio Utrecht) die hebben meegedacht over de doorontwikkeling van de community voor cyberweerbaarheid.

17 studenten hebben nagedacht over hoe ondernemers bereikt kunnen worden met de interventie 'Cybercheck'.

12 Utrechters die een diepte-interview hebben gehad over aan- en verkoopfraude.

4.2 Wat deden we in 2024?

Op vele plekken en met diverse partners organiseerden we trainingen, campagnes en bijeenkomsten voor de verschillende doelgroepen. We gingen verder met de ontwikkeling van Stadsmakers Digitale Veiligheid. Zij hebben nu hun eigen voorlichtingsreeks, genaamd Stadsmakers on Tour, en zijn betrokken bij voorlichtings- en trainingsactiviteiten. We lieten onderzoek doen naar de aangiftebereidheid, met als doel adviezen te krijgen hoe we deze kunnen vergroten. Het onderzoek richtte zich op aan- en verkoopfraude omdat deze vorm het meest voorkomt. We zijn in overleg met o.a. politie hoe we de uitwerking op kunnen pakken.

> **Slachtoffer aankoopfraude, 65 jaar:** *"Als m'n fiets gestolen is doe ik wel aangifte, maar nu niet. Hier heb ik zelf een handeling gedaan waardoor ik zelf die gegevens heb verstrekt. Ik heb nooit iemand m'n fietsensleutel gegeven."*

In opdracht van het ministerie van J&V startten we met het ontwikkelen van het dashboard Zicht op gedigitaliseerde criminaliteit, als onderdeel van Zicht op ondermijning. Dit dashboard moet gemeenten en andere betrokkenen een beter beeld geven van de lokale trends en ontwikkelingen van onder andere slachtoffer- en daderschap van digitale criminaliteit. Het dashboard komt naar verwachting voorjaar 2025 online.

We stemden regelmatig af met andere G4 collega's om op thema's samen op te trekken, bijvoorbeeld in het verbeteren van onze lokale informatiepositie of bestuurlijk instrumentarium.

Kinderen, jongeren en ouders/verzorgers

Drie scholen namen in 2024 met groep 6, 7 en 8 deel aan het Mobiel Media Lab (MML) van de politie. Dit is een opvallende vrachtwagen van de politie die in het hele land wordt ingezet met als doel in gesprek te gaan met mensen over verschillende veiligheidsthema's. In het MML vertelden de wijkagenten meer over de online wereld en werd aansluitend een Kahoot quiz gespeeld over digitale veiligheid. In de klas kregen de leerlingen voorlichting over online grenzen. In de Week van de Mediawijsheid is extra aandacht besteed aan 'de digitale balans' in het MML. Er werd thema's besproken als schermgebruik en de balans tussen on- en offline zijn. Hierdoor worden kinderen bewust van hun onlinegedrag en krijgen ze informatie over wat ze moeten doen als ze online met iets te maken krijgen.

Omschrijving foto: Kinderen krijgen les in het Mobiel Media Lab

Cybercrimebus langs basisschool in West

Wendy van Hees, Politie, wijkagent Oog in Al:
'Vanwege een casus in West, waarbij meisjes in de basisschoolleeftijd werden toegevoegd in een Whatsapp-groep door een onbekende en persoonlijke vragen kregen, zijn we met de Cybercrimebus langsgegaan bij meerdere basisscholen in de wijk. Dit deden we samen met onze partners van de gemeente.

In de bus spelen kinderen een escaperoom, waar zij keuzes maken over online grenzen en gedragingen. Na afloop voeren we een gesprek over de gemaakte keuzes en waarom zij zo gekozen hebben. De meiden vertelden over hun ervaringen met groepschats, en wat er speelt op het gebied van de online leefwereld, op de school en in de wijk. Tot slot deelden we concrete tips over wat de leerlingen kunnen doen om te voorkomen dat ze in groepschats worden toegevoegd en wat ze kunnen doen als dit wel gebeurt. Voor ons is dit een goede manier om aangehaakt te blijven bij wat er speelt op de school en in de wijk."

Quote van een van de meiden:
'Mijn ouders kijken soms over mijn schouder mee als ik op social media zit. Goede controle kan soms problemen voorkomen.'

Op 19 november organiseerden we het congres 'Van straat naar scherm: kinderen en jongeren digitaal weerbaar'. We deden dit met meerdere partners in de stad die met de digitale weerbaarheid van Utrechtse jeugd bezig zijn: JoU, DOCK, Bibliotheek Utrecht, PCOU Willibrord en de pedagogische opleidingen van de Hogeschool Utrecht en de Marnix Academie. Ruim 180 jeugd- en onderwijsprofessionals konden kennis maken met verschillende initiatieven op het gebied van digitale weerbaarheid. We hadden het over kansen en hoe we krachten konden bundelen en netwerken vormen.

Tijdens het congres bespraken we 'de digitale opvoeding' en de rol en taak Utrechtse jeugd- en onderwijsprofessionals hierin. In inspirerende workshops besteedden we aandacht aan actuele thema's zoals cyberpesten, filterbubbels en mediagebruik. De sessies boden handvatten en inzichten om samen te werken aan een veiliger en bewuster digitaal klimaat voor onze jeugd van 0 tot 24 jaar. Uit de evaluatie bleek dat er behoefte is aan dit soort evenementen om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen op dit gebied. Zie ook Aftermovie congres 'van straat naar scherm'.

> **Keynote spreker Freek Zwanenberg van Bureau Jeugd en Media onderstreepte het belang van een gezamenlijke aanpak:** *"We dragen allemaal bij aan de digitale opvoeding van onze kinderen. Laten we ons samen ontfermen over hun toekomst."*

Utrechtse Online Coalitie
Er is een Utrechtse Online Coalitie (UOC) opgezet. Hierin werken partijen uit de stad (o.a. jongerenwerk, welzijn, bibliotheek, politie, gemeente, onderwijs, Vreedzaam en Mediateam) onder actieve belangstelling van diverse ministeries (BZK, SZW) en de NCTV aan een online aanpak. Hiertoe ontwikkelen we een gezamenlijke visie, werken we samen in concrete projecten en ontmoeten we elkaar regelmatig voor kennis- en productuitwisseling. De UOC is ontstaan vanuit de aanpak Utrecht Zijn We Samen 2.0. Zie ook hoofdstuk 2.

Senioren

Voor veel ouderen zijn onderwerpen als phishing, vriend-in-nood-fraude, spoofing en digitale babbeltrucs moeilijk te begrijpen. Om extra aandacht te vragen voor deze thema's deden we in april mee met de landelijke campagne senioren en veiligheid. We verspreidden informatie-boekjes van de campagne op locaties waar senioren samenkomen.

De Stadsmakers Digitale Veiligheid gaven met hun eigen voorlichtings-reeks: *Stadsmakers on Tour* weerbaarheidstrainingen aan senioren. Ook Capgemini verzorgde bijeenkomsten, samen met GeluksBV. Tijdens deze voorlichtingen leren senioren over de kansen en risico's van de onlinewereld. Ze leren hoe zij phishing kunnen herkennen, hoe ze veilige wachtwoorden maken en wat ze moeten doen als ze slachtoffer worden van bijvoorbeeld bankhelpdeskfraude. De opgedane kennis wordt gelijk getest met de video's van Echt of Nep?, een interactieve film voor senioren. We werken met kleine groepen en kunnen zo zoveel mogelijk vragen beantwoorden. Zo leert men het meest.

Omschrijving foto: Weerbaarheidstraining bij de Speler in Noordwest

Ondernemers

Met parkmanagement Lage Weide en Centrum Management Utrecht organiseerden we twee bijeenkomsten om ondernemers te vertellen over wat digitale criminaliteit is en vooral welke maatregelen zij kunnen nemen om zichzelf hier zo goed mogelijk tegen te beschermen. Hiermee bereikten we 76 ondernemers.

Daarnaast ontwikkelden we samen met Platform Veilig Ondernemen (PVO) Midden-Nederland een VR-experience. In de VR-beleving, vooral gericht op ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf en zzp ers, maak je als ondernemer keuzes op je virtuele werkdag, die invloed hebben op digitale veiligheid. Uiteindelijk word je gehackt, met alle gevolgen van dien. In een gesprek na afloop van de beleving hadden we het over de gemaakte keuzes met betrekking tot digitaal veilig werken. We deden de VR-game meerdere malen, onder andere in november tijdens de Cybersec Netherlands, de grootste cybersecurity vakbeurs van Nederland. Hier deden ruim 120 mensen de game. Met een aantal van hen, vooral kleinere ondernemers, is toen ook een nagesprek gevoerd. Op dit moment onderzoekt PVO of de game zijn doel bereikt bij ondernemers. Afhankelijk van de uitkomsten wordt het doorontwikkeld.

Tot slot vernieuwden we de website over veilig digitaal ondernemen. Op deze pagina staan vormen van criminaliteit die veel voorkomen bij ondernemers, tips en een overzicht van geplande bijeenkomsten in Utrecht. Deze pagina vervangt de eerdere website van het Cybernetwerk Utrecht.

> **Ondernemer na het spelen van de VR-game:**
> *"Je ervaart hoe het is om gehackt te worden.... Dat is een doeltreffende manier om iets nieuws te leren."*

Omschrijving foto: De VR-game wordt gespeeld tijdens Cybersec Netherlands.

Plegers

Criminoloog Joran de Jong, gespecialiseerd in jeugdgeweld, straatcultuur en social media, verzorgde in het kader van vakbekwaamheid een kennissessie voor zo'n 80 betrokken jeugd- en politieprofessionals over de online leefwereld. De straatcultuur van jongeren verplaatst zich meer en meer van de offline naar online wereld. Jongeren zijn actief op diverse platformen, met name Snapchat en Telegram, waar zij het contact met elkaar onderhouden, maar waar zij ook in straattaal en via "onschuldige" emoji's (illegale) producten en diensten aanbieden. Daarin wordt onder andere de relatie tussen online leefwereld en drugscriminaliteit en online fraude duidelijk zichtbaar. Het is dus belangrijk dat betrokken professionals goed kennis hebben van de zich constant veranderende online straatcultuur. In 2025 doen we onderzoek om te komen tot een lokaal beeld van Utrechtse plegers van digitale criminaliteit.

Omschrijving foto: Een chatgesprek op Telegram waarin in straattaal (potentiële) geldezels worden opgeroepen.

Utrechtse community voor cyberweerbaarheid

De Utrechtse community voor cyberweerbaarheid (hierna: community) is in 2019 opgericht. De community bestaat uit organisaties die een bijdrage leveren aan de Utrechtse samenleving en zonder commercieel belang mee willen denken én werken om Utrecht als stad meer weerbaar te maken. Onderwijsinstellingen, ziekenhuizen, cybersecuritybedrijven, de provincie, vervoersmaatschappijen, politie en de Veiligheidsregio Utrecht nemen deel. In 2024 scherpten we de missie en visie van de community aan om de samenwerking en doel te verhelderen met elkaar. We organiseerden drie bijeenkomsten om informatie uit te wisselen en casussen te bespreken op over leveranciersmanagement, duurzaamheid en ethiek en producten voor het mkb. Per bijeenkomst waren er 15 tot 20 organisaties. Tevens gingen we in werkgroepen aan de slag gegaan met het ontwikkelen van producten voor het mkb, bijvoorbeeld het cyberstart-pakket. In 2025 gaan we met deze werkgroepen door met als doel meer praktische handleidingen te ontwikkelen om mkb/zzp'ers weerbaarder te maken tegen digitale criminaliteit.

Crisisbeheersing

De NIS2 (Network and Information Security directive) is een Europese richtlijn voor het vergroten van digitale weerbaarheid en het beperken van de gevolgen van cyberincidenten in de Europese Unie (EU). De nationale vertaling van deze Europese NIS2-richtlijn is de Cyberbeveilingswet (hierna Cbw). Deze bepaalt welke organisaties 'essentieel' of 'belangrijk' zijn en welke maatregelen zij op het gebied van digitale veiligheid moeten treffen. Het gaat hierbij om aanbieders van dienstverlening in sectoren die van vitaal belang zijn voor de maatschappij en economie. De wet lag in de zomer van 2024 ter consultatie voor bij betrokkenen.

Het Cbw heeft gemeenten aangemerkt als 'essentieel'. De wet heeft daarmee niet alleen impact op de eigen organisatie, maar ook op de huidige crisisstructuur en organisaties uit de stad. Daarom hebben we samen met Amsterdam, Rotterdam en Den Haag als G4 gemeenten gereageerd op de concept wet. De reactie is hier te lezen.

Omschrijving foto: Community-bijeenkomst in RAUM met presentatie van TNO

4.3 Wat zien we gebeuren?

Het is en blijft lastig om een volledig zicht te krijgen op de omvang van digitale criminaliteit, o.a. doordat de aangifte- en meldingsbereidheid laag is. Dit heeft verschillende redenen: slachtoffers denken dat politie niets met de aangifte doet, ze schamen zich of denken dat het hun eigen schuld is. Of het schadebedrag vinden ze niet dusdanig dat ze moeite nemen om aangifte te doen. Onderzoek naar de aangiftebereidheid van (de veel gerapporteerde) aan- en verkoopfraude heeft een aantal inzichten opgeleverd voor politie en gemeente, bijvoorbeeld het geven van adviezen met het oog op technische aspecten van online aangifte doen of communicatie over het nut van aangifte doen. In 2025 worden deze inzichten opgepakt en zo mogelijk uitgevoerd.

De 12-maandsrapportage van de Veiligheidscoalitie Midden Nederland laat een afname -42% op cybercrime zien. Deze sterke daling is deels te verklaren door een wijziging in de zogenaamde maatschappelijke klassen van de politie. Door het toevoegen van nieuwe klassen wordt online fraude in het huidige beeld beter geregistreerd. Voorheen werden online fraude-incidenten nog weleens bij cybercrime geteld en nu is dat recht getrokken. Daarom zijn we terughoudend met de vergelijking met voorgaande jaren. Fraude (zowel online als offline) is gestegen met 14%, waarvan de drie meest voorkomende vormen van online fraude samen met 7% stegen (fraude met betaalproducten, fraude met onlinehandel en ID-fraude).

De cijfers geven over het algemeen geen goed beeld van de omvang. Wel kunnen we iets zeggen over de verschijningsvormen van digitale criminaliteit. Dit kan op basis van een nadere (handmatige) analyse van politie. Uit de aangiftes over 2024 blijkt dat het vaakst aangifte werd gedaan van aan- en verkoopfraude. Van deze vorm van digitale criminaliteit wordt relatief vaak aangifte gedaan. Bankhelpdeskfraude is de op twee na meest veelvoorkomende vorm van digitale criminaliteit, de impact was echter veel groter. Van deze laatste fraudevorm was het totale schadebedrag over 2024 bijna € 900.000, gemiddeld bijna € 6.000. Ter vergelijking; het gemiddelde schadebedrag van aan- en verkoopfraude was € 470. Kijkend naar de verdachten van digitale criminaliteit in 2024 is 45% jonger dan 25 jaar. Dit sluit aan bij het landelijk beeld, zoals dat in eerdergenoemd Cybercrimebeeld Nederland 2024 naar voren kwam.

Tot slot, in 2024 hebben diverse mondiale ontwikkelingen de lokale en gemeentelijke aanpak van digitale criminaliteit, onveiligheid en weerbaarheid beïnvloed. Ten eerste hebben geopolitieke spanningen geleid tot een intensivering en verbreding van digitale aanvallen door statelijke actoren, wat de noodzaak voor versterkte lokale cyberbeveiligingsmaatregelen heeft benadrukt. Daarnaast hebben criminelen wereldwijd nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie, ingezet om geavanceerdere cyberaanvallen uit te voeren. Tot slot heeft de toenemende verwevenheid van digitale infrastructuren ertoe geleid dat cyberaanvallen op internationale schaal ook lokale gemeenschappen kunnen raken, wat de noodzaak van een geïntegreerde aanpak van digitale weerbaarheid op lokaal niveau verder onderstreept.

5

Financiën

Op de volgende pagina vindt u de tabel met de financiële voortgang over 2024.

x1000

Prioriteit Veiligheids-agenda	Subdoelstelling binnen programma Veilige stad	Actuele begroting 2024	Realisatie 2024	Afwijking	Toelichting bij afwijking
1. Veiliger wijken					
Baten		**1.353**	**1.314**	**-39**	
Veiligheid en Zorg		1.353	1.166	-187	De realisatie van de baten en de lasten van het project Re-integratie Officier en Integrale Persoonsgerichte Toeleiding Arbeid en het project Samen erop af team vallen lager uit als gevolg van het geleidelijk opstarten van projecten (temporiseren).
Wijkveiligheid			127	127	Bijdrage van de Wijk Ontwikkelmaatschappij (WOM) ten behoeve van aanpak Amsterdamse Straatweg (ASW)
Samen voor Overvecht			21	21	Inhoudelijke verantwoording binnen programma Betrouwbare Overheid
Lasten		**13.688**	**13.247**	**439**	
Samen voor Overvecht		892	803	89	Inhoudelijke verantwoording binnen programma Betrouwbare Overheid
Tegengaan/ Voorkomen (ernstige) overlast		5.232	5.014	217	Vacature ruimte
THOR Jongerenoverlast		1.731	1.607	124	Onderbesteding door niet ingevulde vacatures. Dit gaat ten koste van preventieve inzet in de wijken
THOR Wijkveiligheid		2.734	2.630	104	Onderbesteding door niet ingevulde vacatures. Dit gaat ten koste van preventieve inzet in de wijken
Veilig ondernemen		203	227	-25	Hogere personele lasten
Veiligheid en Zorg		1.673	1.522	150	Lagere lasten die samen hangen met lagere baten (zie toelichting hierboven)
Wijkveiligheid		1.223	1.444	-221	Hogere uitgaven ASW gedekt door een bijdrage van de WOM, hogere personele lasten en extra kosten door ingebruikname Buurpost Damstraat
2. Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust					
Baten		**1.380**	**1.101**	**-279**	
Optreden bij verstoringen OO en crises		475	485	11	
THOR Vergunningen & handhaving bijzondere wetten		906	616	-290	Het aantal verleende vergunningen is lager dan begroot, waardoor er minder leges zijn ontvangen
Lasten		**42.509**	**42.730**	**-221**	
Gemeenschappelijke Regeling		34.775	34.925	-150	De hogere lasten van de Gemeenschappelijk Regeling Veiligheidsregio Utrecht worden grotendeels veroorzaakt door hogere energielasten
Domstad IT cameratoezicht		494	360	134	Doordat een deel van de apparatuur is afgeschreven zijn de lasten lager. In 2025 vindt een nieuwe aanbesteding plaats.
Optreden bij verstoringen OO en crises		4.100	4.656	-556	Extra inzet bij demonstraties, vervangen van de leistenen bij Galgenwaard en hogere uitkijk- en verplaatsingskosten van camera's. Hiertegenover staat een incidenteel voordeel ivm BTW teruggave voor de uitkijkkosten van camera's
THOR Evenementen		358	333	25	
THOR Vergunningen & handhaving bijzondere wetten		2.782	2.455	327	De inzet bij bijzondere wetten voor het verstrekken van vergunningen en het handhaven is lager doordat er minder vergunningen zijn aangevraagd.
3. Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit					
Baten		**4.501**	**4.364**	**-137**	
Grenzen Stellen en Perspectief Bieden		4.501	4.364	-137	Lagere rijksbijdrage Preventie Met Gezag door lagere lasten
Lasten		**18.195**	**17.139**	**1.054**	
Aanpakken en Voorkomen Criminaliteit		1.694	1.503	191	Vacatureruimte
Grenzen Stellen en Perspectief Bieden		6.553	6.313	239	O.a. door niet ingevulde vacatureruimte en vertraging in start activiteiten
Jeugd en Veiligheid		5.586	5.586	0	
Ondermijning		363	99	264	Door vacatureruimte zijn niet alle activiteiten in 2024 gestart
Samenwerkingsverbanden		1.608	1.434	173	Incidenteel voordeel door BTW teruggave uit voorgaande jaren
THOR Voorkomen Criminaliteit		2.391	2.204	187	Onderbesteding door niet ingevulde vacatures. Dit gaat ten koste van preventieve inzet in de wijken
4. Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid					
Lasten		**281**	**251**	**30**	
Digitale Veiligheid		189	159	30	Onderzoek Utrechts plegerschap is doorgeschoven naar 2025
Personele inzet digitale veiligheid		92	92	0	
Totaal alle 4 prioriteiten		**67.436**	**66.588**	**848**	

Bijlage 1 Beschrijving criminaliteits- en overlastcijfers

Wat ziet de politie aan criminaliteit in 2024?

De totale geregistreerde criminaliteit daalt in 2024 licht (met 1%) t.o.v. 2023. Sommige typen delicten namen toe, anderen daalden.

Toename

- Geregistreerde autokraak steeg met 14%. Met name in West (toename met 66% (van 261 naar 434) en in Binnenstad (stijging met 61% (van 355 naar 571).
- Het totaal aantal geweldsmisdrijven stijgt met 6% in zeven van de tien wijken. Binnenstad heeft hoogste cijfers (van 560 naar 580), in Zuidwest is een daling van 10% (van 213 naar 192).
- Het aantal door de politie geregistreerde gevallen van huiselijk geweld stijgt met 2%. Zuidwest, Noordwest en Overvecht zijn de wijken met in absolute zin de meeste registraties van huiselijk geweld. In Noordwest en Overvecht is een stijging van resp. 35% (van 31 naar 42) en 33% (van 42 naar 56). Zuidwest laat een afname zien van 11% (van 53 naar 47 geregistreerde gevallen).

Afname

- Het aantal geregistreerde woninginbraken daalt met 22% in 2024. In Noordoost daalt het aantal registraties het sterkst (met 63%, van 80 naar 30). In Leidsche Rijn, Zuidwest en Noordwest neemt het aantal registraties woninginbraak juist toe, met resp. 17%, 15% en 10%.
- Geregistreerde zakkenrollerij daalt met 17%. In januari en februari is er sprake van een toename t.o.v. 2023, maar in alle maanden daarna ligt het aantal registraties lager dan in 2023. Circa 85% van alle geregistreerde incidenten met zakkenrollen vindt in de wijk Binnenstad plaats. Het aantal registraties daalt hier met 19% (van 845 naar 681). Vooral in de decembermaand ligt het aantal lager.
- Geregistreerde winkeldiefstal daalt met 22%. Bijna alle wijken laten een afname zien, ook de wijk Binnenstad waar het aantal registraties van alle wijken het hoogst is (-12%). In Overvecht daalt het aantal geregistreerde winkeldiefstallen met de helft (van 118 naar 59) en in West zelfs met meer dan de helft (van 56 naar 22).
- Het aantal geregistreerde fietsdiefstallen daalt met 4%. De meeste registraties betreffen diefstallen in de wijk Binnenstad, waar we een groei van 12% zien (van 1.216 naar 1.363). In Zuid is de toename het meest opvallend, nl. +70% (van 193 naar 328). De toename in Zuid speelt vooral voor in de tweede helft van 2024.
- Geregistreerde digitale (online) fraude neemt in 2024 toe met 7%. Hierbinnen laat fraude met onlinehandel een toename zien van 9%, fraude met betaalproducten een toename van 68% en ID-fraude een afname van 21%. Cybercrime daalt met 41%. Per saldo daalt de geregistreerde digitale criminaliteit (totaal van cybercrime en hiervoor genoemde drie fraude-delicten) in 2024 met 2%.

Opvallend detail bij cybercrime is dat de daling zich vooral voordoet in de tweede helft van 2024 (minus 88 registraties t.o.v. minus 18 in de eerste helft van 2024).

Politie ziet toename van overlastregistraties

De politiecijfers omvatten geregistreerde incidenten. Dat kan op basis van een melding zijn, maar het kan ook zijn dat de politie op straat zelf een incident rapporteert. De gemeentelijke meldingen betreffen bewonersmeldingen.

- De totale geregistreerde overlast stijgt in 2024 met 3% t.o.v. vorig jaar. Vooral in de eerste vier maanden van 2024 en in december ligt het aantal registraties van overlast hoger dan in 2023. Hierbinnen nam vooral de overlast van verwarde/overspannen personen toe.
- De overlast van verwarde/overspannen personen stijgt met 14%. In acht wijken is sprake van een toename. In Zuidwest stijgt het aantal registraties het meest en wel met 44% (van 356 naar 511). Ook in de wijk Binnenstad is sprake van een stijging (van 999 naar 1.141, +14%).
- Het aantal registraties van jeugdoverlast neemt met 3% toe. Zuidwest heeft in absolute zin het hoogste aantal registraties jeugdoverlast in 2024 (514), gevolgd door Noordwest (455) en Overvecht (443). Het aantal registraties in deze wijken neemt toe met resp. 19%, 22% en 19%. Opvallend is een afname van 36% in Oost (van 200 naar 129 registraties).
- Overlast van drugs/drank daalt met 7% ten opzichte vorig jaar. In de wijk Binnenstad is de overlast van drank/drugs het grootst, de afname is hier 4% (van 1.828 naar 1.753 registraties). Een opvallende toename zien we in Zuidwest (+29%, van 174 naar 225).
- De geregistreerde overlast van zwervers blijft min of meer stabiel in 2024. Opvallende toenames zien we in Zuidwest (van 225 naar 331, +47%) en Zuid (van 75 naar 110, +47%). In de wijk Binnenstad, waar de overlast in absolute zin het hoogst is, daalt het aantal registraties met 8% (van 1.300 naar 1.200 registraties).

Gemeente ziet toename van bewonersmeldingen van overlast, vooral van vuurwerkoverlast en jongerenoverlast

De politiecijfers omvatten geregistreerde incidenten. Dat kan op basis van een melding zijn, maar het kan ook zijn dat de politie op straat zelf een incident rapporteert. De gemeentelijke meldingen betreffen bewonersmeldingen.

- Het aantal gemeentelijke meldingen jongerenoverlast neemt in 2024 toe met 47%. De toename geldt voor vrijwel alle maanden van 2024 (behalve juni). In de wijk Binnenstad is de overlast drie keer zo groot als vorig jaar (van 51 naar 160, +214%). Ook Noordwest en Overvecht hebben te maken met een flinke toename (resp. 111%, van

177 naar 374) en +178% (van 54 naar 150). Leidsche Rijn is de enige wijk die het aantal meldingen zag afnemen (-18%, van 149 naar 122).

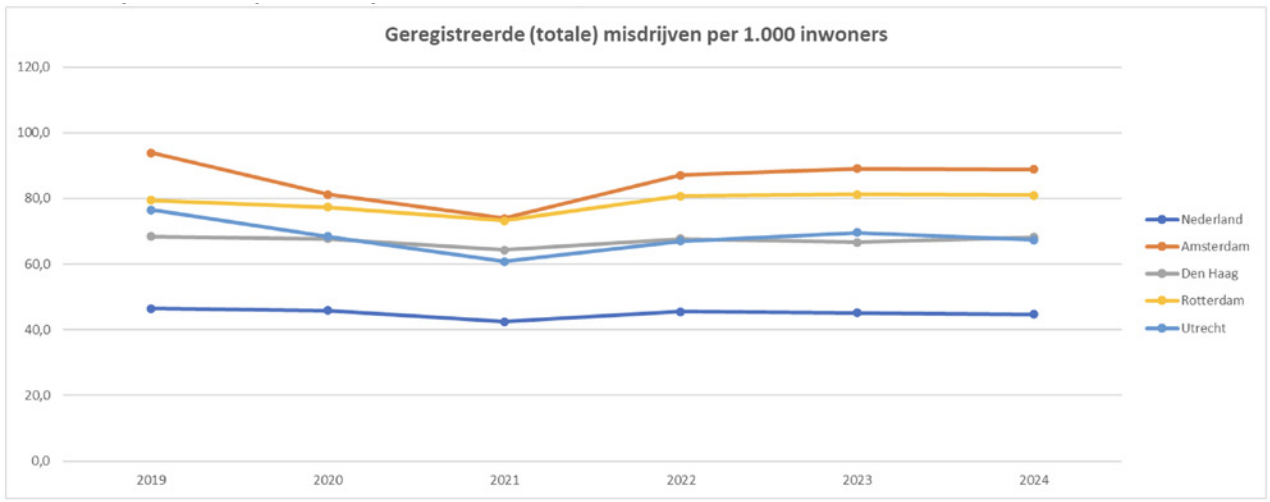
- Het aantal meldingen drugsoverlast neemt toe (+29%). In absolute zin betreffen de meeste meldingen de wijk Binnenstad. De toename is hier 34% (van 198 naar 265 meldingen).
- Het aantal meldingen betreffende burenoverlast laat in alle wijken een toename zien van 112%. Noordoost valt op door de grote stijging, maar dit beeld is vertekend door 'veelmelden'. In Noordoost is al een aantal maanden sprake van meerdere meldingen die één en dezelfde klacht/adres betreffen.
- Meldingen betreffende vuurwerkoverlast nemen toe met 78% in heel 2024, waarvan 649 meldingen door een automatisch meldsysteem. In bijna alle wijken behalve in Oost neemt het aantal meldingen toe. In 2023 had Noordwest de meeste meldingen, maar in 2024 komen veruit de meeste meldingen uit Vleuten-De Meern (ruim 1.400 meldingen in 2024, een verviervoudiging tov 2023). Stadsbreed is het aantal meldingen in de afgelopen decembermaand meer dan twee keer zo hoog als in 2023 (139%): ruim 2.700 meldingen tov bijna 1.150 in 2023.

Utrecht vergeleken met andere G4 steden en landelijke cijfers

Naar aanleiding van de raadstoets Veilige Stad (agendapunt 7.3.2) is met de raadsrapporteurs de wenselijkheid besproken om meer gevoel te krijgen bij de veiligheidscijfers/indicatoren. In dat kader zijn onderstaande grafieken opgenomen waarin cijfers van Utrecht vergeleken kunnen worden met die van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Nederland:

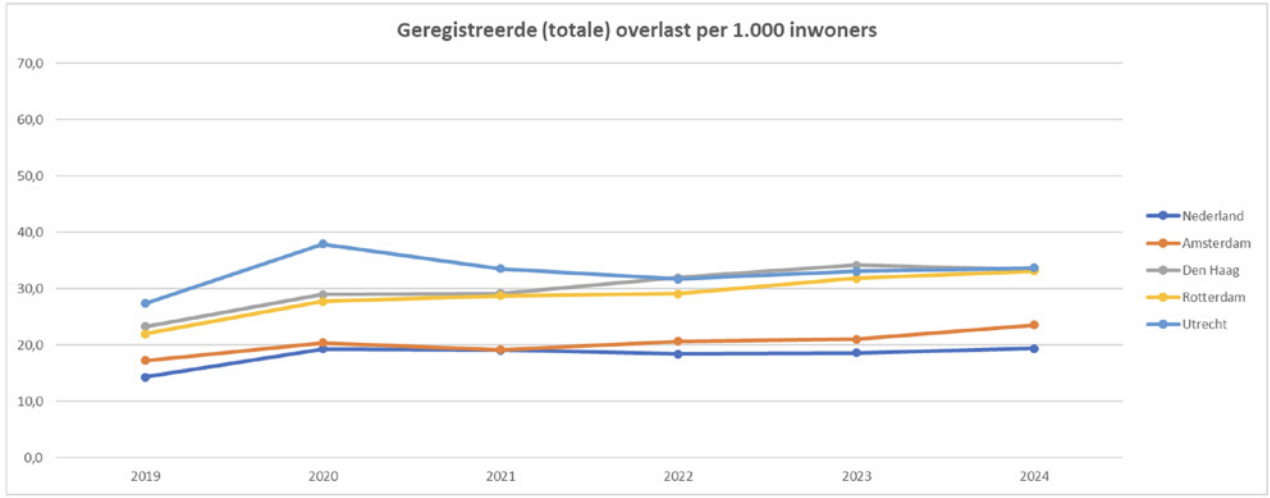
Het aantal misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: Open dataportaal politie en CBS, 2025

De geregistreerde overlast (politieregistraties)

totale overlast volgens open data portaal politie (optelsom van overlast van verwarde personen, drugs/alcohol, zwervers, openbare dronkenschap) Bron: Open dataportaal politie en CBS, 2025

Bijlage 2 Beschrijving PGA jonge aanwas en doorgroeiers

Ter verklaring van illustratie PGA jonge aanwas en doorgroeiers op pag 46

- Persoonsgerichte aanpak jonge aanwas en doorgroeiers; jonge aanwas, dat wil zeggen jongeren die door een verkeerde keuze in de criminaliteit terecht komen
- Procesregie op complexe casuïstiek, dat wil zeggen cliënten of situaties waarbij veel verschillende problemen spelen
- We zijn spin in het web
- op casusniveau zijn we regisseur
- op strategische niveau programma manager
- op bestuurlijk niveau zijn we bestuurlijk trekker

- Er is tegelijkertijd coördinatie op het totaal van straf en zorg nodig
- Persoonsgerichte aanpak met als doel vermindering recidive én verbeteren van perspectief. Recidive, dat wil zeggen dat iemand weer een misdaad pleegt
- Staf en zorg verbinden vanuit de casus
- Zoektocht naar systeemfouten
- Bestuur naar uitvoering en vice versa
- Coördinator of regisseur treedt niet in andermans expertise, neemt niet over

- In een cirkelvormige illustratie twee ringen rondom het middelpunt wordt de aanpak toegelicht
- In het middelpunt staat een 17-jarige
- In een ring daarom heen staan omschrijvingen van een situatie van de 17-jarige namelijk
- Heeft een criminele broer
- Zit vast, komt vrij, zit vast
- Hangt in wijk met vrienden
- Slachtoffer en/of pleger huiselijk geweld
- Verslaafd en/of stoornis
- Gaat te weinig naar school
- Pleegt overvallen
- Heeft schulden/boetes
- Heeft OTS (Onder Toezicht Stelling) gekregen
- In de buitenste ring staan organisaties die kunnen inspelen op de specifieke situatie.

- Bij Heeft een criminele broer staan Jeugdbescherming en Politie
- Bij Zit vast, komt vrij, zit vast staan Penitiaire Inrichting, Openbaar Ministerie en reclassering
- Bij Hangt in wijk met vrienden staat Wijkveiligheid
- Bij Slachtoffer en/of pleger huiselijk geweld staat Veilig Thuis
- Bij Verslaafd en/of stoornis staan Verslavingszorg en GGZ-instellingen
- Bij Gaat te weinig naar school staan Leerplicht (OJZ) en Openbaar Ministerie
- Bij Pleegt overvallen staan Politie, Openbaar Ministerie en rechterlijke macht
- Bij Heeft schulden/boetes staan Werk & Inkomen en CJIB (Centraal Justitieel Incassobureau)
- Bij Heeft OTS (Onder Toezicht Stelling) gekregen staan Raad van de Kinderbescherming, SAVE Jeugdbescherming en WSS (William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering)

Bijlage 3 Financiële beschrijving

Hieronder een financiële beschrijving van de vier prioriteiten uit de Veiligheidsagenda. In 2024 is totaal op alle vier de prioriteiten 67,436 miljoen euro begroot en 66,588 miljoen euro gerealiseerd. Dit betekent dat er een voordelig resultaat is van 0,848 miljoen euro.

Prioriteit 1: Veiliger wijken

Prioriteit Veiliger wijken is in de Jaarstukken 2024 opgenomen onder subdoelstelling Tegengaan en voorkomen van (ernstige) overlast door personen en groepen. Alle bedragen die worden genoemd, moeten met 1.000 euro vermenigvuldigd worden.

Toelichting Baten

Binnen Veiliger Wijken waren de totale baten in 2024 begroot op 1.353 en gerealiseerd op 1.314. Dit betekent dat de baten 39 lager zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Veiligheid en Zorg:** begroot 1.353 en gerealiseerd 1.166. Dit betekent dat de baten 187 lager zijn dan begroot. Toelichting: de realisatie van de baten en de lasten van het project Re-integratie Officier en Integrale Persoonsgerichte Toeleiding Arbeid en het project Samen erop af team vallen lager uit als gevolg van het geleidelijk opstarten van projecten (temporiseren).
- **Wijkveiligheid:** geen begroot bedrag en gerealiseerd 127. Dit betekent dat de baten 127 hoger zijn dan begroot. Toelichting: Bijdrage van de Wijk Ontwikkelmaatschappij (WOM) ten behoeve van aanpak Amsterdamse Straatweg (ASW)
- **Samen voor Overvecht:** geen begroot bedrag en gerealiseerd 21. Dit betekent dat de baten 21 hoger zijn dan begroot. Toelichting: Inhoudelijke verantwoording binnen programma Betrouwbare Overheid

Toelichting Lasten

Binnen Veiliger Wijken waren de totale lasten in 2024 begroot op 13.688 en gerealiseerd op 13.247. Dit betekent dat de lasten 439 lager zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Samen voor Overvecht:** begroot 892 en gerealiseerd 803. Dit betekent dat de lasten 89 lager zijn dan begroot. Toelichting: Inhoudelijke verantwoording binnen programma Betrouwbare Overheid
- **Tegengaan/ Voorkomen (ernstige) overlast:** begroot 5.232 en gerealiseerd 5.014. Dit betekent dat de lasten 217 lager zijn dan begroot. Toelichting: Vacature ruimte.
- **THOR Jongerenoverlast:** begroot 1.731 en gerealiseerd 1.607. Dit betekent dat de lasten 124 lager zijn dan begroot. Toelichting: Onderbesteding door niet ingevulde vacatures. Dit gaat ten koste van preventieve inzet in de wijken.
- **THOR Wijkveiligheid:** begroot 2.734 en gerealiseerd 2.630. Dit betekent dat de lasten 104 lager zijn dan begroot. Toelichting: Onderbesteding door niet ingevulde vacatures. Dit gaat ten koste van preventieve inzet in de wijken.
- **Veilig Ondernemen:** begroot 203 en gerealiseerd 227. Dit betekent dat de lasten 25 hoger zijn dan begroot. Toelichting: Hogere personele lasten.
- **Veiligheid en Zorg:** begroot 1.673 en gerealiseerd 1.522. Dit betekent dat de lasten 150 lager zijn dan begroot. Toelichting: Lagere lasten die samen hangen met lagere baten (zie toelichting hierboven).
- **Wijkveiligheid:** begroot 1.223 en gerealiseerd 1.444. Dit betekent dat de lasten 221 hoger zijn dan begroot. Toelichting: Hogere uitgaven Amsterdamsestraatweg gedekt door een bijdrage van de WOM, hogere personele lasten en extra kosten door ingebruikname Buurpost Damstraat.

Prioriteit 2: Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust

Prioriteit Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust is in de Jaarstukken 2024 opgenomen onder subdoelstelling Adequaat optreden bij -mogelijke- verstoringen van de openbare orde en bij crisissituaties. Alle bedragen die worden genoemd, moeten met 1.000 euro vermenigvuldigd worden.

Toelichting Baten

Binnen Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust waren de totale baten begroot op 1.380 en in 2024 gerealiseerd op 1.101. Dit betekent dat de baten 279 lager zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Optreden bij verstoringen OO en crises:** begroot 475 en gerealiseerd 485. Dit betekent dat de baten 11 hoger zijn dan begroot.
- **THOR Vergunningen & handhaving bijzondere wetten:** begroot 906 en gerealiseerd 616. Dit betekent dat de baten 290 lager zijn dan begroot. Toelichting: Het aantal verleende vergunningen is lager dan begroot, waardoor er minder leges zijn ontvangen.

Toelichting Lasten
Binnen Tegengaan excessen door maatschappelijke onrust waren de totale lasten begroot op 42.509 en in 2024 gerealiseerd op 42.730. Dit betekent dat de lasten 221 hoger zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Gemeenschappelijke Regeling:** begroot 34.775 en gerealiseerd 34.925. Dit betekent dat de lasten 150 hoger zijn dan begroot. Toelichting: De hogere lasten van de Gemeenschappelijk Regeling Veiligheidsregio Utrecht worden grotendeels veroorzaakt door hogere energielasten.
- **Domstad IT-cameratoezicht:** begroot 494 en gerealiseerd 360. Dit betekent dat de lasten 134 lager zijn dan begroot. Toelichting: Doordat een deel van de apparatuur is afgeschreven zijn de lasten lager. In 2025 vindt een nieuwe aanbesteding plaats.
- **Optreden bij verstoringen OO en crises:** begroot 4.100 en gerealiseerd 4.656. Dit betekent dat de lasten 556 hoger zijn dan begroot. Toelichting: Extra inzet bij demonstraties, vervangen van de leistenen bij Galgenwaard en hogere uitkijk- en verplaatsingskosten van camera's. Hiertegenover staat een incidenteel voordeel i.v.m. BTW-teruggave voor de uitkijkkosten van camera's.
- **THOR Evenementen:** begroot 358 en gerealiseerd 333. Dit betekent dat de lasten 25 lager zijn dan begroot.
- **THOR Vergunningen & handhaving bijzondere wetten:** begroot 2.782 en gerealiseerd 2.455. Dit betekent dat de lasten 327 lager zijn dan begroot. Toelichting: De inzet bij bijzondere wetten voor het verstrekken van vergunningen en het handhaven is lager doordat er minder vergunningen zijn aangevraagd.

Prioriteit 3: Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

Prioriteit Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit is in de Jaarstukken 2024 opgenomen onder subdoelstelling Aanpakken en Voorkomen van criminaliteit. Alle bedragen die worden genoemd, moeten met 1.000 euro vermenigvuldigd worden.

Toelichting Baten
Binnen Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit waren de totale baten begroot op 4.501 en in 2024 gerealiseerd op 4.364. Dit betekent dat de baten 137 lager zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Grenzen Stellen en Perspectief Bieden:** begroot 4.501 en gerealiseerd 4.364. Dit betekent dat de baten 137 lager zijn dan begroot. Toelichting: Lagere rijksbijdrage Preventie Met Gezag door lagere lasten

Toelichting Lasten
Binnen Tegengaan ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit waren de totale lasten begroot op 18.195 en in 2024 gerealiseerd op 17.139. Dit betekent dat de lasten 1.054 lager zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Aanpakken en Voorkomen Criminaliteit:** begroot 1.694 en gerealiseerd 1.503. Dit betekent dat de lasten 191 lager zijn dan begroot. Toelichting: Vacatureruimte.
- **Grenzen Stellen en Perspectief Bieden:** begroot 6.553 en gerealiseerd 6.303. Dit betekent dat de lasten 239 lager zijn dan begroot. Toelichting: O.a. door niet ingevulde vacatureruimte en vertraging in start activiteiten.
- **Jeugd en Veiligheid:** begroot 5.586 en gerealiseerd 5.586. Dit betekent dat de gerealiseerde lasten gelijk zijn aan de begroting.
- **Ondermijning:** begroot 363 en gerealiseerd 99. Dit betekent dat de lasten 264 lager zijn dan begroot. Toelichting: Door vacatureruimte zijn niet alle activiteiten in 2024 gestart.
- **Samenwerkingsverbanden:** begroot 1.608 en gerealiseerd 1.434. Dit betekent dat de lasten 173 lager zijn dan begroot. Toelichting: Incidenteel voordeel door BTW-teruggave uit voorgaande jaren.
- **THOR Voorkomen Criminaliteit:** begroot 2.391 en gerealiseerd 2.204. Dit betekent dat de lasten 187 lager zijn dan begroot. Toelichting: Onderbesteding door niet ingevulde vacatures. Dit gaat ten koste van preventieve inzet in de wijken.

Prioriteit 4: Prioriteit Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid

Prioriteit Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid is in de Jaarstukken 2024 opgenomen onder subdoelstelling Aanpakken en Voorkomen van criminaliteit. Alle bedragen die worden genoemd, moeten met 1.000 euro vermenigvuldigd worden.

Toelichting Lasten
Binnen Vergroten digitale veiligheid en online weerbaarheid waren de totale lasten begroot op 281 en in 2024 gerealiseerd op 251. Dit betekent dat de lasten 30 lager zijn dan begroot. Dit splitst zich uit als volgt:

- **Digitale Veiligheid:** begroot 189 en gerealiseerd 159. Dit betekent dat de lasten 30 lager zijn dan begroot. Toelichting: Onderzoek Utrechts plegerschap is doorgeschoven naar 2025.
- **Personele inzet digitale veiligheid:** begroot 92 en gerealiseerd 92. Dit betekent dat de gerealiseerde lasten gelijk zijn aan de begroting.

